John Carter Brown
Library
Brown University

JOHN CARTER BROWN

LIBRARY

Purchased from the

Trust Fund of

Lathrop Colgate Harper

LITT. D.

APPENDIX

AD SPECVLVM

CŌIVGIORVM PER EVN
DEM FRATREM ALFONSVM
a Veracruce, Ordinis Æremitarū Sancti Auguſti-
ni, ſacræ paginæ Doctorem, & Cathedraticū
Primariū, Vniuerſitatis Mexicanæ in
nouo Orbe.

¶IVXTA DIFFINITA IN SACRO
vniuerſali Concilio Tridentino, circa matrimo
nia clandeſtina.

NVNC PRIMO IN LVCEM PRODIENS.

MANTVÆ CARPENTANORVM.

EXCVDEBAT PETRVS
COSIN. ANNO.
1571.

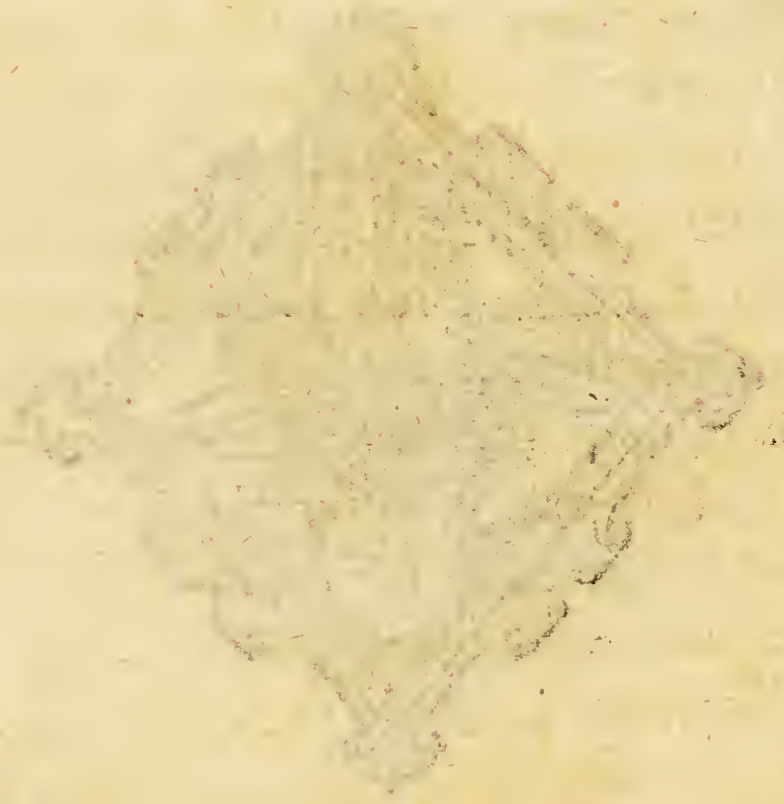

Ad lectorem pium.

VMretro a multis annorum centenarijs a viris, tum sanctis, tum & doctissimis,& Catholice fidei zelatoribusv,nice esset desideratum,circa clandestina matrimonia ecclesiæ prouissum iri,ad euitanda,tot mala,& scandala, quæ in dies oriebantur ex furtiuis cõtractibus in lucẽ exiuit, ex determinatione matura,concilij sacrosancti vniuersalis Tridentini diffinitio. Atq; statim animo concepi,nostro speculo coniugiorum,huiusmodi tam sancta, tanq; saluberrima decreta,suis locis inserere. Et iuxta prædiffinita mutanda,mutare,& in debitam formam redigere, vt antiquis,qui in vsu erant(nobis superuenientibus)reiectis,in hoc vno speculo,quæ ad argumentũ forent necessaria,omnia essent conscripta,& nonnulla dubia quæ a sapientibus merito, in controuersia sunt,simul enodarentur, idque diligentia qua potui,secundum mei ingenioli facultatem pertractaui. Et cum inserere iam prælo mandatis,sine totius operis, grandi mutatione fieri non posset:per modum appendicis,in fine colligere,fuit consilium. Citato in articulo speculi, loco appendicis: & in appendice,rursum articulum demonstrando, vt cuilibet facile sit,quæ desiderat,ex nobis decretis,inuenire. Atq; tam hæc,de nouo elaborata, quam illa, quæ retro ante, censurę Ecclesiæ Catholice sumittimus, & iudicio melius sentientium. Vale, ex nostro cenobio sancti Philippi,Mantuæ Carpentanorum, Kalendis Maij. Anno.1571.

¶Duba

SVMMARIVM

DVBIA QVAE IN appendice disputantur.

1 PRIMVM Dubium, vtrum parochus sic sit necessarius, ad matrimonium, quod eo absente, sit irritũ & nullũ fo. 2.

2 ¶Secundum dubiũ, an parochus sic teneatur interrogare de impedimẽtis, vt peccet omittendo. fo. 5.

3 ¶Tertium dubium, an parochus teneatur intellige re mutuum consensum viri, & fœminæ. fo 6.

4 ¶Quartum dubiũ, an necessario a parocho debent proferri, verba expressa in concilio, ego vos coniungo, &c. fo. 8.

5 ¶Quintum dubiũ, an prę sentia parochii, n matrimonio, sit necessaria de necessitate pręcepti, vel de necessitate sacramenti. pag. 12.

6 ¶Sextum dubiũ, quomodo testes sint requisiti ad matrimonium, & qui sunt sufficientes, & qui repelli debent. pag. 30.

7 ¶Septimum dubium, an infames alias, possint esse testes in matrimonio contrahendo. pag. 33.

8 ¶Octauum dubiũ, an cõtrahẽtes sine proprio sacerdote, & testibus, sint cẽen di simpliciter inhabiles ad contrahendum. pag. 37.

9 ¶Nonum dubium, an si quis clam alicui dedit fidẽ, de matrimonio seu promisit, teneatur sub mortali adimplere. pag. 40.

10 ¶Decimũ dubium an in aliquo casu, clandestinum matrimonium possit esse validum, per secretum mutuum consensum. pag. 45,

11 ¶Vndecimũ dubiũ, an clandestine contrahentes, sine sacerdote proprio, & testibus, sint ipso facto excommunicati. pag. 52.

12 ¶Duodecimũ dubium, an

an ſub præcepto teneatur parochus, habere librum in quo deſcribat eos, qui copulantur in matrimonio, & teſtes,& diē. &c.pag.59.

13 ¶Decimum tertium dubium, an ſub præcepto teneantur, ad confeſsionem peccatorum illi, qui volūt coniungi in matrimonio. pag.62.

14 ¶Decimum quartum dubium, an decretum ſancti concilij Tridentini,de clandeſtino matrimonio ſtatim habuerit,vim obligandi.pag.67.

¶De cognatione ſpirituali quæ ſunt diffinita, a ſancta Synodo Tridētina,& quæ reſtricta.pag. 75.

QVomodo publica honeſtas,cum olim fuerit impedimentum, tam late ſe extendens,modo, ſit coarctatum.pag. 77.

¶Circa impedimentū raptus, multa cōſideratione digna, quę modo in ſancto concilio ordinata. pag.86.

¶Circa illos qui vagi ſunt, & proprium non habēt domicilium,quomodo debēt iūgi in matrimonio,& qualem peculiarem diligentiā tenētur adhibere miniſtri, ante coniunctionem,& qui ſunt qui dicuntur vagi homines,& multa alia.pa.85.

¶An religioſi,in nouo orbe poſsintvagos homines, in matrimonio copulare,ſine expreſſa licentia ordinarij,maxime ipſo contradicente.pag. 87.

¶Quod nullus cuiuſcunq; ſit conditionis,vel fortunę poſsit,vel ſubditū, vel aliū quemque cogere, ad matrimonium directe,vel indirecte.pag.92.

¶Quid importet anathema,an ſit idem quod excōmunicatio,& idem anathematizare, quod excommunicare,pag.93.

¶In quo tempore nuptie celebrari poſſunt, & ſolemniter benedici,nunc in cōcilio Tridentino reſtricta, & diffinita. pag.97.

¶Qualiter in diſpenſationibus,quæ fiunt a ſummo

Pontifice, in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis ad matrimonium contrahendum sufficiat, quod mentio fiat expressa de gradu distantiori, quia gradus magis distans, trahit ad se minus distantem. pag. 98.

¶ In dispẽsationibus in gradu affinitatis, vel cõsanguinitatis quando est facta dispẽsatio in gradu magis distanter, equisita est declaratio gradus minus distantis ibidem.

¶ An qui post votum simplex petit in matrimonio alicui coniungi, supposito, nil sit, qđ obstet sit audiendus a parocho, cum ei constet esse mortale, etiã si matrimonium cõtractum teneat, hoc dubium late disputatur. pag. 110.

¶ Quod non sit aliquis ad matrimonium cogẽdus directe, nec indirecte, qđ diffinitum est in sancta Synodo, late disputatur, quomodo sit intelligendum, an de coactione, ex quocunque metu, etiam leui loquatur, vel debeat intelligi de metu cadenti inconstantẽ virum, iuxta illa, quę olim in iure sunt determinata pagina. 111.

¶ Disputatur ibidem, an coactio quando se tenet ex parte ministri, vel ex parte testium, ita præstet impedimentum, sicut si se teneat ex parte illorum, qui debẽt in matrimonio conuenire, ibidem pag. 111.

¶ An modo post cõcilium Tridentinum, sit licitum clam contrahere matrimonium de futuro, vel de prę senti, & an talis promissio vim habeat, & promittẽs teneatur adimplere, quando sub conditione, si Papa dispenset in impedimento siue sit inter affines, siue inter consanguineos. pa. 113.

¶ Quomodo ex aliqua iusta causa licet contrahere, vbi est impedimẽtum, sub conditione, si Papa dispensset. pag. 115.

¶ Quomodo dispensatio fiat, & tutus sit, in conscientia dispensans, & ille cum quo

quo facta est dispensatio. pagina.117.
¶ An qui post votum simplex castitatis,matrimoniũ consumat, mortaliter peccet , & exigere non possit. pagina.120.
¶ An petẽti debitum post votum simplex, teneatur alter coniugũ reddere,sciẽs quod petẽs mortaliter peccat petendo disputatur dubium late pag.122.Et probatur, quod tenetur reddere, nõ obstante peccet mortaliter,qui petit.
¶ Impedimẽtum quod oritur ex matrimonio rato non confirmato, & dicitur publica honestas,& affinitas vocari potest, & quare hoc pag 125.
¶ An hoc impedimentum quod oritur ex matrimonio rato nõ consumato,sit restrictum, per concilium tridẽtinum, sicut restrictio facta est, in impedimento publice honestatis.pa.128.
¶ Ponitur ad literã priuilegium Leonis.10.concessum in fauorem ministrorum, qui ad terras infidelium profiscebantur, ob cõuersionem eorum ad fidem m,axime pro illis, qui ad nouum orbem.
¶ Ponitur similiter amplissima potestas data ab Adriano sexto,pontifice summo, pro conuertendis infidelibus indigenis noui orbis,ad instãtiam potentissimi Imperatoris Caroli.5.
¶ Etiam , sequitur , vltimo loco confirmatio prædictarum gratiarum facta, per summũ Põtifex Pium quintum,ad petitionẽ Regis Catholici Philippi secũdi,post concilium Tridentinum,in fauorem religiosorum mendicantium , & non mendicantium,qui cõuersioni Indorũ, intendũt, & subsequitur Regiũ mandatum literis suo nomine consignatis , vt publice solemniter,sub voce præconis , in omnibus populis per vniuersum nouũ orbẽ priuilegij summi Põtificis Pij. 5. fiat promulgatio.

¶FINIS.

Lege errata appendicis.

DIligenter.pagina.4.linea.21.Parochum.p.6.l.6.Debeat.p.14.l.25. Cognito p.17.l.1. Nuptie.p 27.l.26. Alios.p.28.l.5. Nullo. ibidem.l.14 Relinquit. ibidē.l.15. Nutium p.29.l.5.Des.ibidem.Infideli.p.35.l. 28. Decreto.p.37.l.10.Nutu.p.41.l.3.Solum sit.p.43.l.9.aufertur. p.46.l.11.Non,dele.ibi.l.17.Quia ignorantia.ibi.l.30.Pena.p.53.l.16. In,dele.p.57.l.9. Afficiendus.p.58.l.21. Dicit.p.59.l.26.At.p.82.l.20. Licentia.p. 86.l.8. Subditus. ibi.l.22.Ecclesiam.p.87.l.3.Poterit.p.90.l.7.Abdicatio. p.93.l.27.Habeo.p.97.l.1.Distantioris.p. 99.l.18. Sunt. p.100.l.9.Ei.dele.p.103,in fine.Volente.p.103.l.1. Interdictum.ibi.l.19.Reijciendus. p.109.l.16. Sunt.p.107.l.16. Petiuntur.p.116.l.1.Sponsalitium.ibi.l.15.Incidere.p.120. l.6.Initiari.p.121.l.5,Est.p.122.l.3.Consumationem. ibi. l.5.Concernunt.p.123.l.24.Matrimonium.p.125.l.25.At pag.12.linea.28.

APPENDIX AD SPECVLVM CONIVGIORVM VBI OMNIA QVÆ IN SACRO-sancto Concilio Tridentino sunt variata proponũtur, vt nullus ignorare valeat, quę de nouo ab Ecclesia catholica, circa matrimonium, & in quantum sacramẽtum, & in quantum contractus seruari debent, ¶ CIRCA CLANDESTINVM MATRIMONIUM aliqua Dubia.

Appẽdix ad illa quæin ar ti.10. & 11. de clandesti-no matrimo-nio dicta sũt in.1.par.

¶ *Primo suppoſito decreto nouo de clandeſtino matrimonio, nunc diebus noſtris publicato in concilio Tridẽtino, ſeſſione.24. in decreto reformationis. CAP. primo.*

EST notandum iuxta concilij verba, clandestinum dupliciter accipi posse: primo vt illũ clandestinum dicatur q̃ sine sacerdote, ministro, & saltem duobus tistibus fit. *1.no.*

¶ Secundum clandestinum vocetur: quando fit sine publicationibus seu bannis præcedentibus: quantũ vis fiat presente parrocho, & coram testibus. Nam de vtroque mentio fit in decreto licet non eodem modo.

¶ Secũdo etiam aduertendum venit, quod de aliquo prohibito, duplex est consideratio. Vno modo quod sit prohibitum, vt etiã si fiat habeatur pro infecto: & nullo modo teneat. Alio modo, vt sic sit prohibitum, quod dato fiat male contra prohibitionem: factum tamen teneat. Exempla sunt clara in materia de qua sermo est. Prohibitum est post votum simplex castitatis matrimonium *2.no.* *c.sicut & .c. inter. & .c. de illis despõ salibus.*

contrahere, verum & ſi ſic contrahẽs mortaliter peccẽt, matrimonium tamen validum eſt. Et ſimiliter eſt interdictum inceſtuoſo cum affinibus, matrimonio obligari, verum poſt factum tenet. Et tandem hoc eſt manifeſtũ in omnibus impedimentis, quæ licet prohibeant contrahere, contractum tamen non diſſoluũt. Vt late dictum eſt in opere, alia eſt prohibitio quę tanti momenti eſt, vt non ſolum interdicat, ſed factum etiã diſſoluat. Vt inter conſanguineos, & affines, intra quartũ gradũ, matrimonium eſt interdictũ: neque poteſt quis ducere poſt mortem viri proprij, eam quam poluit per adulterium & promiſit ſe ducturum. Et ſic prohibetur, quod ſi quis contra attentat facere nõ ſolum peccat mortaliter: ſed etiam matrimonium eſt nullum. Idem de omnibus illis impedimentis, quę impediunt contrahendum & dirimũt contractũ, vt late diſputatur in. 1. parte per plures articulos.

l. 14. tit. 2. p. 4. Couarru. in. 2. p. epito. 4. cap. 6.

cap. nõ debet de conſanguinit. & affin. S. Tho. in. 4. d. 40. art. 4.

¶ Hic etiam ſupponendum eſt vnum, eccleſiã poſſe iure ſuo vtens clãdeſtina matrimonia ſic irritare, vt penitus nulla eſſe diffiniat. Occulte celebrata: & conſequenter ſicut olim cum ab eccleſia prohibita eſſent, vt conſtat ex titulo de clãdeſtina diſpenſatione ex Euariſtio Papa: non tamen irrita erant: ſed legitima reputabãtur, quãuis contrahentes ſic grauiter peccaſſent: modo poſt diffinitionẽ concilij, ſic ſunt vetita & prohibita, vt ſint irrita, & nulla ob id clandeſtine contrahentes, tam inhabiles reputantur ad cõtrahendum, ſicut conſanguinei & affines in. 4. gradu. Omnia hæc ſunt velut præambula certa ab omnibus abſque controuerſia recepta. Huiuſmodi in communi ſic notatis eſt dubium.

Determinatio cõcilij cano. 4 in ſeſs. 24.

Conci. Trid. ceſs. 24. c. 1.

PRIMVM DVBIVM.

Dubium. 1. VTrũ ſic ſit parochus, neceſſarius poſt cõcilij diffinitionẽ, vt eo deficiẽte ſit cõtractus nullus. Et videtur q nõ,

ꝙ nõ quia ſi aliqui cõtraxer unt publicc, inter quos erat impedimentũ affinitatis, coram parocho & teſtibus, poſt obtenta diſpenſatione, poſſunt ſecrete ambo conſentire: & eſt verum & ratum matrimonium. Et non pro tempore quo a principio fuit cõtractus celebratus: ergo erit pro tempore quo poſt diſpenſationem aduenit mutuus conſenſus. Sed tunc non adeſt parochus: ergo nõ eſt præſentia eius neceſſaria. *Couarru. in. 2.p.c.6.n.8.*

¶ *In contrarium eſt, quia ſunt verba expreſſa concilij.*

PRo deciſsione Dubij aduertendũ quod in huiuſmodi decreto aliqua ſunt quæ tangũt contrahentes, & alia ſunt quæ expectãt ad parochũ, & ſunt ei neceſſaria. Ex parte contrahentium, primum requiſitum eſt, vt per contritionem ſe præparent ad recipiendum ſacramentum: & datur ſalubre conſilium, vt per confeſsionem ſecretam ſe diſponant. *Nota.* *Requiſitaex parte contrahentium.* 1

¶ Secundum requiſitum ex parte contrahentium eſt. Vt conſenſum mutuo exprimant, vt tam parochus, quam teſtes, teſtimonium perhibere poſsint de expreſsione. 2

¶ Tertium eſt, vt proprium ſacerdotem inquirant contrahẽtes: & teſtes adhibeant, qui teſtimoniũ ferre poſsint iuridice: de cõtracto matrimonio. Illis qui hæc non ſeruant, non eſt pœna a concilio taxata: ſed in arbitrio ordinarij poſita eſt. Vt maiorem, vel minorem imponat pœnã, iuxta culpæ grauitatẽ, in tranſgreſsione decreti. 3

¶ Quartũ quod non habitent ſimul coniugati, antequã ſuſcipiãt benedictionem, de quibus ſpecialis erit ſermo in ſequentibus. 4

Ex parte parochi requiſitum eſt, quod tribus continuis diebus feſtiuis, in eccleſia inter miſſarũ ſolemnia, publice denuntietur de matrimonio contrahendo, & de impedimentis inquirat. *Requiſitaex parteparochi*

2 ¶Secundum,quod interroget parochus,virum & mulie rum deconsensu: & sic procedatur ad matrimonium.

3 ¶Tertiũ,quod parochus intelligat consensum mutuũ, vtriusq;.

4 ¶Quartũ,vt intellecto consensu,dicat ego vos in matrimonium coniungo In nomine patris, & filij,&c. Vel vtatur alijs verbis: iuxta ritum receptũ in illa prouintia vbi celebratur matrimonium.

5 ¶Quintum,quod si ob suspictionem quod malitiose matrimonium celebrandum impeditur,si publica & solemnis fiat denũciatio per tres dies festiuos:poterit sola vna denunciatione facta parochus,cũ duobus vel tribus testibus matrimoniũ celebrare.

6 ¶Sextum parocho hoc arbitrante ante consumationem matrimonij, tenetur, idem parochus alias facere denunciationes omissas: vt si quod est impedimentum detegatur. Nisi ordinarius iudicauerit omnino prætermittendas.

7 ¶Septimum,ꝙ parochus librum habeat, in quo contrahẽtiũ,nomina, & testium, & locum tempus scribantur,quem dulgenter apud se custodiat.

8 ¶Octauum,sub pœna suspensionis interdicitur cuilibet sacerdoti siue sit regularis vel non sine licentia proprij parochi, aliquẽ de parochia alterius benedicere vel coniungere in matrimonio.

¶Omnibus ordinarijs sancta synodus præcepit,vt decretũ hoc in singulis suæ diocesis ecclesijs publicetur in primo anno a constitutione semel tandem: & post, quoties viusm fuerit. Et in vnaquaque parochia,a trigesimo die post publicationem, ibidẽ factam,habeat robur tale decretum. Hæc ex decreto.

¶Ab

¶ *Ab illis quæ ex parte parochi ſunt requiſita incipientes.*

PRimo ergo dubitatur an teneatur parochus, inquire re de impedimentis illorum qui cõtrahere volunt, & ſub qua pœna. Et an ſufficiat publice, inter miſſarum ſolemnia denunciare: an teneatur adhuc maiorem indagi nem facere. *Dubium.1.*

¶ Et videtur quod nõ teneatur amplius parochus. Patet quia id eſſet ratione ſtatuti concilij, ſed concilũ ſolũ dicit quod inter miſſarũ ſolemnia, fiat denunciatio,

¶ Reſpondetur parochus tenetur ſub mortali peccato, indaginẽ facere de impedimentis matrimonij. Patet qui libet tenetur illa facere quæ de directo ſpectant ad officium ſuum: ſed inquirere de impedimentis in matrimo nio contrahendo, ad officium parochi ſpectatur. Ergo tenetur inquirere ſeu indaginem facere. Maior eſt nota, & minor ſimiliter, quia quæ ſunt impedimẽta ad cõtrahendum, non tenetur ſecularis ſcire. Alias eos grauiter peccare qui iuris impedimenta ignorãt diceremus: quod nullus dicit. Non enim tenetur plebeus homo qui habẽs ętatem, vxorem poteſt ſibi in matrimonio copulare ſcire, quæ ſunt quę impediunt matrimonium contrahere: & irritãt contractũ qui ſunt gradus affinitatis, & conſanguinitatis, etiam cognationis ſpiritualis. Et crimen adulterij, & vxoricidij, & alia huiuſmodi, & ſimiliter neque tenetur ſcire, quæ ſunt impedimẽta: quæ licet prohibeãt contrahendum, non tamen dirimunt contractum, quæ ſunt multa. Sed tamen cum neceſſario ſit ea non ignorare, & ad ſcientiã horum, contrahentes nõ obligamus, neceſſarium eſt obligatio maneat pœnes miniſtrum parochum, qui ex officio habet habiles ad contrahendum, conuungere poſſe. *1. Propoſitio S. Thom. 3. p. q. 67. art. 8.*

¶ Sed quod ſub mortali teneatur patet. Quia ignorantia

huiusmodi impedimentorũ est de re graui. Et vbi maxi mum periculũ est, scilicet coniungere in matrimonio, qui alias inhabiles sunt. Et loco coniugatorum, concubi narios, vel incestuosos cõstituere, &c. Res enim maximi momenti est.

¶ Dixi parochus teneri ad indaginem, de impedimento inter contrahentes, pro quo sit.

2. propositio ¶ Secunda propositio inquisitionẽ de impedimentis facere parochus sic tenetur, vt vel per publicationem inter missarum solemnia, vel alia via habeatur notitia necessaria. Patet quia necessaria est impedimentorum cognitio, & indago. Nam si non alias habere posset nisi per publicationem in die festo, nunquam posset fieri dispensatio in tali publicatione, quia de re necessaria sine qua non contingit licite contractum celebrari, non posset esse omissio, neq; dispensatio. Sed de tali publicatione inter missarũ solemnia, vt patet ex expressis verbis cõcilij fit licite omissio, ad arbitrium ordinarij. Vbi sunt hęc verba quod denũciationes fiant ante consumationẽ nisi ordinarius ipse expedire iudicauerit: vt prædicte denũciationes remittantur. Ergo sequitur quod sufficit notitia habeatur alia via quam per publicationem.

¶ Et probatur, quando medium est propter finẽ habito fine, nõ est necessarium adhibere medium ad finem, nisi alias habeat medium in se causam quare poni debeat in executione. Sed finis intentus est cognoscere impedimẽtum, si quod est inter coniungendos: si ergo habeatur cognitio non erit necessarium hoc fiat per publicationem inter missarum solemnia. Dixi nisi alias medium habeat in se rationem, &c. pro quo sit.

3. propositio. ¶ Tertia propositio, huiusmodi publicationes, quas parochus tenetur inter missarum solemnia facere, licet ex ali

qua

qua cauſa poſsit parochus vtens iure ſuo remittere, ante coniunctionem & matrimonij celebrationē, tenetur tamen, ante conſumationem matrimonij per tres dies feſtiuos publicationem facere. Patet: quia ſic in cōcilio expreſſum eſt. Vt ſi contingat prætermittu, quia quis malitioſe impedire conatur matrimonium. Poſt fiant ante conſumationem matrimonij tales publicationes.

¶ Quarta præpoſitio, parochus ex libito ſuo ſi ſuſpitio non ſit de impediendo matrimonium non poteſt omittere licite huiuſmodi trinam publicationem, in diebus feſtis ante cōiunctionem matrimonij. Volo dicere quod etiam ſi parochus habeat in mente poſt coniunctionem matrimonij, ante conſumationem, tres habere publicationes, non poteſt licite coniungere etiam corā teſtibus cum vna ſola precedēte publicatione, vbi nulla ſuſpitio interuenit. Patet ex verbis expreſsis cōcilij. Nam ibi datur parocho, vt ante trinam admonitionem publicam, poſsit matrimonium celebrare, cum vna, vel altera publicatione præuia ſolum, quādo ſuſpitio eſt de matrimonio malitioſe impediendo. Ergo quando nulla talis eſt ſuſpitio, ad literam ſeruandus tenor concilij, vt expreſſa verba ſonant. *4. propoſi.*

¶ Quinta propoſitio, & ſi parochus pro libito non poſſit ante trinam publicationem præuiā, aliquos coniungere: videtur quod ſi aliquam omittat ex tribus, vel ante coniunctionem, vel ante conſumationem, etiam vbi nulla ſuſpitio eſt mali, quod non peccet mortaliter de ſe, ſcā dalo excluſo. ¶ Probatur prima pars, quod non poſsit licite, vt in quarta propoſitione probatum eſt. Quia eſt obuiare dictis concilij ſed ſecunda pars, reſtat probanda, quod id mortale non ſit, aliquā ex tribus publicis admonitionibus omittere. Primo, quia res non eſt ita grauis, *5. propoſi.*

neque

neque quod ter fiant, magis præstat ad matrimonium, quam si bis solum, vel semel: dum modo constet de impedimentis. Quia neque est in iacturam matrimonij, in quantum contractus est: neque in quantum sacramētū, nam in quantum sacramentū nulla talis admonitio requisita, & in quantum contractus: ad id sunt tres admonitiones positæ, vt constet de impedimentis. Si ergo ex vna admonitione, vel altera constat. Tertiā prætermittere, lethale nō est, itē si id mortale esset, prætermittere aliquā ex publicis admonitionibus, solū esset ex eo, qđ nō seruātur quę in cōcilio expressa sunt. Sed nō ob hoc mortale est transgredi, quia non omnia quæ traduntur in cō cilijs, vel determinationibus Pontificū, sunt æqualis ponderis, quo ad pręceptum sub mortali, quia aliqua obligāt sub mortali, aliqua quæ leuia, sub veniali, vt est in multis videre, quale est hoc de quo sermo est, non est opus exempla adducere cum sint multa.

6. propositio. ¶ Sexta propositio, ad arbitrium ordinarij possunt publicationes publice inter missarum solemnia reliqui: siue sit aliqua suspitio, vel non hæc patēt in decreto concilij, nā postquā dixerat, huiusmodi publicationes per parochū faciendas, ante consumationē, &c. Infert nisi ordinarius ipse expedire iudicauerit, vt prædictæ denūciationes remittantur, quod illius prudentiæ & iudicio, sancta Synodus relinquit.

¶ Ex quo apparet, ex verbis expressis in concilio, quod Episcopus in admonitionibus, ante coniunctionem matrimonij dispensare possit, quod tamen parocho interdictum est. Et quod dicimus de ordinario, seu Episcopo, idem dicendum de officiali suo, quem Prouisorem vocamus, quia idem est tribunal, & quod officialis Episcopi facit, dicitur ipse Episcopus facere, & id constat ex iuris regula,

regula,non tamen eſſet idem de alijs vicarijs qui officiales Epiſcopi non ſunt,& ad particulares cauſas,habẽt autoritatem ab Epiſcopo·quia iſtorum & Epiſcopi non eſt idem tribunal,vt nos alibi latius.ad argumentũ in principio poſitum ſolutio ex dictis patet.

¶ *Secundum dubium eſt,circa id quod parochus interroget virum & fœminam, de conſenſu præſtando.*

DVbitatur an hoc ſit neceſſarium,ita vt omittens parochus peccet. Et videtur quod non ſit neceſſariũ. nam interrogatio,ad id fit,vt exprimant coniugandi cõſenſum,ſed abſque parochi interrogatione, id conſtare poteſt,vt patet in illis qui exprimunt conſenſum,ante interrogationem. & patet etiam de illis,ſi eſſent ſurdi qui penitus non audirent. *2.dubium.*

¶ *In contrarium eſt quia concilium dicit.*

ESt notandum,quod a parocho interrogatio,dupliciter poteſt eſſe, vel ad cognoſcendum de impedimento,an ſit aliquod inter matrimonio copulãdos, vel ſuper conſenſum exprimendum. *Nota.*

¶Prima propoſitio interrogare virum & fœminam, eſt neceſſariũ parocho,circa impedimẽta, ſi ſit aliquod. &c. Quia eſt neceſſarium parochus debite exequatur ſuum miniſterium, ſed exequi non poteſt debite,niſi interroget, ergo tenetur interrogare. Maior eſt manifeſta, & minor probatur cum neceſſarium ſit prius admonitiones publicas fieri, inter miſſarum ſolemnia,vt in præcedenti dubio eſt diffinitũ. Et grauiter peccaret parochus, non interrogans,&c. *1.propoſitio.* *S.Tho. 3 p. q.67.ar. 8.*

¶Secunda propoſitio parochus, omittens ex propoſito huiuſmodi interrogationem de impedimentis, ſi alias ei compertiſsimum non eſſet,peccat mortaliter. Hęc patet, *2.propoſitio.*

quia facit contra mandatum cõcilij, & in re grauiſsima. Item quia exponit ſe periculo coniungendi in matrimonio eos, qui eſſent in concubinatu, quia ob impedimenta, matrimonium ſtare non poteſt. Et alia plura in conuenientia ſequuntur.

¶ Dixi niſi alias parocho conſtet. Nam ante tẽpus illud coniunctionis in matrimonio, poſſet eſſe exploratum miniſtro, tales nubere volentes, nullũ habere impedimentum. Tunc interrogatio neceſſaria non eſſet.

3. propoſitio. ¶ Tertia propoſitio parochus, nubentes interrogare debet, de conſenſu ad inuicem. An ſcilicet vir, fœminã velit habere in vxorem, & fœmina, virum velit habere in maritũ. Patet propoſitio ex verbis concilij vbi iniunctũ eſt parocho, vt coniungendos interroget, vt cognito conſenſu &c. Vbi expreſſe videtur ſentire. Quod debeat interrogare, de conſenſu, vt ei ſit cognitus conſenſus vtriuſque.

4. propoſitio. ¶ Quarta propoſitio, dummodo a parocho ſit cognitus mutuus conſenſus vtriuſque. Huiuſmodi interrogationem omittere, veniale ſolum videtur. Patet, quia interrogatio eo neceſſario debet prẽcedere, vt conſtet de conſenſu. Si ergo ea ſecluſa, conſtat graue non eſt omittere: quia nulli iniura fit, nullum eſt periculum, & ſic mortale non apparet.

¶ Sed quid, vbi interrogatio fieri nõ poteſt per parochũ, quia linguam, ſeu idioma proprium ignorat illorum qui coniungi debent, vt frequentiſsimum in nouo orbe eſt.

5. propoſitio. ¶ Quinta propoſitio interrogatio de impedimentis, & illa quæ ad exprimendum conſenſum, a parocho fieri debet. Per interpretẽ ſufficit ſi parochus idioma propriũ neſcit. Probatur in ſacramento pœnitentiæ vbi res tam grauis,

grauis,& vbi tã graue sigillum secreti requiritur, per interpretem licite fiunt interrogationes,&iuxta responsionem etiam intellectam per interpretem,sequitur absolutio sacramentalis & vere tenet sacramentum,in foro interiori,& exteriori,vt constat,ergo a fortiori, interrogationes quæ sunt non de essentia sacramenti matrimonij, sed præambula quædã, & dispositiones, sufficientes erũt per interpretem.Hæc sunt apud omnes compertissima, & omnium doctorum calculo probata. Et inpraxi in nouo orbe,ob raritatem illorum, qui idioma proprium Indorum sciunt,frequentissima:nam admonitiones,publicationes,de impedimentis interrogationes, & de mutuo consensu, sæpe per interpretem linguam Indorum scientem,& nostram Hispanicam fit.

¶ Ad argumentũ in contrarium,patet solutio ex dictis.

S. Tho.in.4. d.17.q.3.art. 4.q.3.& quo lib.1.q.6.

Couarr.2.epi to.c.4.

TERTIVM DVBIVM.

3.dubium.

TErtio dubitatur, circa id quod dicitur intellecto consensu, &c. Quæritur inquam,de qua intellectione intelligat,& quidem certum est Sanctum conciliũ, non loqui de intellectione interiori,an intus mutuus sit consensus conugatorũ. Quia inscrutabile est cor hominis, & soli Deo cognitum est,quid intus in corde.Neque ecclesiæ iudicium est de directo in occulta.Et sic patres in præsenti decreto, cuius declarationem tradere conamur,explicuerunt.Restat ergo,vt de intellectione seu cognitione sit sermo,de qua exterius constare potest, & cuius homo testimoniũ præstare potest. An sufficiat intelligere per signa,vel per verba in aliena lingua per interpretem declarata,an sit requisitum vt proprijs verbis,parochus intelligat.

Theologi in. 4.d.28 abulen.super Genesim.29.q.11. Vuald.de sacramentis.c.132.

¶ Prima propositio parochus tenetur intelligere expressum mutuum consensum viri, & fœminę probatur.

1.propositio.

Quia ad miniſtrũ ſpectat materiã,& formã,neceſſariã in ſacramentis,intelligere,ſed mutuus viri & fœminę conſenſus , vel materia ſunt ſacraméti matrimonij,vel materia & forma ſimul.Vt vnius qui præceſsit conſenſus, ſit velut materia,& alterius qui ſequitur,ſit velut forma.Vt probati theologi affirmãt,velvtriuſq; conſenſus,ſit materia idonea,ita vt aduenientibus verbis parochi,quę ſe habeant,vt forma ſacramenti,complementum habeant. Sequitur ergo quod eſt talis cognitio neceſſaria in tantũ quod ſi verba miniſtri loco formæ ſunt habenda,ita grauiter peccet,verba proferendo non intellecto mutuo cõſenſu,ſicut ſi formã baptiſmi proferret terram infunden do,vel vinum,quæ non ſunt materia ſacramenti. Vel ſi verba conſecrationis proferret ſupra panem hordeaceũ. Et ſi alia ratio ſit in matrimonio,quia verba miniſtri nõ ſunt de neceſsitate ſacramenti,vt infra dicetur.

glo.c.tua nos de ſponſalib. S.Tho.in.4. d.26.q.2.pa lu.ibi.q.4.

2.propoſi. ¶Secunda propoſitio parochus,licet conſenſum mutuũ non intelligat,proprijs & expreſsis verbis viri, & fœminę,ſufficit ſi perſigna id intelligat.Patet quia parochi munus eſt,& ei præceptũ,vt conſenſum intelligat . ſed pernutus & ſigna id deprehẽdere , cognoſcere eſt ergo ſufficit.Et ſic in iure eſt diffinitum cap.cum autem de ſponſalibus & Inno.in cap.tuæ fraternitatis eodem titu.Non enim ſunt verba in contrahentibus neceſſaria neceſsitate ſacramenti,quia ſigna ſufficiunt,ſed ſunt neceſſaria neceſsitate præcepti. Alias qui muti ſunt , non poſſent ad inuicem contrahere,eo quod exprimere verbis conſenſum non valent. Quod tamen in falſitate compertũ eſt. Addę , quia cognoſcere conſenſum more humano preceptum eſt,ſed per ſigna & nutus,more humano cognoſcere dicimus ęquę bene , ſicut ſi verbis. Sequitur quod ſufficit talis cognitio.

¶Ter-

¶Tertia propositio,si parochus proprium idioma viri & fœminę ignoret:expressum consensum per interpretem cognoscere,sufficiens est.Hęc probatur,sicut in prędcedēti dubio declaratum est.Quia per interpretem cognosce re sufficiens est,in sacramento pœnitentię,& vera cogni tio,& sufficiens ea dicitur, ad absoluendum reum,vel condemnandum.Et est in vsu in Ecclesia catholica.erit ergo sufficiens in contractu matrimonij. Vt vere parochus,qui per interpretem,intelligit viri & fœminę mutuum consensum,cognoscere dicatur. *3.proposi.* *S.Tho. in.4. d.17.* *Couarru. in. 2.p.epi.c. 4.*

¶Ex quo sequitur quod in nouo orbe,ex hac parte, ministri huius sacramenti matrimonij,qui idioma propriū indigenarum ignorant. Et per interpretem hęc administrant.Sufficiēter exequi munus suum, quantum possunt,neque concilio sancto Tridentino contrauenire. Alias grauissime peccarent plures,id administrando frequentissime per interpretem,quem secum ducūt & habent,inter neophitos sacramenta administrando. Nam inter regulares ordinum mendicantium,fere omnes ministri optime calent linguam Indorum, & per se ipsos faciunt.Sed tamē ex clericis non regularibus, vnus atq; alter est qui potest per se ipsum, verum quia melius fit per se ipsos intelligere, debent diligentiā adhibere vt linguam nō ignorent,vel locum relinquant, illis qui interprete non indigent, ad parochi debitum officium. *Corola.*

¶Ad argumentum in contrarium,ex dictis solutio constat sufficit minister intelligat cōsensum more hominū. Siue sit per se,vel per interpretem, si alio modo non potest,& sit.Per verba expressa,vel per signa, quę vicem habent verborum. *Ad argumētū in contrarium.*

¶Hic vnum aduertendum, quod & si iuxta prędscripta in concilio,per procuratorem possit contrahi matrimo-

nium, vt olim ſemper manet verum, quod miniſter eſt neceſſarius,& teſtes,& quod intelligat conſenſum,&c. Et quamuis non poſsit eſſe dubium de matrimonio, quã do per procuratorem, manet tamen dubium,quãdo per literas fit, quamuis Silueſter in verbo matrimoniũ.5.§ 12. non dubitet, neque Soto.

¶Et ratio dubitandi eſt, quia per hoc quod quis legat literas ab alio miſſas,nõ eſt traditio,etiam ſi ſit conſenſus. Vſque ad hoc quod litere reſponſales ad aliũ perueniant. Quia ſicut eſt ſenſibilis traditio, debet etiam eſſe ſenſibilis acceptatio,quæ non eſt vſque dum reſponſio literarũ ad alium perueniat,& conſtat,&c.Secus quãdo per procuratorem,quia hæc iuridice fiunt, & conſtat, &c. Sed in alijs põt qui primo ſcripſit,reuocare conſenſum, & ſi ſuper veniat affinitas,non poteſt ſtare matrimonium.

¶*Quartum Dubium in ordine eſt circa illud quod in decreto dicitur. Dicat,ego vos in matrimonio conjungo. &c.*

4. *Dubium.* EST Dubiũ an hæc verba neceſſario debeant proferri a parocho,& ſint vel de neceſsitate ſacramenti, vel ſaltem de neceſsitate pręcepti. Et ſi per ſeipſum debeat proferre,vel ſufficiat per alium,& an per interpretẽ, debeant proferre, quando ipſe ignorat proprium idioma.

¶Primo videtur,quod verba ſint de neceſsitate ſacramẽti.Patet quia ibi appoſita ſunt verba, a miniſtro proferẽda in adminiſtratione Huius ſacramenti,quę formę vim retinent,ſicut in alijs eccleſię ſacramentis.Sed in alijs ſacramentis,vt in baptiſmo,in pœnitentia, in ſacramento euchariſtię,ſic verba miniſtri neceſſaria ſunt,vt eis ſeclu ſis,nullum ſit ſacramentum.Sequitur ſimiliter, quod in hoc ſacramento mattimonij,ſi verba parochi non ſuperueni-

S.Tho.3.p.q. 66.ar.5.& q.78.

ueniant, vt conciliũ docet, quod nullũ erit sacramẽtum.
¶ In contrariũ videtur concilij Florentini determinatio, & pro Armenis instructio. Vbi cum de sacramẽto matrimonij fiat mentio, & de forma, & materia, non tamẽ fit mentio de verbis ministri.
¶ Pro solutione notandum, quod aliud est dicere, vt supra meminimus, aliquid esse in sacramentis de necessitate sacramenti absolute. Et pręcepti: aliud quod solum de necessitate pręcepti. Exemplum est clarum in sacramento Eucharistię, vbi in forma illud verbum, enim, in consecratione panis, sic est necessarium, vt solũ de pręcepto sit. Et mortale peccatum forte sit omittere, sacramẽtum tamen tenet, & vere consecratio est, illo verbo omisso, alijs seruatis, vt omnes tenent doctores. *S. Tho. 3. p. q. 78. art. 2.*
¶ Prima conclusio, verba posita in concilio proferenda a parocho, in matrimonij coniunctione, sunt de necessitate pręcepti, ita vt omittẽs pecc̃et. Probatur, quia ibi iniunctum est parocho, vt cognito consensu vtriusque verba proferat, ego vos in matrimonium coniungo. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Quę verba concilij pręceptum declarant. *1. conclusio.*
¶ Secunda conclusio, sic verba sunt de necessitate pręcepti seruãda a parocho, vt non sint verba supradicta, determinare & in forma, sed sufficiant vel supradicta, vel alia equiualentia, iuxta ritum cuiuscunq; prouintię. Hęc patẽt, ex verbis expressis in decreto concilij, nam secundũ diuersitatem gentium, & prouintiarum, & particulariũ ecclesiarum diuersus ritus est in verbis. *2. conclusio.*
¶ Sed posset quis dubitare, de istis verbis, an sint vera vel falsa, si vera, ergo efficiunt quod significant, & sic minister facit coniunctionem & verba sunt necessaria absolute. Si sunt falsa, ergo contra autoritatẽ concilij.

¶ Ref-

¶Respõdetur,quod verba sunt vera, & quamuis præcessit vinculum,tamen significat,quod minister coniungit in facie ecclesię,vt habeãtur pro legitimis coniungibus sicut si excommunicatus esset absolutus secrẽte post absoluitur publice & forma est vera.

Qua dicitur quod absoluitur,etiam si sit absolutus quia est sensus quod absoluitur publice,vt habeatur ab omnibus,vt absolutus.

3.concluſi. ¶Tertia conclusio in sacramento matrimonij verba parochi non sunt de essentia sacramenti necessaria.Probatur.Quia si essent necessaria, hoc esset vel ex antiquo iure,sicut &in alijs ecclesię sacramẽtis,vel esset ex nouo iure,scilicet ex decreto concilij.Sed ex nullo sunt requisita Primo Ecclesia,id nõ instituit,nec ordinauit, quod tamẽ deberet,ibi,vbi mentionem facit de consensu, & expressione consensus,vt in cap.licet de sponsa.duorum. Et in concilio Florentino,cum de sacramentis agens,quando in specie de matrimonio,solum ait causa efficiens regulariter matrimonij,est mutuus consensus per verba de præsenti expressus. Et nihil de verbis ministri addit. Ergo verba ministri necessaria non sunt.Et confirmatur ratio quia nullibi ante hoc concilium Tridentinum,ad matrimonium,tanquam de necessitate eius, minister declaratus est cum constet,per iura plurima, legitimum & ratũ stare,permtuuum consensum,etiam sine ministro olim. Quod est quid peculiare in matrimonio, cum in cętetis omnibus alijs Ecclesię sacramentis , minister de necessitate sit.Si ergo minister non est de necessitate sacramenti. Ergo neque eius verba erunt necessaria.

Glo.in. cap. tua nosde ſponſalibus. S.Tho.in.4. ſen.d. 26.q. 2. Soto.ibi. Couarr. 2.p. epito. 4.cap. pro in fine.

¶Probatur,etiam quod neque iure nouo,& decreto cõcilj Tridentini,verba sunt necessaria de necessitate sacramenti. Quia maxime esset,eo quod ibi in decreto exprimitur,

mitur,quod cognitio consensu mutuo,parochus dicat il la verba,&c.Sed hoc non probat,quod de necessitate sacramenti sint.Patet,quia vbi verba ministri sunt necessaria,ponuntur certa , & non pro libito variari possunt. Sed ibidem dicitur,quod illa proferat, vel alia iuxta ritū cuiuslibet prouintiæ.Sequitur ergo quod si conciliū, iniungit,verba proferenda a parocho , quod illud non fuit de necessitate sacramenti.Nam si verba ministri necessaria forēt,haud dubie velut forma essent,& consequenter determinata essent.Neq; pro libito mutari non possent, magis quā in alijs sacramentis.Et probatur, quia vt referunt,qui adfuerunt concilio Tridentino,patribus propo sita est hæc forma,vt necessaria sacramento,& tamē noluerunt admittere:quod probat intentum. Alias Deus deficeret,in necessarijs ecclesiæ suæ, ex quo sequitur.

S.Tho. 3 p. q. 60.ar. 7. & in. 4. d. 14. Soto. in. 4.d. 1. q.10. arti.7.

20.sessio.contra lutherū veritate. 9.

¶Quarta cōclusio,si parochus cognito consensu vtriusq; in matrimonio. Nulla proferat verba,dummodo sint testes,vt inferius dicemus,& peccet, non proferendo verba ibidem expressa,vel alia secundum ritum prouintiæ, matrimonium tamen est validum. Patet. Matrimoniū esset validum ante concilium,dummodo esset inter personas alias legitimas, & alia seruētur:ergo & modo post concilium Tridentinum.Patet quia non est irritum hoc si non proferat,neque est declaratum tanquam de essentia sacramenti.Hæc sunt ex dictis clara ex quo etiam sequitur.

4.conclusio.

¶Quinta conclusio, parochus verba(cognito consensu vtriulque)potest proferre,vel per seipsum,vel per interpretem,secundum ritum prouintię,sine aliquo peccato: & vere erit validum matrimonium.Patet,quia cum verba parochi non sint necessaria de necessitate sacramenti, neque sint determinata,sicut per interpretem potest co-

5. conclusio. Glo.in.c. ex literis de spō sali.&.1. § fi.ff. de verbo.obliga. Pal.in. 4.d.

gnoscere consensum, & inquirere, poterit etiam verba proferre. Hæc ex supradictis est manifesta.

27.q 2.art. 3.conclu.3. Couar.2.p.4 c.4.num.3.

¶ Sed potest esse dubiū, si verba determinata ministri necessaria nō sunt quare necessarius est minister. Respōdetur. 1. est necessarius, vt publico testimonio cōstet. 2. vt diligētia & examē prius fiat de impedimentis. 3. vt instruā tur nubentes a ministro, & debite disponantur, ad receptionem sacramenti.

Ad argumē tum.

¶ Ad argumentū in contrarium, ex prædictis solutio cōstat: verū esse in alijs sacramentis, verba quę vim formę retinēt, in ministro, esse necessaria. Sed tñ in hoc sacramē to deficit. Quia minister ante concilium Tridentinū de necessitate nō erat. Vt dictū est, & inferius erit repetendū.

S.Tho.3.p.q 60. arti. 6. & 7.

Post decretū cōcilij Triden. licet minister sit necessarius, de necessitate sacramēti, verba ministri non sic sunt necessaria, de sacramēti necessitate, sed solū de necessitate precepti. Nec se habēt admodū formę, in isto sacramētū, & sic ꝺ forma in hoc sacramēto varie loquūtur doctores,

Capreolus.

nā Capreolus, in. 4. d. 26. ad. 7. arg. Durādi, tenet. Quod verba contrahentiū, se habēt sicut materia & forma. ita vt prius dicta suppleāt vicē materię: &. 2. dicta, vbi perficitur matrimoniū, habeāt vicē formę, sicut in binario, prima vnitas habet locū materię, &. 2. vicē formę. Quia per eam constat spetics binarij.

Vgo.lib.2.de sacramentis p.11.t 5.

¶ Palud. d. 26. q. 4. & Adrianus. 1. q. ꝺ matrimonio quod materia sunt ipsi cōtrahētes, & verba quę explicāt consensum, habēt vicē formę. Alij tenēt quod materia est cōsensus, & forma, verba quę exprimūt cōsensum. Sic magister seu. d. 26. c. penul. Verum hoc alijs nō placet, quia materia debēt esse sensibilis, cōsensus tñ nō est sensibilis, nisi de expressione sit sermo. Itē quia in cōcil. Florē. ꝺter minatur, ꝙ consensus sit causa efficiens matrimonij, sed

causa

causa efficiēs materia esse nō pōt. S. Tho. in. 4. d. 26. q. 2. art. 1. in solutione ad primū dicit, qđ verba quibus cōsensus exprimitur habēt vicē formę. Tādē habetur ex doctoribus, qđ verba ministri in matrimonio non habēt vicē formę, & ideo nō sunt necessaria necessitate sacramēti. Vide Petrū de Soto in suo pastorali, de matrimonio per multas lectiones.

Couar in. 2. p. epito. 4. c. 1. in fine.

Sub cōpēdio ergo & resolutorię, aduertendū, qđ & si oēs fateātur matrimoniū cōstare posse, absq; verbis ministri: imo & absq; verbis contrahentiū, eo quod per nutus & signa possint explicare suū consensum, sed tn quo ad rationē sacramēti cōtrouersia est inter doctores. Quia sunt qui putāt, verba necessaria ex parte ministri, sicut in alijs sacramētis. Sic videtur sentire Guilielmus Parisiē. tract. de matrimo. 9. q. 1. idē. S. Tho in. 4. d. 1. q. 1. ar. 3. & 4. lib. cōtra gentes. c. 78. & Caie. in propria q. in opuscu. eo negat matrimoniū esse sacramētū, qn cōtrahitur per procuratorē, vel literis inter absentes, de quo infra, & cōcil. Colonięse aperte dicit clādestinū matrimoniū, licet sit matrimoniū, nō esse sacramētū, & hoc nō ob aliū, nisi quia verba certa a ministro proferēda desint, & magister Cano, in suo de Locis theologicis. lib. 8. c. 5. late probat matrimoniū sacramenti rationē non habere, si verba desint ministri propria & determinata, sicut in cęteris sacramētis, vide ibi. Modo tn ab ecclesia finis cōtrouersie positus est. Quandoquidē adhuc matrimoniū constare nō posse, sine testibus & ministro proprio dicit, tantum ab est, vt concedat esse sacramentum. Qua propter opinio quę videtur esse singularis, & cōtra communē theologoru, scilicet quod minister esset necessarius, & verba. Iuxta diffinita a patribus, videbatur esse vera saltem in parte illa, quātum ad necessitatem ministri.

¶ *Eſt & ad aliud dubium quintum circa illa verba decreti, vbi dicitur. Quod aliter quam præſente parocho, & teſtibus duobus, vel tribus, matrimonium non celebretur.*

5. *dubium.* DVbium eſt, ergo & quintum in ordine, an præſentia parochi ſit neceſſaria de neceſsitate ſacramenti, vel ſolum de neceſsitate præcepti.

¶ Videtur quod non ſit neceſſaria ad ſacramenta omnia eccleſiæ ſeptem, & illa quę de neceſsitate ſunt & de eſſentia eorum, a Chriſto inſtituta ſunt, per poteſtatem excellentiæ quam habuit: quam & eccleſię non cõmunicauit. Sed ergo ante concilij Tridentini determinationem fuit ſacramentum matrimonij, vnum, ex. 7. ſacramentis ſed ante concilium Tridentinum, parochi preſentia, imo neque alterius miniſtri in ſacramento matrimonij non fuit neceſſaria: ergo neque modo erit poſt conciliũ Tridentinum. Probatur antecedens, ex vſu eccleſię, vſq; ad noſtra tempora, & probatur ex multis Pontificum determinationibus. Et vltimo ex concilio Florentino, in quo tradita eſt doctrina exacta Armenis, de omnibus eccleſię ſacramentis: & quando de matrimonio ſermo eſt, cũ omnia quę neceſſario requirũtur, & ſunt de eſſentia eius ponantur, de miniſtro, mentio non fit: cum tamẽ in alijs ſacramentis, ſit de neceſsitate. Vt ibidem conſtat. Sequitur ergo quod in hoc ſacramento miniſter non eſt neceſſarius. Et ſic habet eccleſię diffiinitio: quod permutuũ conſenſum viri & fœminę, dummodo ſint ligitime perſonę, vere perficitur matrimonium.

S. Tho. 3 p. q. 64. arti. 2. Scotus in. 4. d. 1. q. 3. & Grab. q. 2. Dura. d. 2. q. Vt ſupra. S. Tho. in. 4 d. 14. &. 26. Conciliũ Florentinum.

Petrus de Soto in ſuo paſtora. de matrimonio, lectione. 12.

¶ *In contrarium eſt determinatio concilij Tridentini.*

1. *nota.* PRimo notandum eſt inter omnia eccleſię. 7. ſacramẽta alia. 6. ab hoc ſeptimo quod matrimonij eſt, latiſsime differre. Nam, hoc peculiare in iſto ſacramento eſt, quod

quod in nullo alio, etiam si sit sacramentum, est tamen quidam cõtractus inter homines, necessarius quidem in republica humana, & generalis, ita vt genus humanum sine eo constare nõ possit. Et ex hoc habet, vt nonnulla, ecclesia circa hoc sacramentum instituat, reuocet, addat, tollat, ampliet: quę tamen non in alijs sacramentis. Vt patet ex cap non debet, de consanguinitate, & affinitate, cum prius esset prohibitum intra. 7. gradum in consanguinitate, & affinitate contrahere: post tempore Inno. 3. Solum vsque ad. 4. gradum diffinitum est, & antequam esset statutus. 7. gradus, poterant in gradibus non prohibitis, lege naturali, & diuina, qui pauci sunt. Et cum post Inno. 3. intra. 4. gradum non posset esse coniunctio, tam in consanguinitate, quam in affinitate: etiam copula illicita contracta. Modo in Tridentino est variatio, vt dicemus, & cum matrimonium, olim permutuum consensum inter ligitimas personas, etiam secreto posset cõtrahi: & esset verum, legitimum & ratum. In concilio Tridentino tanta est variatio facta, vt penitus irritum censeatur, vt patet, & in multis alijs, vt patebit infra: grandis variatio facta est. Quod non posset stare, si matrimoniũ solum in quantum sacramentum noue legis est consideratur. Sed tamen fit, & suo iure ecclesia faciens variat, eo quod contractus humanus. Et mirum non debet videri, vt in. cap. citato ait summus Pontifex Inno. 3. vt variatis temporibus, etiam statuta variantur humana. Et grãdẽ mutationem faciat, circa matrimonium contrahẽdum, & circa personas quę debent coniungi & circa modum. ¶ Etiam considerandum est quod cum alijs sacramentis minister sit necessarius, penesquem sit aliqua actio, vel verbis, vel factis, quę formę vim videãtur habere, quę materię applicata sacramentum perficiat. (Si non autores)

Concilio Tridetinum.

C. sciendum. 29. d.c. quia sctã. 63. dis. Couar. in. c. alma mater de sen. excõ. 2. p. in prin. 2. nota. S. Tho. 3. p. q. 64.

rei)non defuerunt diſputatores,qui idem affirmarent de ſacramento matrimonij. Vt autor eſt Guilielmus Pariſiẽ ſis,in ſuo de ſacramentis,ſed tamen ab omnibus reiectũ eſt. Et differentia poſita eſt, inter alia ſacramẽta & matri moniũ. Miniſtrũ ante hac non fuiſſe neceſſariũ,exactiſsime ex concilio Florentino,ſub Eugenio.4. celebrato,cõ ſtat. His præſupoſitis ad dubium.

Soto in.4.d. 26.

1. concluſio. ¶ Prima concluſio poſt concilium Tridentinum in matrimonio,ad hoc quod ſit ratum,validum & ligitimum, de neceſsitate,miniſter requiſitus eſt. Hęc probatur quia expreſſe in decreto habetur quod ſi non fiat preſente parocho,vel alio ſacerdote,&c. Sit irritum, & nullũ de hoc dubitandum nõ eſt,cum ſint verba expreſſa in decreto.

¶ Secũdo probatur,ſi modo in matrimonio miniſter requiſitus non eſſet, eo eſſet: quia olim ante hæc tempora nunq̃ miniſter fuit neceſſarius, vt adduximus. Sed hoc non obſtat, quia ſicut eccleſia mutauit,vt diximus gradus prohibitos,vt ex cap.citato patet & alia multa,vt cõ ſtat in iure,potuit modo mutare,& miniſtrũ eſſe neceſſarium ad legitimum matrimonium,declarare. Sicut & declarauit & ſtatuit. Iure ſuo vtens & anathema indixit nequanti in canone. 4. ſeſsionis. 24.

2. concluſio. ¶ Secunda concluſio,ad legitimum matrimoniũ, ſic miniſter ſacerdos eſt requiſitus, vt non quicunque ſufficit, ſed opus ſit proprius parochus. Probatur,quia ſic diffinitum eſt in concilio,vt non niſi proprio parocho præſente fiat.

3. concluſio. ¶ Tertia concluſio, præſente alio ſacerdote, ſi non ſit de licentia proprij parochi, matrimonium contractum irritum eſt. In tantum vt nullo pacto ſit locus rati habitionis,hoc patet, eo quod per verba expreſſa ſancta Synodus dicit,quod ſit matrimonium celebretur ſine præſentia

tia proprij sacerdotis vel alterius, de licentia proprij,vel ordinarij:sit irritum & inane,& contrahentes coram tali sacetdote qui proprius non est neque a proprio, vel ordinario habet licentiam: inhabiles constituit,ad sic contrahendum.Et non magis constare potest inter eos matrimonium , quam posset constare inter consanguineos intra quartum gradum.Et non alia ratione nisi quia inhabiles ad contrahendū,& illegitime personæ, ab ecclesia sunt declarati.Est necessaria ergo præsentia propri sacerdotis.

¶Quarta conclusio, in tantum præsentia proprijs sacerdotis ad legitimum matrimonium requisita est: Vt hæc non quæcunq; sufficiat sed humana debeat esse seu moralis,quod est dicere quod si proprius sacerdos esset vbi cõtrahentes sunt dormiens vel esset ebrius , vel vigilans sed penitus non attendens,ad contractum,& ad contrahẽtes,& ad expressionem consensus , talis assistentia nõ sufficeret. Neque diceretur assistere ,& sic esset irritum & nullum.Patet quia sancta Synodus quæ assistentiam exigit necessariã,hanc petit,quæ humana & moralis intelligenda est.Sed vbi minister dormit,vel est ebrius, vel non aduertit perinde est ac si non assisteret. Ergo nõ est assistentia quia sicut lapis,vel truncus adesset. *4.conclusio.*

¶Item ideo requisita est assistentia a sancta Synodo , vt intelligat consensum , vt testificari possit de contracto matrimonio. Sed qui sic esset dormiens , vel ebrius, vel non aduertens,testimonium peribere non potest. Ergo non assistit proprie,vt concilium sanctum docet.

¶Quinta conclusio , in nouo orbe regulares religiosi S. Dominici,& sancti Francisci,& sancti Augustini quãuis ante concilium Tridentinum poterant licite matrimonijs contrahendis assistere , & nuptias benedicere , non *5. conclusio.*

obstan

obſtante clementina religioſi de priuilegijs. Poſt concilij Tridentini celebrationem non poſſunt aſsiſtere, neque eſt validum matrimoniurn ſi non ſit noua conceſsio.

¶Hęc probatur quod licite per religioſos in nouo orbe hęc per acta ſint circa neophitos inconiungendis eorum matrimonijs: quia non obſtante prohibitione facta per allegatam Clementinam,habuerunt ſpetiale priuilegiũ & Nicolai.5.& Leonis.10.& Adriani.6. quibus potuerũt hęc facere. Item fuerunt valida & rata illa matrimonia, quia miniſter nunquam ante fuit neceſſarius,neque proprius,neque non proprius. Vt ſupra probatum eſt ſingulare in matrimonio eſſe.

7.concluſio. ¶Poſt concilium Tridentinum celebratum & hoc decretum publicatum. Religioſi in nouo orbe matrimonium neophitorum licite modo aſsiſtunt,& marrimonium eis pręſentibus & ratum, & legitimum, ſi alias ſunt alia neceſſaria,patet ſi non eſſet ratũ eo eſſet quia deficeret proprius ſacerdos, ſed non deficit patet quia quando ſacerdos de licentia ordinarij aſsiſtit eſt ratum matrimoniũ vt expreſſe in concilio. Sed religioſi qui modo id agunt ex licentia ſummi Pontificis ſanctiſsimi Papę Pij quinti operantur. Qui eſt primus potiſsimus totius eccleſię ordinarius & a quo alij pendẽt,vt patet ex diplomate conceſſo anno.1567. ad inſtantiã Regis Maieſtatis Philippi ſecundi Hiſpaniarum Regię vbi expreſſa mentio de celebrando matrimonio fit. Hęc omnia patent in priuilegio,& ſic poſſunt modo aſsiſtere matrimonijs neophithorum,ſicut ante poterant & idem poſſunt alij religioſi nõ mendicantes,& ſimiliter qui Ieſus de ſotietate ſum quia ad omnes ſe extendit conceſsio.

B. Bernard. lib.3.de conſideratione ad Eugeniũ.

7.concluſio. ¶Septima concluſio, ad hoc quod *nõ* proprius ſacerdos aſsiſtere licite poſsit in contrahendo matrimonium:&

quod

quod sit validum & firmum, concessio proprij requisita est in specie, particulariter nominatim, & non sufficit in generali. Volo dicere quod per hoc quod proprius sacerdos vicē suam alteri daret: in aliquibus actibus proprijs exercendis, non sufficeret ad hoc, vt assisteret matrimonio, nisi specialiter esset cōmissum. Patet, quia matrimonialis causa grauis est adeo, vt propria Episcopi censeatur. Item quia hoc est odiosum graue ob ad restringendum. Item quia est periculosum cum sit irritum & nullum, si sine proprij assistētia sit. Nam in generali concessione non videntur illa concessa quę non concederetur, &c. Ex quo videtur quod si in diplomate concesso a sanctissimo Papa Pio quinto religiosis, nō fieret mentio spetialis de matrimonij assistentia, non possent per generalē concessionem sic vti absque scrupulo. Hęc videntur probabiliter dicta licet ista. 7. conclusio non tam sit certa quātum cætere præcedētes. Et vnum mihi est certissimum quod etiam si in articulo mortis qui alias non est proprius sacerdos, efficitur proprius & absoluere potest. Non tamen sic posset in articulo mortis matrimonio assistere & concubinarios coniungere, quia hoc sacramentum non est necessitatis sicut confessio, &c.

Concilio Tridentinū. cessio. 24.

3, Nota.

¶ Sed contra prædicta se se offert, nam si verum est ministrum, sic esse requisitum: quod alias proprio secluso, vel alio sacerdote de licentia proprij, matrimonium sit irritum: Christianus qui apud Sarracenos, aut Turchas est captiuus, vel alias libere habitat, nullo pacto posset cum alia persona catholica contrahere matrimonium, quia ibi non potest haberi sacerdos. Sed hoc ex maximum inconueniens: vt ille qui secundum ius naturæ libertatē habet alteri dandi se ipsum, impediatur per ius humanū.

Obiectio.

¶ Huic obiectioni multiplex solutio dari potest. Primo,

Solutio.

quod ibi talis posset contrahere sine parocho imo & sine testibus. Quia statutū concilij non cum obligaret, & remaneret in illo statu in quo ante concilium Tridentinū. & cū ante concilū non erat necessarius minister ad matrimoniū, sed cum legitimo consensu mutuo, inter ligiti mas personas celebrari poterat, vt est expressa ecclesiæ determinatio, talis apud Turcas exhistens posset cōtrae re. Nā quod concili. Trid. talē non obligaret, patet quia ibidē dicitur ꝙ obliget post solemnē publicationē factā in sua parochia post. 30. dies. Sed apud Sarracenos, vel Turchas talis publicatio facta non est, neq; parochia fideliū est vbi fieri posset. Nō ergo fidelis, apud infideles existēs ligatur hoc ďcreto. Quia esset inuincibiliter ignorās sicut & in nouo orbe sunt alique prouintiæ, ad quas nondū venit notitia huius canonis, qui & inuincibiliter ignorāt, vbi etiā non deest minister. Et in casu non solū videtur verū ꝙ talis apud Turchas posset vxorē ducere sine ministro, quia inuincibiliter ignorat, eo ꝙ nunq̄ audiuit sed etiā si alias nō ignorasset, sed habet aliūde notitiā talis statuti: adhuc nō tenetur. Quia nō suffricit quęlibet notitia huius noui decreti, ad hoc ꝙ obliget, sed ďbet esse solēnis & publica denūtiatio, ibidē vbi talis habitat.

2. solutio. ¶ Secūdo pōt respōderi, ꝙ talis posset contrahere matrimoniū sine præsentia proprij sacerdotis, etiam si aliūde obligaret eū decretū concilij, si modo alia seruarētur. Ratio quia nō stat per eū quo minus habere posset ministrū & quia haberi non pōt, non est irritū matrimonium, & conciliū intelligi ďbet vbi est parochus. Vt fiat eo pręsente alias sit nullū & irritū, quia ecclesia noluit obligare ad impossibile. Cum ergo sit impossibile ibi ministrū habere, talis excusatur & manet ac si esset copia. Et istud intelligit pretamentū etiā diuina pręcepta sortiuntur. Nā dicitur

S. Th. 3. p. q. 68. ar. 2. So to in. 4. d. 2. q. 1. art. 2.

nisi

nisi qs regnatus ex aqua,&c.tñ si nõ sit q baptizet sacra mẽtũ in voto sufficit ad salutẽ in adulto. Quare ergo nõ sufficeret vbi neq; habetur minister,neq; in proximo haberi põt. ¶ Et sic videtur in nouo orbe dici posse vbi sunt multę prouintię in quibus sacerdos non est. Et suppono notitiã habeãt huius ₫creti,& sunt fideles, possẽt ibi matrimoniũ contrahere coram testibus,sine parocho,& videretur matrimoniũ ratũ & legitimũ: quia per eos non staret tũc,suppositio in proximo nõ esset copia ministri: nã si per annũ,vel duos , vel plures nõ posset esse.(Sicut certo scio sunt nó vna aut altera prouintia fideliũ in illo vastissimo nouo orbe).Sed pluresvbi deest sacerdos,quis irritũ diceret matrimoniũ inter eos,ex hoc solo defectu: maxime cõsiderata neophitorũ fragili conditione & necessitate copule coniugalis ad cõmunicãda ad inuicẽ opa sua mutuo cõiuges:qua cõmunicatiõe plurimũ indigẽt, qui ętatem habent ad contrahendũ. Nã alias si legitime cõiungi non possent occasio esset adulterijs & concubinatui,ianuã aperire. Dũmodo ergo nihil in fraudẽ huius statuti in cõci. Trid.fieret:apparet rationabile valde, posset inter tales fideles matrimoniũ legitimũ celebrare sicut ante poterat,quia sancta Synodus vult scãdala vitare & voluit peccatorum occasiones tollere.Sed hac intelligentia omnia hęc vitantur,& sic alijs seruatis posset esse. Sicut supra qñ de tẽpore quo nuptia interdicte sunt,adduximus interpretationẽ pręcepti canonici, vt benedictiones fieri possent in tempore interdicto:in aliquo casu in nouo orbe,vbi intentio legislatoris seruari posset,etiã omissis verbis legis:&apud Deum satis meritorię. Sic in proposito etiã posset: quãuis non ignoro discrimẽ esse eo q̃ irritũ dicatur matrimoniũ,vbi minister nõ est. Sed tñ videtur q̃ irritatio sit intelligenda,vbi haberi potest hæc

Nota.

ſub cenſura eccleſię dicta cui hæc non placēt conſulatur ſummus Pontifex vt ipſe qui legem dedit interpretetur ne maneant ſine remedio.

3. ſolutio. ¶ Tertio ad obiectionem dici poſſet talē apud Turchas, vel alias infideles manēs: non poſſe ligitime contrahere ob defectum miniſtri. Neq; eſſet inconueniens nā ſicut non poſſet confirmari quia deeſt epiſcopus, neq; poſſet abſolui ſacramentaliter quia deeſt ſacerdos. Neq; poſſet ſumere euchariſtiam in Paſchatę, neq; extremę vngi ſi infirmaretur ob miniſtri defectū? ſic nec poſſet ſeipſum tradere matrimonio, quia hoc ſacramentum minus neceſſarium eſt quam prædicta. Satis eſt demus quod ibidē fidelis manens ſine remedio non ſit in illis, quæ ſunt neceſſaria ad conſequendam vitam æternam. Nam in illo tempore, in nulla ętate, hominem adultum Deus reliquid deſolatum, ſed prope ſe ipſum oſtendit omnibus inuocantibus eum: modo in veritate inuocent. Hęc tertia ſolutio ad obiectionem facilis & clara eſt, verum primā probabilem reputo & ſatis conſonā regulis Chriſtianę fidei & qui eā ſequeretur putarē confidēter ea vti poſſe, cui tñ. Prima, &. 2. nō ſatisfacit ſolutio, hæc. 3. poſita ſit.

¶ Aduerte ergo ſub compendio ſicut in præcedenti dubio anima verſum eſt: quod & ſi olim omnes fatebantur matrimonium conſtare poſſe abſque miniſtro, ſacramē tum vero (eo ſecluſo) multi negabāt eſſe. Sic Guilielmus Pariſien. tractatu de matrimonio. Et S. Thom. loco ſupra citato in. 4. d. 1. q. 1. arti. 2. Et Caliſtus Papa, in Epiſtola ad omnes Galliarum Epiſcopos Ciricius ad comerium Tarraconenſem. c. 4. & c. Lotharius. 31. q. 2. ex Nicolao Papa & idem Hormiſda Euariſtius. Iſidorus, vt refert Gratianus. 31. q. 5. & concilium Carthagine. 4. c. 13. vt refertur. 30. q. 5. c. ſponſus, ſic & Lugdunenſe. 30. q. 3. c. nulli,

li & conſilium Lateranenſe de ſymonia.c. cum in eccleſiæ corpore,& concilium Conſtantienſe in fine, & Clemens de priuilegijs.c.religioſi, & Ambroſi. lib.1.epiſto. Epiſ.1.atque obid Caie. Tenuit inter abſentes ſacramẽtum non poſſe conſtare,neque per mutuum, neque per procuratorem, & idem,vt citauimus tenet Catherinus, & hãc partem defendit,vt diximus latiſsime efficaciter Cano de locis,lib.8.c.5.& vt in concluſionibus,diximus dubium reſoluendo in concilio Tridentino, modo diffinitum eſt,vt ad matrimonium in quantum vinculũ eſt indiſſolubile miniſter proprius ſit requiſitus, quanto magis ſacramentum nõ ſtabit,eo deficiente. Modo ergo & de neceſsitate matrimonij, & de neceſsitate ſacramenti miniſter prę requiſitus eſt,& q̃dẽ olim ante cõcilij determinationẽ neceſsitas pręcepti in omni opiniõe apparet.

Soto in.4.d. 27.q.1.ar.3.

¶ *Sexto quæritur an teſtes ſint requiſiti etiã ſimul cum proprio ſacerdote.*

VIdetur quod nõ quia in matrimonio celebrãdo duo conſideranda veniunt vnum in quantũ vnum ex ſacramentis eccleſię eſt. Alterum in quantum quidam cõtractus humanus do, vt das. &c. Sed ex nullo iſtorũ duorum requiſiti ſunt teſtes neceſſario. Primo, non in quantum ſacramentum, quia in nullo alio ſacramento ex teſtibus pendet eſſentia, ſed ex ſua forma & materia & ex miniſtro,vt notũ eſt. Sed teſtes,neq; materia, neq; forma,neq; miniſter,ſunt,ergo non ſunt neceſſarij.

6. Dubium.

Conciliũ Florentinum. S.Tho.3.p.q. 60.

¶ Neque ſunt requiſiti in quãtum contractus pater,quia ratio contractus in matrimonio, vt ex Paulo conſtat eſt quia vir poteſtatẽ corporis ſui,fœminę tradit. Et fœmina viro. Dat enim & recipit ſed iſta datio ex teſtibus nõ pendet,ſed ex conſenſu & voluntate ipſorum contrahentiũ,vt eſt expreſſa eccleſiæ determinatio & ex iure natu

1. Corint. 7. & ad Rom. 7. De ſponſali.

re constat, vt quilibet de re sua possit libere facere, &c.

¶ *In contrarium est decretum sanctæ Synodi Tridentini.*

1. Notandū. PRo decisione dubij considerandū quod alias in præcedentibus diximus est necessario repetēdum, vt clarius procedamus, quod aliquid esse requisitum in matrimonio, dupliciter intelligi potest. Vno modo requisitum quod etiā si desit stet matrimonium, sicut supra de publicationibus requisitis diximus. Aliomodo requisitum ꝙ eo deficiente sit irritum & nullū, vt de ministro seu proprio sacerdote diffinitum est, vt sic de testibus sit intelligendum.

2. notandū. ¶ Secundo notādum, quod testes qui sunt adhibendi ad celebrandum matrimonium dupliciter considerari possunt. Vel solum ꝙ testes sint, cuiuscunq; sint cōditionis, vel ꝙ sint testes probati legitimi omni exceptione maiores, qui nullomodo iuridice repelli possint a testimonio ferendo.

1. conclusio. ¶ Prima conclusio in celebrando matrimonio sic sunt testes necessarij duo vel tres, sicut minister est necessarius. Probatur ex verbis expressis concilij ibidem, enim sic diffinitum est.

2. conclusio. ¶ Secunda conclusio, testes in matrimonio non solū necessarij sunt de præcepto sed de necessitate sacramēti & cōtractus: ita vt ipsis seclusis sit irritum & nullum. Hæc etiā clare & aperte in decreto vbi per hæc verba expressa testes adhibendos iubet vt eis seclusis sit irritum & nullius valoris & obligationis.

3. conclusio. ¶ Tertia conclusio ad essentia contractus & matrimonij, nō solū testes requisiti sunt duo vel tres, vt dicit præcedēs conclusio, sed adhuc requiritur quod simul sint testes & proprius sacerdos. Ita vt sicut supra diximus sacerdos proprius sic requisitus, vt ipse solus nō sufficiat sed testes

sint

ſint adhibendi. Sic etiã teſtes ſunt adhibendi, & ſicut neceſſarij vti non ſufficiant ſi ſimul non adſit ſacerdos proprius. Hæc cõſtat ex expreſsis verbis concilij ibidẽ diffinitũ vt irritum ſit ſine proprio ſacerdote, & ſine teſtibus.

¶ Quarta concluſio, ad hoc quod matrimonium validũ ſit, non ſufficit, quod ſacerdos proprius aſsiſtat, & teſtes duo, vel tres, ſed eſt requiſitum, quod ſimul & nõ ſucceſſiue. Volo dicere quod ad validum contractum, non eſſet ſufficiens quod vir & fœmina coram proprio ſacerdote ſuum exprimeret conſenſum: & poſt coram teſtibus, ſine proprio ſacerdote idem peragerẽt. Sed requiſita eſt ſimultas proprij ſacerdotis, & teſtium. Hæc probatur ex verbis expreſsis citati decreti. Et patet nam vbi ſi multas requiſita eſt, vt in baptizante vbi prolatio formæ & aſperſio, vel infuſio, non ſufficeret ſi ſeorſum inmergeret poſt ex interualo temporis vbi ſimultas moralis non poſſet intelligi, vel interualo horæ, vel dimidie proferret verba. Secus eſſet ſi inmediate prolatis verbis inmergeret, vel econtra merſione peracta proferret, quia illa ſimul eſſe dicuntur, vt tradunt doctores Theologi. Et ſi in caſu noſtro poſſet hic ſimultas moralis, vt ſacerdos proprius adeſſet, & ſtatim teſtes ſuperuenirent etiam ſufficeret, ſed tamen adhuc hic aliomodo requiſita eſt quam in baptiſmo, quia neceſſarium eſt, vt ſimul in vnum conueniant ſacerdos proprius & teſtes. Et expreſsionem conſenſus audiant & intelligant, & ſi ſimul non eſſent non ſufficeret. Patet quia ſunt verba decreti. (Et aliter quam præſente parocho & duobus, vel tribus teſtibus) vbi; per copulatiuam dicitur &. Et dicit quod ſi aliter, ſit irritum, &c. Sequitur ergo quod ad matrimonium modo, neceſſariũ eſt ſimul concurrãt & proprius ſacerdos, vel alius de li-

4. concluſio.

cen-

centia proprij,& teſtes. Alias ſit irritum.

5. concluſio. ¶ Quinta concluſio,teſtiũ præſentia in contrahendo matrimonio ſic requiſita eſt,vt humana ſit,& alias non ſufficit. Quod eſt dicere,vt ſuperius quando de preſentia ſacerdotis loquuti ſumus. Quod ſi teſtes eſsent,dormientes tamẽ,vel eſſent,ſed ebrij,vel eſſent ſobrij, ſed non attendentes ad contractum,& expreſsionem conſenſus,talis teſtium aſsiſtentia ſufficiens non eſset. Et perinde eſſet ac ſi nõ aſsiſterent.Hęc probãtur ſicut ſupra,quia ſancta ſynodus huiuſmodi preſentiã requirit ad hoc quod teſtimonium perhibeant teſtes de contractu, ſed qui modo humano non aſsiſtant nonpoſsunt teſtimonium reddere,neque vt homines loquuntur, aſsiſtere dicũtur.Vnde ſi eſsent pueri & non doli capaces,non ſufficerent ad matrimonium quia tales non ſunt qui teſtimoniũ peribere habent,& hęc de dubio.

Seu moralis.

Ad argumẽtum. ¶ Ad argumẽtum in contrariũ ex dictis ſolutio conſtat. Nam & ſi verum ſit in alijs ſacramentis teſtes non eſse requiſitos ad ſuſtantiam eorum, verum in matrimonio quia ſimul & contractus humanus & ſacramentum eccleſiæ,habet quid peculiare.Non quidem quod ante ſanctam Synodum Tridentinum teſtes duo vel tres eſsent neceſsarij , quia ante non fuerat inſtitutũ, ſed tamen eccleſia quę multa varię, ſecundum temporum veritatem ordinauit , circa matrimonium in quantum contractus eſt,vt ſupra diximus, ex capit. non debet de conſanguinitate, & affinitate:modo pia vicera gerens ſolicite matris,ad tollenda ſcandala quę ex occultis & clandeſtinis matrimonijs oriebantur ſuo iure vtẽs,ſtatuere potuit & ſtatuit, vt duo vel tres aſsiſterent teſtes,cum proprio ſacerdote. Vt teſtimonium ſufficiens eſset,de mutuo conſenſu inter coniuges,alias non prohibitos contrahere:&

quod

quod ſecus factum irritum & nullum iudicaretur. Nam & ſi olim per multa patrum decreta & Pontificum determinationes, clãdeſtina matrimonia prohibita eſſent, tamen facta, tenebant, & irrita non erant. Modo tamen vt patet ex preſenti decreto: non ſolum ea clandeſtine fieri prohibet: ſed irrita & nulla eſſe declarat: ſi ſine preſentia teſtium fiant.

De clãdeſtina diſponſa. Concilium Tridentinũ.

SEd quia de teſtibus & atteſtationibus varia in iure cõſcripta ſicut, & peculiariter in matrimonio vbi aliqui admittũtur teſtes, qui in alia cauſa admittẽdi non eſſent, vt cap. videtur nobis, de illis qui matrimonium accuſare poſſunt. Et quando non ſunt teſtes de viſu, admittuntur de auditu, cap. præterea de teſtibus & atteſtationibus. Et alia ſingulariter animaduerſa de quibus in. 3. p. arti. 8. & quomodo teſtes debent eſſe circunſpecti & omni exceptione maiores. Vt notat Panor. in cap. cõtinebat, de diſponſatione in puberem.

Panor.

SEPTIMVM DVBIVM.

DVbitatur ergo. 7. conſequenter an dati teſtes duo vel tres requiſiti ſint ad ſubſtantiam matrimonij, vt diffinitum eſt. An quicunque teſtes ſufficiant, & alieni & extranei & doli capaces, & incapaces, & viri & fœminę, infames & non infames, excommunicati, & non excommunicati. &c. Et videtur quod non omnes tales admitti poſsint. Patet quia ratio quare teſtes neceſſario ſunt adhibendi ad matrimonij ſubſtantiã eſt, vt teſtimoniũ perhibere poſsint in iudicio & extra, de expreſsione conſenſus & de celebrato matrimonio. Sed qui infames ſunt vel qui alias ſecũdum iura incapaces, fidem non faciunt in iudicio ſaltem, ſed repelluntur ſecundum iura. Ergo tales non ſufficiunt, & ſic admitti non debent.

7. Dubium.

¶ *In contrarium est testes adducendos, decretum dicit. Et de qualitate nullum verbum.*

1. *conclusio.* PRima conclusio, pueri nõ possunt esse testes sufficientes, si non sint doli capaces. Probatur, quia testes eo adducũtur vt testimonium peribeant matrimonio contrahẽdo, sed qui nõ sunt doli capaces nõ possunt ferre, ergo.

Doli capacitas requisita non ætas. Dixi si non sint doli capaces, quia si sint non est requisita ętas. 20. annorũ, vt in criminalibus requiritur. ff. eo. l. in uiti. l. 2. &. l. in testimoniũ &. 4. q. 3. c. testes. neq; est req̃ta ętas quę in ciuilibus exigitur, scilicet pubertas. 4. q 3. c. 1. Patet, quia hic non agitur de negotio criminali, neq; agitur de ciuili, sed solũ de conttactu. Qui contractus ante cõcilium & stãdo in iure naturę testes nõ requirebãt. Ergo cum hoc valde odiosum sit & grauamẽ quodã infe-

Iuris regula rat matrimonio contrahẽdo, oportet quod stricte & non ample de testibus adhibẽdis fiat sermo. Iuxta iuris regulã fauores sunt ampliandi: & odia restringenda.

¶ Et confirmatur quia secundũ iura, impubes si doli capax sit, põt testimoniũ dare ꝺuiſis impubertate. arg. insti tu. de insti. stipula. §. pupillus. ff. de neg. gest. l. in negotijs quod notatur. 37. dist. c. relatũ. adde quod dictum impuberis facit plenum iudiciũ ad torturam. 37. d. c. relatũ. Dixi si doli capax sit quia furiosus & mentecaptus, non admittitur sicut neque ad officium iudicandi. 3 q. 7. cap. tria. ff. de testa. l. qui testium. §. nec furiosus. argu. de spon salibus. c. dilectus. 32. q. 7. cap. nec furiosus. 7. q. 1. c. quãuis, nisi isti habeant lucida interuala.

2. *conclusio.* ¶ Secunda conclusio, ad hoc quod sint legitimi testes in matrimonio: non requiritur quod non sit seruus, vt in. c. forus de verb. signifi. §. testes &. C. de test. in. l. quoniam liber. nec est requisitũ, quod sit vir, quia fœmina põt esse testis. Neq; requiritur, q̃ sit bonę famę. Neq; requiritur fides.

fides. Neq; requiritur, quod non ſit affinis, vel conſangui neus, neq; requiritur quod non ſit de familia, neq; tandē requiritur quod teſtis non ſit excommuuicatus ſecrete, neque quod ſit omni exceptione maior. ¶ Iſta concluſio habet plures partes & oportet de ſingulis aliquid dicere: nam & ſi citati excludantur a teſtimonio dicēdo: in cō trahēdo matrimoniū, non excludendi ſunt. Et de ſeruo patet: nā licet in loco citato expellatur, nā adhuc ſeruus qui in criminalibus nō eſt idoneus teſtis, in ḋfectu teſtiū admittitur, vt. §. in criminalibus. 4. q. 3. Itē fallit qñ de facto ſerui queritur & non pro dño, neque contra dñm.

Seruus.

Quādo teſtis admittitur in teſtem.

¶ Neque excluditur fœmina: nam licet de iure canonico, fœmina non admittatur, in criminalibus criminaliter. 33. q. 5 cap. mulierem. in ciuilibus tamen & ſpiritualibus etiā in denunciatione, & inquiſitione admittitur: niſi vbi expreſſe prohibitum inuenitur. Vt notat Ioan. Andr. in addictio. ad ſpecula. eod. titu. & facit. c. quoniam. &. c. tam literis de teſtibus, ſed in decreto concilij Tridentini, expreſſe fœmina non eſt excluſa a teſtimonio ferendo. Ergo expelli non debet.

Fœmina pōt eſſe teſtis. 15. q. 3. § . ex eo.

¶ Item, etiam infamis. Nā & ſi repellatur infamis a teſtimonio ferēdo, vt. c. prēterea de teſtibus, &. c. teſtimoniū, nō tñ in matrimonio contrahēdo repellitur.

Infamis.

¶ Itē nō requritur q; ſit fidelis, nā & ſi infidelis cōtra fidelē nō admittatur. 2. q. 3. c. ſi hēreticus, &. ff. de teſtibus. l. 2. In contractu matrimoniali teſtimonium prēſtare poterit, vbi ſolū requiritur de expreſsione conſenſus vtriuſq; certitudo, quæ ab infidelej haberi poteſt.

¶ Item a teſtimonio nō excludit, conſanguinitas, vel affinitas. Nam & ſi pater pro filio, vel econtra non ſit legitimus teſtis. l. teſtis. ff. eo. &. 4. q. 3. §. itē teſtis ſed vbi agitur de correctione, & ḋ ętate & natiuitate fallit. c. trāſmiſſa.

Conſanguineus.

qui filij ſint legitimi &c.per tuas.Et extra matrimoniales cauſas,quia admitti poſſunt parentes,& tandē relinquitur arbitrio iudicis,quādo eſt ſuſpitio in tali teſtimonio. Ex quo videtur quod non poſsint repelli a teſtimonio per conſanguinitatem,vel affinitatem.

Familiaris. ¶Neque excluduntur qui de familia:nam & ſi repellantur de familia actoris.l. penul.ff.eo. &.C.de his qui.ad ecclesiam confu.l.fin. §. ſane. Sed qui ſunt de collegio admittuntur,ſuper facto, vel in facto collegij.Secundū Panor.in.cap.3. de probationi. Et eſt textus.in.c.veniens extra eo.Et ſimiliter illi qui ſu nt de conuentu.&c. Ergo non ſunt repellendi a teſtimonio in contrahendo matri monium,illi qui de familia ſunt.

Excommunicatus. ¶Item excommunicatus etiam poteſt eſſe teſtis nam & ſi publice excommunicatus excludatur a communicatione,& conſequenter non ſit vocandus in teſtem:qui ſecrete excommunicatus eſt,non eſt repellendus.Cum etiam ab aliis maioribus non excludatur qui non eſt nominatim excōmunicatus vel clerici manifeſtus percuſſor,&c.

¶Item,neq; requiritur quod teſtis ſit omni exceptione maior.Qui vocatur talis,qui nulla exceptione repelli poteſt,vt patet ex Romano Pontifice.c.1.de conſanguinita te,& affinitate.Vbi Bernardus diffinit quis dicatur omni exceptione maior.Et glo.in.c.at ſi clerici de iudic. &.in.

Albertinus. c.1.de teſtibus,& Albertinus.c.1.de hæreti.in.6.q.16.Nā qui in alijs negotijs iuridice repelluntur in matrimonij cauſa admittuntur. Et quis teſtis idoneus imo & omni exceptione maior , ad arbitrium iudicis expectare aſſerunt iuris prudētes. Vt Abb.in.c.cum Ioānes de fide inſtrumentorum. & Felinus. ibi. & Pariſi. conſi.53.54.58.

Abbas. *Felinus.* *Couarruias.* volu.4.de quo, Epiſcopus Segouiēſis Couarruias. multa.2.p.4 decreta.cap.8.num.8.

¶Vniea

¶Vnica ratione omnes partes huius cõclusionis probãtur. Nam dicebamus hoc valde odiosum considerandũ in materia matrimonij contrahẽdi, cum contra tot iura & contra receptum ecclesiæ vsum a Christi passione talis restrictio facta non sit. Imo nec a mũdo condito, vbi matrimonium originem habuit. Vt testes necessario adhibeantur, & quod alias contractus matrimonialis sit irritus & nullus. Sequitur hoc tam odiosum restringendũ esse, & non ampliandum. Et sic cum in sancta Synodo in decretum solum dicatur, quod testes sint adhibendi, de necessitate contractus sufficit tales habeantur qui testimoniũ peribere possint dũmodo sint doli capaces cuiuscunque fuerint conditionis & fortunæ. Nam in tali re nullum versatur periculum, maxime quia præsentia ministri requisita est simul cum testibus. Et quamuis hæc apud me sint compertissima, quousq; ecclesia aliud diffiniat, Consilium tamen est vt in tali celebrando cõtractu, vt decenti fiat grauitate, & maiestate. Vt tales testes conuocentur qui omni exceptione maiores habeantur, quãdo tales adhiberi possunt.

¶ *Ad argumentum in contrarium ex dictis patet solutio.* *Adargumẽtum.*

SEquitur consequenter octauum Dubium an tales contrahentes, sine illis quæ necessario requiruntur, vt est parochus & testes duo vel tres sint omnino censendi inhabiles & illegitimi simpliciter ad contrahẽdum, ita vt in pœnam maneant sine matrimonio. *8. Dubium,*

¶Et videtur quod sic quia ibidem in decreto concilij ponitur, sancta Synodus tales clandestine contrahentes huiusmodi inhabiles reddit & tales contractus irritos facit: sancta Synodus non solum irritos facit, tales contractus sed clandestine contrahentes inhabiles facit. Ergo vere

ſunt inhabiles ad aliud contrahẽdũ matrimonium, quia ſi ſolum eſſet quantũ ad contractum clandeſtinum, ſufficeret huiuſmodi contractũ irritum, & nullum facere: nõ ſolum irritum facit, ſed inhabiles reddit, ergo tales cõtrahentes inhabiles ſunt ad amplius contrahendum.

¶ *In contrarium eſt veritas ad Dubium.*

1. concluſio. PRima concluſio. Qui clãdeſtine contrahũt, ſiue quia proprius adeſt ſacerdos, & non ſunt teſtes. Vel quia ſunt teſtes, & deeſt proprius ſacerdos: vel quia vtrunque deeſt: & ſi ſint inhabiles ad contrahendum clandeſtine, habiles tamen manent ad contrahendũ cum alijs. Patet ex verbis expreſsis decreti, vbi dicitur quod clandeſtine contrahentes, inhabiles ſint ad ſic contrahendum, ſi ergo inhabiles ſunt ad ſic contrahendum, non ſunt inhabiles ſimpliciter ad contrahẽdum: nam affimatiue a dicto ſecundum quid, ad dictum ſimpliciter nõ valet. eſt albus ſecundum dentes, ergo eſt albus. ſic eſt inhabilis ad ſic. Ergo eſt ſimpliciter inhabilis. Nõ valet.

¶ Secundo, vt ſupradictum eſt, quia hoc odioſum valde eſt, reſtringi debet, & non ampliari. Sed in decreto verba ſunt quæ ſtricte ſonant, vt tales inhabiles ſint ad ſic clãdeſtine contrahendum: non ergo ampliari debet. Vt ſim pliciter tales inhabiles fiant.

2. concluſio. ¶ Secunda concluſio qui clandeſtine contraxit, & ſi matrimonium, ſic contractum, irritum ſit non ſolum poteſt licite cum alia contrahere modo clandeſtine non fiat, ſed cum eadem poteſt publice contrahere, & ratum, & ligitimum erit matrimonium: modo ſint alia requiſita. Hęc ſit poſita, quia forſitam poſſet quis dubitare (ſicut & ab aliquibus dubitatum eſſe certo ſcimus) quod qui clandeſtine contraxit licet non maneat inhabilis ad publice

blice contrahendum cum alia, in pœnam tamẽ maneat inhabilis ad contrahendum publice, cum eadem. Et ad tollendum dubium poſita ſit hæc ſecunda concluſio. Et probatur eodem modo ſicut & præcedens, quia clandeſtine contrahens ſolum inhabilis efficitur ad ſic contrahendum. Scilicet clandeſtine, nec ſancta Synodus dicit, cum inhabilem ad aliquam, vel ad hanc cum qua contraxit clãdeſtine. Sed ſolum dicit ad ſic contrahendum. Si ergo non ſic contrahat cum hac, ſed publice in præſentia proprij ſacerdotis, & teſtium duorum vel trium, poterit cum illa eadem contrahere, neque cencetur inhabilis ad id.

¶ Secundo, quia hoc eſt odioſum, vt ſæpe retulimus, & obid reſtringere oportet, quod eccleſia in hoc ſacramẽto materiam diſponere poſsit & mutare ponendo impedimenta, & aliquos inhabiles declarando, & non ſic in alijs ſacramentis, euenit. Primo hoc ſacramentum eſt etiam contractus humanus. Secundo, quia matrimoniũ non fuit de nouo inſtitutum ſed ortum habet ante euangelium, alia ſacramenta de nouo a Chriſto ſunt inſtituta, obid differẽtia aliqua reperitur inter matrimonium, & alia ſacramenta quantum ad materiam.

¶ Ad argumentum in contrarium dicendum, quod ſancta Synodus ius conſtituebat irritando contractus clandeſtinos, & penitus nullos declarando, obid fuit neceſſarium exprimere claris, & apertis verbis: neque ſufficeret ſi ſolum inhabiles diceret tales, niſi & irritum ſtatueret. Nec etiam ſufficienter eſſet dictum irritum facere clandeſtinum matrimonium, niſi etiam ipſos ſic cõtrahẽtes inhabiles faceret. Et ne maneat aliqua dubitandi occaſio vtrunq; poſſuit ad maiorẽ declarationẽ. Quapropter tenendũ eſt quod ſi qui ſunt, qui clãdeſtine contra-

Ad argumentum.

contraxerunt, manent in obligatione ad explendum co modo quo licite poſſunt. Et tales qui clandeſtine contraxerunt cum ſolum inhabiles ſint declarati, ad clãdeſtine contrahendum, poterit quilibet eorum, cum alia contrahere perſona, dũmodo id publice fiat. Vel poterunt ipſi qui clandeſtine contraxerunt, publice & ſolemniter contrahere, & verum erit iritum matrimonium.

¶ *Nono dubitatur an ſi quis clam ſeu ſecreto alicui promiſsit de matrimonio teneatur adimplere.*

9. *Dubium.* VIdetur quod non quia, vt patet ex ſupradictis, & expreſſum eſt in concilio. Omnis clandeſtinus cõtractus, eſt ipſo facto irritus & nullus. Ergo ſimiliter omnis clandeſtina promiſsio, de contrahendo matrimonio, erit nulla & irrita, & non obligat ad promiſſum, & eſt nullius momenti, poſt determinationem concilij Tridẽ. ¶ Secũdo, ſi ille qui clandeſtine promiſsit, tenetur adimplere, eo eſſet quia tenet promiſſum & cõtractus, & alius ſimiliter poteſt ſeipſum tradere promitenti. Sed ex hoc non obligatur, patet quia eſt ei prohibitum clandeſtine tradere. Et alteri ſimiliter eſt ei interdictum ſic contrahere. Ergo ſequitur quod nullomodo tenetur.

¶ *In contrarium eſt quia omne promiſſum debitum eſt in foro conſcientiæ.*

HOc dubium reputatur graue poſt concilij Tridentini determinationem, & ab aliquibus grauibus viris & doctis dubitatum eſt.

1. *Notandũ.* ¶ Pro deciſsione dubij eſt aduertendũ, quod ille qui promiſsit clam ſine teſtibus alicui matrimonium futurum, vel hoc fuit ſolum, per verba de præſenti per mutuũ con-

ſen-

ſenſum: vel fuit ſolum per verba de futuro: & hoc dupliciter, vel ſolo vno promittente, altero tacente, & non cõſentiente, neque verbo, nec nutuus vel altero aceptante, & conſentiente.

¶ Secundo eſt etiam aduertendum, quod qui promiſsit clan alteri, vel fuit ignorãs huiuſmodi ſancti concilij Tridentini decretum, vel ſciens: & ſciens, potuit dupliciter ſe habere, vel promiſsit abſolute, vel promiſsit ſolum dare, ſeu ſe ipſum tradere, ſed tñ clandeſtine, & non publice. 2. notandum

¶ Prima propoſitio, ſi quis alicui promiſsit, ſeu fidẽ dedit de matrimonio contrahendo, in futurum: etiã ſi promiſsio fuerit clam, dummodo alias perſona fuerit habilis ad contrahendum, tenetur ſeruare promiſſum, & fidẽ adimplere. Patet ex titulo extra de ſponſalibus. Qui promittit alicui aliquid quod ſuum eſt, reddere tenetur, & quidẽ hæc concluſio olim non fuit dubia, ſed modo poſt concilium dubitatum eſt, & probatur ſi fidem dans de matrimonio futuro clam, non teneretur modo adimplere ex eo ſolum eſſet, quia in concilio irritũ eſt inane matrimonium clandeſtinum ſine teſtibus, & proprio ſacerdote. Sed hoc non obſtat, quia ibi in concilio, ſolum matrimonium clan contractum irritũ eſt, ſed non promiſſio facta clam. Longe enim iſta diſtant matrimonium clandeſtinum: & promiſsio de matrimonio clam. Sequitur quod cum promiſsio clam irrita nõ ſit: manet in ſuo vigore, ſicut ante concilium. Sed ante celebrationem cõcilij, manebat obligatio ex iure naturali, ad adimplendũ promiſſum. 1. propoſitio. *In. c. ex lite. ris. &. c. ſicu, &. c. requiſiuit etiã ſi iuramẽtũ non interueniat in. c. de illis de ſponſa impuberum. 22. q. 5. c. iuramẽ. S. Tho. in. 4. d. 27. q. 2. S. Anton. 3. p. tit. 1. c. 18. §. fina.*

¶ Secundo, ſi talis qui clam promiſsit, non teneretur adimplere pomiſſum eſſet, quia nõ valet adimplere, quod promiſsit ſicut ſi impotẽs promitteret, vel qui nõ eſt ſui iuris, vel ſi promittit, quod non habet. Sed qui clam promiſsit

miſsit ſuppoſsito, quod ſit dominus ſui; & alias non ſit impeditus poteſt adimplere, abſq; aliqua difficultate. Quia poteſt adimplere publice ſe tradendo ſeu contrahẽ do coram proprio ſacerdote:& teſtibus. Sequitur ergo ꝙ talis tenetur ſicut ante tenebatur.

2 propoſitio. ¶ Secũda propoſitio, qui promiſsit de preſenti alicui clã, tenetur adimplere promiſſum, publice,& corã teſtibus. Dummodo alias non ſit impedimentum, patet quia talis vere promiſsit, ergo tenetur adimplere ſi poteſt. Sed poteſt adimplere publice & ſolẽniter contrahẽdo: ergo ad id tenetur. nã ſi ille qui de futuro promiſsit etiã ſi clã, tenetur adimplere promiſſum, quia poteſt publice: cõtrahẽdo. A fortiori ille qui actu, dedit ſe ipſum, tenetur adimplere, quod promiſsit, & publice contrahere. Vnde eo modo quo verba de præſenti in ſponſalibus ab illis qui legitimã nõ habẽt ætatẽ, cenſentur ac ſi de futuro & ſponſalia iudicãtur, & promiſsiones futurarũ nuptiarũ. Sic ſimiliter in caſu qñ aliqui duo contraxerũt clã, & ad inuicem vnus alteri promiſsit, manẽt in obligatione promiſſi, ac ſi de futuro promiſiſſent, & tenẽtur ad inuicem fidẽ ſeruare, & adimplere, vt poſſunt. Quod erit publice & cum ſolemnitate contrahendo; & hæc non videantur noua & libere dicta. Sed ſunt neceſſario concedenda ſtãdo in iure naturæ, quod ablatum modo non eſt per concilium Tridentinum. Et eſt etiam ſecundum ius canoni cum qui promittentem impeditum non ſimpliciter de obligat ſed cum ligatũ exiſtimat, ad reddendũ quando poſsit. Sic ſimiliter qui alicui dedit ſe ipſum ſed modo quo nõ potuit: manet obligatus, vt adimpleat modo quo poteſt. Si ergo non potuit adimplere clam ſe ipſum dando: adimpleat publice ſe ipſum tradendo coram teſtibus & ſacerdote proprio.

Capi. vnico de ſponſatione impuberũ in. 6. §. 1. et in. c. à nobis, &. c. alle. ſtationes & c. fi. eo. titu.

¶ Tertia

¶ Tertia propositio qui alicui fidē dedit de matrimonio nō ignorādo canonē conci. Trid. clam, tenetur adimplere. patet quia si nō teneretur esset eo quod scit clam non posse seipsum tradere, sed hoc non obstat dūmodo simpliciter promisit. Etiam si promisio fuit clam, quia debet adimplere eo mō quo potest & ei concensum est, secus si non aliter intenderet adimplere nisi clam. *3. propositio.*

¶ Quarta propo. si quis clā promisit alicui de matrimonio cōtrahēdo, & lua promisio formaliter explicite solui fit de clā adimplēdo, cōtrahēdo talis nō manet obligatus licet peccet promittēdo. Patet quia promisio obligat iuxta volūtatē promittētis, & nō alias. Sed iste promisit clā ducere ergo ad clā ducēdū solū obligatur. Sed promissū sic adimplere prohibitus est. Ergo amplius non tenetur: nam & si posit adimplere cū solēnitate publice nō tñ tenetur ex vi promisionis, quia nō promisit sed solū clā. Et manifeste probatur de illo qui vouit religionē & paupertatem & continentiam in religione. Si tamen contingat, quod non recipiatur vel receptus expellatur iam talis non manet obligatus ad continentiam, vel paupertatem extra religionem seruandam. *4. propositio.* *Caiet. 22. q. 88.*

¶ Sed quod talis sic promittens peccet patet quia illicitū promittit nā si exequeretur promissum, & clā contraheret contra prohibitionem faceret, & grauiter mortaliter delinqueret: vt supradictum est. sequitur ergo quod contra ius promiteret & sic peccaret.

¶ Ad primū in cōtrariū ex dictis patet solutio nā & si cōtractus matrimonij clā, sit interdictus in cōcilio promissio tñ non sic, & manet obligatio illa quę in iure naturę est, vt quis teneatur promissum adimplere si potest. *Ad primū.*

¶ Ad secūdū similiter dicendū quod ille cui promisio facta & clam, si acceptauit promissum, etiā si clam potest *Ad secūdū.*

recipere ſicut permittit ius publice, vt docet concilium, & ſeipſum, etiam tradere. Ob id quando in concluſionibus dictũ eſt, quod quis tenetur promiſſum ſeruare etiã ſi clam promiſſerit. Intelligendum venit dummodo promiſsio ſit acceptata ab alia parte cum facta eſt explicite, vel implicite verbis, vel ſignis. Nã cum ſit ſtipulatio quędam in promiſsione matrimonij do, vt des: vno promittente, non dum naſcitur obligatio quouſq; alter conſentiat: cui promiſsio facta eſt. Et cum conſtiterit de acceptatione promiſsi, tũc remanet obligatio apud vtriunque, quia matrimonium non poteſt claudicare. Si Petrus tenetur Marię quia ei promiſsit quę & acceptauit promiſſum: ille ſuo conſenſu ſeipſam obligauit etiam ſe tradituram Petro: neque poterit amplius reſilire, niſi eo modo quo ſponſalia per mutuum conſenſum diſſolui poſſunt cedendo ſuo iuri de quibus dictum eſt, quid iura diſponant indiſſolutione ſponſaliorum, quæ multis modis cõtingere poteſt. Sic etiam poſſet eſſe inter illos qui clam ad inuicem fidem dederunt de matrimonio, ſed quãdiu durat promiſsio in ſuo vigore, quilibet adimplere tenetur eo, modo quo iure poteſt, & non eſt ei interdictuu.

Couarru. in. 4. p. epito. 4. c. 5. latt.

Dubium. ¶ Hic poſſet eſſe dubiũ an ſi duo mutuo ſe amant, & vellent matrimonio copulari, ſed timent parentes, vel alios conſanguineos ne impediant an ſit licitum conſulere, vt in ſecreto mutuam dent fidem de matrimonio, vt ſic cõſtricti publice celebretur.

Solutio. ¶ Ad dubium ex dictis conſtat licitũ eſſe talem promiſſionem & conſequẽter quilibet interrogatus, vel conſultus poteſt conſulere, maxime ſi id fiat ad releuandam ſuam vexationẽ, & vim quã patiũtur. ¶ Sed eſt aliud dubiũ an ſicut licitũ eſt conſulere, quod promittat in occulto futuras nuptias: licet cõſulere, vt poſt promiſsionem.

Se-

Secretã occulte comiſceãtur, vt ſic, videatur promiſsio facere matrimoniũ conſumatũ, ſicut olim ante conciliũ Trid. vt iura diſponũt, &c. Ad hoc videtur dicẽdũ, quod nullomodo liceret hoc conſulere, quia talis acceſſus in ſecreto ſine mortali fieri nõ põt eſt eo quod ſit fornicatio qua ad non ſuam accedit, neq; fit ſua, per concubitũ ſicut olim, quia ad ſic contrahendum ſecrete inhabiles ab eccleſia iudicantur, neque eccleſia poteſt iudicare eſſe verũ matrimonium, neque præſumptũ tale. Quia ſic in concilio Tridentino fuit diffinitum, in quo videtur deceptus quidã iuriſperitus alias vir valde doctus, qui conſultus conſilium dedit de conſumatione, etiam ſi coram teſtibus id fiendum dixerat ſit, vt teſtes teſtimonium poſſent peribere de conſumatione. Sed adhuc conſilium nõ fuit, ſanum, & graniter peccatum eſt ex omni parte, quia etiã ſi teſtes eſsẽt, defuit proprius ſacerdos, qui modo ad matrimonium eſt neceſſarius: nam ſi id ſufficeret via aperiretur iuuenibus laſciuis decipiendi fœminas. *Solutio.*

DECIMVM DVBIVM.

OPortune ſe ſe offert Dubium, antequam vlterius progrediamur, vtrum hæc de clandeſtino matrimonio, ſic diffinita in vniuerſum ſint vera, vt nullo modo clandeſtine contractum teneat. *10. dubium.*

¶ Videtur, quod ſic patet ex concilij verbis, vt retulimus, quibus irritum declaratur matrimonium nõ contractũ in præſentia proprij ſacerdotis, & coram teſtibus.

¶ In contrarium videtur, qui bonafide publice contraxit, iuxta decretum concilij, & poſt inuentum eſt impedimentum. Ipſo ablato poterunt ſecrete contrahere & erit ligitimũ matrimonium alias nõ poſſet ſcandalũ vitari.

¶ Hoc est vnum ex potissimis in materia, an quãdo fuit impedimentum post solemne contractũ matrimoniũ, sufficiat interior consensus. &c.

1 ¶ Pro solutione Dubij prænotandum, quod qui publice contrahũt, testibus præsentibus & parocho, iuxta decretũ concilij in quibus fuit impedimentũ quo stare nõ potuit matrimonium, vel solum impedimẽtum fuit ex vna parte, vel fuit ex vtraque.

2 ¶ Secundo, qñ ex vna, vel ex vtraque, vel fuit ignoratum tempore solemnis contractus, vel fuit scitum.

3 ¶ Tertio, qñ an fertur impedimentum per dispensationẽ vel hoc fit secreto, vel publice, quia constat de impedimẽto publice. Licet tempore contractus fuit occultum.

4 ¶ Quarto, etiam aduertendum quod ablato impedimento, qñ fuit secretũ: illi qui publice contraxerũt dupliciter se possunt habere, quo ad ratificandum matrimonium. Vel secreto interius, non prębendo consensum, vel exterius verbis ad inuicẽ prolatis. Sine sacerdote tamen & fine testibus, sed clam. Ita vt si de nouo fieret, vel a principio clandestinum censeretur.

1. conclusio. ¶ In illis qui contraxerunt publice coram parocho & testibus, si aliquod fuit impedimentum ex illis quæ impediunt & dirimunt: nullum fuit matrimonium. De hac apud nullum dubium est. Et sunt iura quæ id diffiniunt & late probatum est in toto opere in prima parte, vbi de impedimentis fermo est.

2. conclusio. ¶ Secunda conclusio qui cũ solẽnitate contraxerunt impedimentum ignorantes. Iuxta ignorantiam, & a culpa, & a pœna excusantur in tali contractu. Hæc etiam videtur esse clara, qui ignarantia excusat dixi iuxta ignorãtiam, quia si inuincibilis, ab omni culpa, sunt inmunes. Et si crassa, & supina a tanto excusatur. Quod si affecta-

S. Tho. 12. q. 76. art. 3.

ta esset.

ta eſſet nulla eſſet excuſatio.

¶ Tertia concluſio, poſt ſolemniter contractum matrimonium, impedimento cognito, & per diſpenſationem ablato: ſi publice cōſtat de impedimento & diſpenſatione: neceſſario publice & cum ſolemnitate iuxta decretū concilij, coram teſtibus & proprio ſacerdote contrahere neceſſariū eſt. Hæc concluſio patet quia a principio nullum fuit matrimoniū ob impedimentum, ſi ergo ablato impedimento debet eſſe validum oportet ſit ſicut iure ſancitum, ſed iure ſancitum eſt, quod coram teſtibus, & proprio ſacerdote & alias ſit irritum & inualidū. Ergo id requiritur. 3. concluſio.

¶ Item quia ſi excuſari poſſent a publice contrahendo eſſet ob ſcandalum vitandum, vel ob aliud receptum ab eccleſia & probatum a doctoribus. Sed quando impedimentum fuit publicum & diſpenſatio publica, non ſolū ex publica & ſolemni contractione non oritur ſcandalū, ſed potius oriretur, ſi id publice non fieret.

¶ Quarta concluſio, quando impedimentum fuit ſecretum ex parte vnius, & diſpenſatio ſimiliter ſecreta eſt. Si a principio ſolēniter matrimonium eſt cōtractum corā teſtibus & proprio ſacerdote, non videtur ad validationē ſufficere interior conſenſus illius ex parte cuius fuit impedimentum. Caſus eſt contingens frequenter & ſatis intelligibilis. Si Petrus contraxit cū Maria quam poſt cōtractū matrimoniū deprehēdit ſororē Mariæ ſe carnaliter cognouiſſe, ignorauit, vel conſideraut tēpore contractus impedimentū, poſt ſecreto adducit diſpoſitionē ad validādū matrimoniū. ℣ nullū fuit a principio, nō videtur ſufficere interior conſenſus. Patet quia matrimoniū claudicare non poteſt, & per conſenſum vnius ſtare non valet, niſi mutuo conſenſu, vt eſt textus expreſſus 4. concluſio.

ſed

ſed in caſu ſolum vnius eſt. Ergo non ſtare poteſt per ſolum interiorem vnius,& idem eſt ſi ex parte vtriuſque fuit ſecretum,& non exprimitur nouus conſenſus verbis vel ſignis de nouo, hæc dicta ſint modo & ſi olim ante hanc concilij determinationem nobis fuerit viſum contrarium de mẽte Ricardi in.4.d.40.q.6. Vt adduximus in prima parte,ſpeculi coniugiorum.arti.44. conclu.3.

5. concluſio. ¶ Quinta cõcluſio,in caſu poſito per conſenſum expreſſum alio reſpondente etiam in ſecreto. Sine alia publicatione probabile videtur, quod ſufficiat ad legitimũ matrimonium.in hoc conſiſtit difficultas propoſita. Probatur in caſu ſi talis conſenſus habitus in ſecreto nõ ſufficeret abſque ſolemnitate expreſſa in decreto,eo eſſet quia eſſet clandeſtinũ & conſequenter irritum & nullum:ſed tale quando proceſsit ſolemne cum proprio parocho & teſtibus,clandeſtinum non dicitur. Sequitur ergo quod in caſu ſufficeret.Maior eſt manifeſta,&minor probatur. Quia ad clandeſtinum requiritur, quod non interuenerint teſtes & proprius parochus: ſed in caſu iſta reperta ſunt quia vere præceſſerunt.Sequitur ergo quod non eſt dicendum matrimonium clandeſtinum,& ſic conſequẽter ſufficiens,& validum eſt. Et quidem quod tale matrimonium clandeſtinum non dicatur quando præceſſerũt ſolemnitates,etiam ſi non fuit validum tunc,tenet Caiet. in q.propria de clandeſtino matrimonio.q.2. Idem affirmat Ambroſius Catherinus,in.5.lib.contra Caiet.& ſic ſentit doctiſsimus Epiſcopus Segobienſis Couarruias in epitome.4.Decretalium.2.p.c.6.num.8.

Nota. *Caieta.* *Catherinus.* *Couarruias.*

¶ Eſt etiam ratio quia odioſum reſtringi debet,vt ſupra dictum eſt,iuxta regulam iuris. Sed hoc valde odioſum ergo videtur,quod verba huius decreti quando de teſtibus & proprio parocho debeãt intelligi, vt ſit neceſſariũ

quod

quod ſit quando eſt legitimus conſenſus,& quando præceſsit ſolemnitas,licet tunc non habuerit effectum.

¶ Tertia ratio eſt,quia teſtes, & proprius ſacerdos,eo requiritur,vt teſtimonium peribeant de mutuo conſenſu. &c. Sed in caſu quãdo ſolemniter contractũ eſt , quanuis non fuerit tunc ſuum effectum ſortitum expreſſus eſt cõſenſus: & teſtimonium peribere poſſunt teſtes, ſicut ſi verum eſſet & ratum tunc.

¶ Quinto, quia concilium voluit vitare peccata,& ſcandala,quæ oriri ſolent ex contractu clandeſtino,ſed in caſu ſi non valeret expreſsio conſenſus in ſecreto non vitaret:imo orirentur multa,& infamia aliquorum. Qui bonę famæ eſſent ſi poſt publice tenẽretur cõtrahere. Adde,quod per eccleſiam compellitur qui contraxit ad cohabitandum. & pro alia parte cum impedimentum ſit ſecretum celebrare tenetur . ſi non poſset per ſecretum conſenſum , ſibi prouidere maneret talis in damnationis periculo. videtur,ergo dicendum quod ſancta Synodus quando irritum,& nullum dixit matrimonium, vbi non ſunt teſtes,& proprius ſacerdos,intellixit de illis qui clam contrahunt,& nullomodo poteſt conſtare de corũ conſenſu.

Ricardus in 4 d. 40. q. 6

¶ Et quidem ante ſanctum concilium Tridentinum graui ſsimorum autorum,tam Theologorũ,quam iuriſperitorum , in caſu ſententia communis eſt,ſi aliqui publice contraxerũt,& matrimoniuin fuit nullum,quia aliquod inter fuit impedimentum,vt poſt diſpenſatione facta , & impedimento ablato. In ſecreto mutuo conſentiant. Hæc tamen intelligo, quando bona fide matrimonium eſt contractum: nam ſi malafide,ſcilicet cognito impedimento , ſicut tales merito puniendi, & in pœnas inciderent contrahentium cõtra ius:non poſſunt iuuari inter-

Couarru. in. 2. p. 4 c. nu. 4.
Caie. q 2. in 2 p. opuſcul.
Catherinus, lib. 5. contra Caieta.
Soto in. 4. d. 28. q 1. ar. 2. con. 3.

pretamento prædicto. Quamuis ſi ſecretum eſt,& ex aliqua cauſa rationabili excuſari poſſent, maxime quia in decreto concluditur,quod veſtigijs concilij generalis inherendo.&c. Sed hic contractus in occulto quando præceſsit publicum,non erat prohibitum. Ergo nec modo irritum.

6.concluſio. ¶Et ſi quæ dicta ſunt in concluſione præcedenti probabiliter ſint aſſerta: non caret probabilitate contrarium. Vt ſcilicet conſenſus priuatus non ſufficiat. Sed ſit requiſitum publice ſolemniter coram teſtibus, & proprio ſacerdote contrahere. Vel ſi ſcandalū futurum timetur diſpenſationem a ſummo Pontifice petere, vt in caſu ſecreta expreſsio conſenſus ſufficiat. Vel Pōtifex declaret decretum concilij quomodo intelligi debeat.

¶Ratio eſt pro hac parte quia conſenſus ille clam ſine teſtibus, ſufficiens de ſe,non eſt:ergo per eum non contrahitur matrimonium,nec fit validum.Patet quia tales contrahentes ſunt inhabiles ad ſic ſecrete contrahendū, vt patet ex verbis concilij. Neque iuuari poſſunt publicitate,vel ſolemnitate,quæ coram teſtibus & proprio ſacerdote præceſsit, quia tunc illa non fecerunt ratum & legitimum matrimoniū. Quia perſonæ inhabiles erant ad contrahendum, ob impedimentum. Ergo irritum & inane fuit, quod tuuc,& etiam eſt irritum,quod modo ſecrete fit. Ergo ſi ratum fit non pro vt tuuc, ſed pro vt nunc.Sed pro vt nunc non poteſt eſſe,quia clandeſtinus conſenſus non ſufficit. Et quidem olim ante concilium Tridentinum, eſſentia contractus conſtare poterat permutuum conſenſum in ſecreto. Ob id valebat ſed modo eſt irritum,& inane tale matrimonium.

nō firmatur tractu temporisquod de iure abinitio nō ſubſiſtit.

¶Nam iuxta determinata in concilio Tridentino illorum, ſcilicet expreſsionis conſenſus mutui aſsiſtentiæ pro-

proprij sacerdotis & duorum testitium simultas moralis & humana requisita est. Maxime quia verum sacramentum est, etiam si sit contractus humanus. Sed in alijs sacramentis ad essentiam non sufficeret, si verba præcederent: & post longum tempus esset in baptismo immersio, vel in confirmatione, cõsignatio. Aut in ordinatione, esset libri, aut calicis traditio, & post ad duos dies essent verba. Vel econtra eodem ergo modo in præsenti cum sanctum concilium exigat ad effectum matrimonij, vt sit parochus: & sint duo, vel tres testes: cum expressione consensus, requiritur ad essentiam, quod ista simul interueniant. Ecce quæ faciunt dubium in vtranque partem, satis anceps & problematica appareret quæstio, sed hoc vltimum securius est. At in casu in quo scandalum graue oriretur, & infamia aliquorum, & vitari non posset, nisi per secretam expressionem consensus probabilem reputarem opinionem epicheia vtendo iuxta dicta in quinta conclusione: nam si leges diuine, hac equitate non carent, vt interdum interpretande sint, vt quę pro charitate sunt, contra charitatem non millitēt. A fortiori leges humanę, & concilij determinationes & Pontificum decreta pati possunt epicheiam. Ex hoc videtur, quod modo nō habeat verum quod diffinitum est in cap. per tuas, de conditionibus appositis, quia ibi in matrimonio contracto. Sub conditione a superueniente copula reputabatur matrimonium, quia videbatur recedere a conditione, modo tamen non probatur contractus, nisi adsit parochus, & testes.

Ad argumentum in contrarium.

¶ *Ex dictis patet solutio ad id, quod in contrarium adducitur.*

DVBIVM. XI.

Dubium.11. COnſequẽter dubitatur circa illa verba decreti, vbi dicitur, quod contrahentes & teſtes ad arbitrium ordinarij puniantur, ſi aliter contrahãt, quam coram proprio ſacerdote, & duobus, vel tribus teſtibus.

¶Eſt ergo Dubium an clandeſtine contrahentes non ſeruantes illa, quæ in decreto ſunt expreſſa, ſint excommunicati ipſo facto. Vel in aliam pœnam incidãt ſtatutam a iure.

¶Videtur, quod ipſo facto ſint excõmunicati. Patet quia in omni dioceſi, hic eſt vſus, vt clandeſtine cõtrahentes: & teſtes, vbi non eſt proprius ſacerdos: ſint excommunicati ipſo facto.

¶Pro dubij ſolutione in primis ſunt notanda verba decreti concilij. Parochum vel alium ſacerdotem qui cum minore numero teſtium, & teſtes, qui ſine parocho, vel ſacerdote huiuſmodi contractui interfuerint nec non ipſos contrahẽtes, grauiter arbitrio ordinarij puniri prę cipit, ſancta ſynodus. &c. Hęc ſunt verba expreſſa cõcilij.

¶Hic eſt aduertendum, quod in hac clauſula cum puniendum dicat parochum qui ſine teſtibus: & teſtes, qui ſine parocho. Et ipſos contrahentes, omnes comprehendit, qui interfuerint matrimonio celebrando clam, non ſeruando illa, quæ expreſſa ſunt in decreto, quãtum ad coniunctionem. Quia ad alia quæ præcedunt contractũ ipſum: ante in decreto poſitum, & nos ſupra expoſuimus & de culpa quæ incurritur ex omiſsione. &c, Solum ergo modo ſermo eſt, quando actu fit coniunctio.

1. concluſio. ¶Prima concluſio contrahentes ſine parocho, vel ſine teſtibus, & teſtes, qui ſine parocho, & parochus, qui ſine teſtibus coniungit. &c. Ipſo facto excõmunicati non ſunt. Hæc concluſio probatione non indiget quia cum excõmuni-

municationi pœna tam grauis,& odioſa ſit, & in textu non eſt poſita non debet intelligi.&c.

¶Secunda concluſio, ordinarius ex præcepto tenetur tã teſtes qui ſine parocho, quam parochum, qui ſine teſtibus, & ipſos contrahẽtes,aliqua pœna punire ad eius arbitrium. Patet ex verbis decreti,vbi dicitur ſancta Synodus præcipit,vt tales ſic aſsiſtentes,vel contrahentes puniãtur ad arbitrium ordinarij. peccaret ergo ordinarius vel eius officialis, ſi ſciens negligeret pœnam imponere tranſgreſſoribus huius decreti. *2.concluſio.*

¶Tertia concluſio,omnes qui contraueniunt huic decreto ſiue teſtes,qui ſine proprio ſacerdote,ſiue ſacerdos qui ſiue teſtibus,& ipſi contrahentes,mortaliter peccant.Patet quia eſt contra eccleſiæ præceptum,& in re grauiſsima, ergo mortale. *3. concluſio.*

¶Secũdo,vbi pœnam imponi ſolet communiter excommunicatio,vel ſuſpenſio : tranſgreſsio mortalis eſt quia nunquam iſta pœna niſi in culpa mortali imponi ſolet. Sed contra clandeſtine contrahentes communiter excõmunicatio fertur, & contra miniſtrum,qui ſine teſtibus aliquos copulat, ſuſpenſionis pœna imponitur, vt in ſequẽtibus dicemus.Sequitur ergo culpam eſſe mortalem. Et adhuc ante concilium Tridentinum, quando clandeſtinum matrimonium irritum non erat, & inane, ſicut modo eſt,de ſe,erat mortale contrahere,vt aſſerunt doctores, quia contra multa Pontificum decreta,vt nos ſupra, quando de clandeſtino agebamus, niſi in caſu, vt ſi virgo fuiſſet ſub tutore,qui eam ignobili vult tradere poterat clandeſtine contrahere abſque peccato. Vt Caieta. in Opuſcul.q. propria.2. de vſu matrimonij,& Henri.c. finali de clandeſtina diſpoſitione, & glo. in.cap noſtrates.30.q.5. Sed modo poſt concilium Tridentinũ adhuc

11. q. c. nullus, & c.nemo epiſcoporum, & de ſententia excommunica. c.1.in.6. c. cum inhibitio.de clãdeſt. diſpoſi.

Caiet.

in tali casu matrimonium clam esse non potest, eo quod sit irritum & nullum. Si ergo ante concilium clam contrahere mortale erat, a fortiori modo erit, vbi irritum & nullum est matrimonium sic celebratum. Vt late in superioribus probatum est.

4. conclusio. ¶ Quarta conclusio, si quis clam absque testibus & absq; proprio sacerdote, alicui promitteret eam in coniungiũ accepturam, & testes si adessent, & sacerdos si sine testibus, non contrauenirent huic decreto, neque puniendi essent, nec mortaliter peccarent.

¶ Probatur hæc conclusio, quia verba decreti in rigore sumenda, & vt sonant & ampliari non debent in odiosis, sed solum sancta Synodus dicernit, quod qui interfuerit contractui huiusmodi, hoc est celebrationi matrimonij postquam præcesserunt alie solemnitates & publicationes, &c. Quod tales puniãtur, at promittere alicui matrimonium non est contrahere, nec est contractum celebrare. Sequitur ergo, quod tales nec sunt puniendi.

¶ Quod mortaliter non peccent, patet quia nulli fit iniuria, & non faciunt contra ecclesiæ præceptum, quia promittere clam interdictum non est. Et confirmatur, quia quis in re honesta, & alijs circunstantijs necessarijs seruatis vtens iure suo non peccat. Sed qui promittit clam sine testibus. Coram parocho, vel coram testibus sine parocho, vel solũ per se ipsum iure suo vtitur, quia sui corporis dominus est, quo ad hoc, & ei interdictũ nõ est: licet enim tradere seipsum non possit sine aliquibus seruatis, vt disponit sancta Synodus, sed quod promittat non ei interdicitur. Sequitur ergo eum non peccare mortaliter, neque talis promissio est, irrita & nulla, vt supra diximus, imo tenetur qui promisit ius naturę seruare, & adimplere eo modo quo potest, scilicet publi-

ce-

ce, & cum solemnitatibus in iure expresso. Et in tantum puto hanc conclusionem veram, vt etiam si de præsenti clam esset promissio secluso scandalo, & contéptu dummodo in animo esset solemniter contrahere, quod talis mortaliter non peccaret neque esset puniendus, & teneretur adimplere promissum, vt supra diximus.

¶ Quinta conclusio, & si clandestine contrahentes, Synodali constitutione iuste excommunicentur: non tamen rales necessario sunt vitandi, quousque nominatim sint excommunicati. Hæc sit posita obid quod in aliquibus Synodalibus constitutionibus, id sit appositum, vt absque denunciatione aliqua vitati debeant. Vt in Salmantina Diœcesi adnotat factum, Episcopus Segobiensis doctissimus Couarruuias in secunda parte epitome, 4. Decretalium, cap. 6. num 9. Patet conclusio. Quia id repugnat constitutioni Martini quinti. Lata in Constantiensi concilio. Vbi cauetur, quod excommunicatos vitare non teneamur, nisi nominatim fuerint excommunicati, vel percussores fuerint tam manifesti clerici, vt nulla tergiuersatione id celari possit. Si quidem constitutio inferioris, contra constitutionem superioris vim non habet. Ex cap. cum inferior de maio. obedientia. *5. conclusio.*

¶ Sexta conclusio, vltra pœnam ad arbitrium Episcopi inferendam, contra clandestine contrahentes, vel assistentes: contra concilij determinationem illa quæ olim ante concilium manent. Vt scilicet clandestine contractum matrimonium, coniugium non reputetur: sed adulterina fornicatio, trigesima quæstione. 5. cap aliter, & si quę sint alie pœnę iure appositę, hęc probatur. Nam si quando olim clandestine fiebat ma- *6. conclusio.*

trimonium,

trimonium hanc pœnam contrahentes incurrebant,& non obſtante prohibitione legitimum & ratum erat matrimonium, a fortiori, & modo poſt concilium durabit talis pœna contra clandeſtine contrahẽtes, cum ſit tale matrimonium irritum & nullũ. De quibus ſupra. Alia neceſſaria dicta ſunt, & quod filij ſint illigitimi patet ex teſtu cum inhibitio de clandeſt.diſpoſi.& regia.l.2.titu. 15.part.4. ſic Innocen. Hoſtien.& Ioan.Andre.Anchar. Abb.& alij ibidem.

7.concluſio. ¶Septima concluſio, coniuges poſt ſolemne contractum matrimonium coram proprio ſacerdote:& duobus,vel tribus teſtibus:ſi ante benedictiones nuptiales ſimul in eadem domo cohabitent, non peccant mortaliter: neque obid aliqua pœna ſunt puniẽdi.Probatur vbi nulla eſt præcepti tranſgreſsio, ibi neque culpa interuenit.Sed in tali cohabitatione in eadem domo,nulla repe ritur,quia non eſt tale præceptum,vt ante benedictionẽ nuptialem nõ ſimul cohabitent,ſed ſolum conſilium eſt. Patet ex verbis concilij vbi habetur: ſancta ſynodus hortatur,vt tales qui publice,& ſolẽniter cõtraxerunt in eadem domo non habitent ante benedictionem. Cum ante diceret de pœna inferenda contrahentibus,ſine ſolẽnitate,præcipit ſancta Synodus.&c.Manet ergo,hoc cõſilium eſſe & non præceptum. Et ſic non obligare ad culpam in eadem cohabitare domo ante ſolemnẽ benedictionem.Sicut & hortatur,& tanquam conſilium propo nit,& non,vt præceptum, vt antequam contrahant publice,coniuges ſua peccata confiteantur, & Euchariſtiæ ſacroſanctum ſacramentum ſumant. Sicut iſta ſub conſi lio poſita ſunt:& vim præcepti non habent.Sic etiã ante benedictiones nuptiales in eadẽ domo cohabitare : poſt ſolemne contractum matrimonium de quo infra.

¶Paro-

¶ Parochus siue sacerdos secularis, siue regularis, qui nõ sibi subditos matrimonio coniunxerit, vel post contractum, benedixerit sine licentia, proprij parochi illorum qui sunt coniungendi, seu benedicendi ipso facto est suspensus, quousque a suo ordinario absoluatur. In hac conclusione declaratur, pœna in quam incurrit minister qui alienum, seu non sibi subditum sine licentia proprij sacerdotis coniungit in matrimonio, vel nuptias benedicit, & pœna est suspẽsionis. Patet expressis verbis decreti. Vbi ait ipso iure sit suspensus. Itaque suspensio non est solũ si coniũgat, & benedicat, sed est sub diiunctione, si solum coniũgat nõ sibi subditos pœnam incurrit suspensionis. Et si non coniugat, sed coniunctos benedicat: absque licentia proprij parochi, etiam est suspensus. Et hoc quousque ab ordinario absoluatur. *8. conclusio.*

¶ Ex quo infertur, quod si in nouo orbe religiosus quicunq; sit ille, virtute priuilegiorum Leonis. 10. & Adriani. 6. Quibus ante vsi sunt in copulandis neophitis in matrimonio, & nuptijs eorum benedicendis, modo etiam vteretur, esset suspensus ipso iure. Quia dicitur ibi quicunque sacerdos, siue regularis, siue secularis non obstante priuilegio, & inmemorabili consuetudine. Ergo priuilegio derogatum est per sanctum concilium, & alicuius valoris non mansit in hoc. Quia qui dedit priuilegium auferre potuit. Summus Pontifex concesit religiosis, vt possẽt matrimonio copulare, & nuptias benedicere ergo Põtifex qui tãtã habet potestatẽ sicut precedẽs, qui succe ssit, potuit reuocare sicut & de facto reuocauit. Neq; possent consuetudine illa qua a principio conuersionis Indorum habuerũt seipsos defendere a suspensione. quia per sanctum concilium Tridentinum reuocatio expresse facta est cuiuscunque priuilegij. *Corola.*

9. conclusio. ¶Nona conclusio, religiosi in nouo orbe ex priuilegio, & noua concessione facta per sanctissimum Papam Pũ quintum, qui modo feliciter ecclesiam vniuersalem gubernat, pro illis qui conuersioni Indorum intendũt. possunt coniungere matrimonio, & nuptias benedicere: sine hoc quod in pœnam incidant suspensionis. Patet quilibet sacerdos de licẽtia proprij, potest in matrimonio cõ

21. d. c. in no iugere, potest & benedicere, de licẽtia ordinarij. Ergo &
uo, &. 6. q. potuerunt religiosi de licentia summi Pontificis, quia ipse
1. c. imitare primus proprius sacerdos, & ordinariorum ordinarius.
&. 8. q. 1. c. Et omnes ab ipso habent iurisdictionẽ ordinariã. Quod
in scripturis fuerit cõcessum patet ex priuilegio, vt supra diximus ad
Palu. d. 17. instantiam Regis Catholici Philippi. 2. in quo priuilegio
q. 3. ar. 2. specialis mentio de matrimonio facta est, vt possint reli-
Aluarus de giosi eo modo, quo ante concilium Tridentinum pote-
plãtu eccle- rant, de quo vide quæstio. 3. in expositione Clementine
siæ. lib. 2. ar. religiosi de priuilegijs, & in expositione priuilegij Leo-
11. Ludouicus Rom. nis. 10. quæst. 3. Et in fine ponitur priuilegium.
singula. 262. ¶Hic consideratione dignum est, quod in superioribus
39. d. c. præ adnotauimus, quod de alieno sacerdote dictum est, quod
cipimus. sit ipso iure suspensus. Nam si proprius sit, qui coniũgit,
vel benedicit, etiam si non seruet formam perscriptam
Brunus de in concilio: licet sit suspendendus, vel alia pœna ffaicien
legatis. lib. 5. dus: ipso iure suspensus non est. Quia solum de alieno lo
cap. 8. quitur. Ob id si proprius sacerdos, sine publicatione iungat, si tamen coram testibus, erit validum matrimoniũ: & non est ipso facto suspensus. & si proprius sacerdos coniungat, sine testibus, licet irritum sit matrimonium, & graniter peccet, vt dictum est: & ad arbitrium ordinarij sit puniendus: nõ tamen est ipso iure suspensus. Quia solum suspensus ipso iure declaratur, non proprius sacerdos, qui non sibi subditos coniungit in matrimonio, vel

bene-

benedicit. Sed venit suspendendus sicut olim ante concilium Tridentinum per triennium ab officio ex textu cõmuniter intellecto cũ inhibitione de clandest. matrimonio, & prępositus ibi Abb. & alij, in c. latores de clero ex cõmi. minist. de quo vide Couar. in 2. p. epito. 4. c. 6.

DVBIVM. XII.

DVbitatur. 12. Circa illa verba habeat parochus librũ, in quo coniungum, & testium nomina, diemque, & locum contracti matrimonij describat quem diligenter apud se custodiat. *Dubium. 12*

¶ Dubiũ in quam est an parochus teneatur librũ tenere, vbi describat cõiugatos, vt fidẽ facere possit in iudicio, & extra iudiciũ, vel sufficiat describere quomodocunq;.

¶ Videtur, quod tenetur librum habere, vt fidem facere possit in iudicio. Patet quia ideo pręceptũ est, vt scribat cõiugatos, & testium nomina, vt possit constare in foro exteriori de coniunctione facta. Sed ad hoc requisitum est authentice, & iuridice, fiat ergo.

¶ *In contrariũ est quia dicitur in concilio, vt describat.*

PRima propositio, sacerdos proprius tenetur in libro scribere coniuges, secundũ nomina propria & cognomina, & testes. &c. Diẽ & locũ. Patet quia sic in concilio expressum est, & iniunctũ. Ergo teneatur, nam verba ibi expressa non imponũtur de consilio, quia nõ dicit, hortatur sancta Synodus, sicut dicit quãdo de confessione coniugũ loquitur. Sed dicat habeat sacerdos apud se, quod verbum in iure, & in materia de qua est sermo, pręceptũ inuere videtur, alias frustratoria essent verba. *1 propositio.*

¶ Secunda propo. sufficit, simplex in libro descriptio coniugũ, & testiũ, loci & dici quę fideliter per ipsum parochũ fiãt, neque alia per tabellionem seu notarium requisita authẽtica est. Probatur, quia cũ hęc sint oneris & odiosa *2. propositio.*

amplianda non ſunt ad caſus non expreſſos. Sed in concilio ſolũ dicitur, quod librũ habeat vbi deſcribat. Ergo ſufficit quomodocunq; deſcribere, vt memoriæ ꝺſeruiat etiã ſi in iudicio fides nõ eſſet in foro cõtẽtioſo adhibẽda. Quia ſimpliciter deſcribere deſcribere eſt, non ergo amplius eſt requiſitum & nonvideo quare plena fides etiam in foro contentioſo non eſſet adhibenda huic ſcripturæ cum ex mandato ſancti concilij a parocho ſit ſcripta.

3. propoſitio. ¶ Tertia propoſitio, ad hanc in libro deſcriptionem, non ſolũ parochus obligatur, ſed etiam regularis, qui in nouo orbe, vel alibi ex priuilegio habet vicem proprij parochi. Patet quia vbi eadem ratio, & idem ius, ſed eadẽ eſt ratio apud religioſum qui ex priuilegio ſanctiſſimi Papę Pij quinti, in nouo orbe coniungit, aut benedicit, neophitos: quæ eſt proprij ſacerdotis. Ergo ſicut proprius ſacerdos tenetur, vt in prima proproſitione dictum eſt, & tenetur religioſus qui ex commiſsione & peculiari priuilegio id facit. Quod volo notent religioſi ne putent ab hoc eſſe exẽptos: non enim ſunt, imo tanto peramplius ad id exequendum tenẽtur, quanto minus eis ex officio incumbit. Et qui ſentit comodum, & damnum ſentire debet (iuxta regulam) vt ſi commodum reputemus hanc ſpecialem conceſsionem poſſe coniuugere in matrimonio abſque ſuſpenſionis pœna, & damnum (ſi ſic vocandum eſt) & onus ſi onus dicdum eſt) ſentiat: conſcribendo in libro quem apud ſe ſeruet, omnes illos qui coniuguntur, & diem, & locũ. Et quanto amplius maior multitudo. & magis timetur confuſio: maior eis incumbit in hoc diligentia, & prælati prouintiales religioſorum tenẽtur de hoc inquirere, & executioni mandare.

Regu. iuris.

¶ *Patet ex dictis ſolutio ad id quod in contrarium.*

¶ Dubium

DVBIVM XIII.

Dubiũ.13.

DDbitatur.13.Circa illa verba prædicti decreti ſancta Sydodus hortatur,vt antequam contrahant, vel triduo ante conſumationem matrimonij, ſua peccata diligenter confiteantur, & pie ad ſumendam euchariſtiam accedant.Dubium in quam eſt,an ſit præceptum de cõfitẽdo ante celebrationem matrimonij, vel conſumationem eius.Et ſimiliter de communione.

¶Videtur,quod ſit præceptum,ſi id non eſſet præceptũ, ſed ſolum conſilium,eſſet ſolum ob verbum,ibi expreſſe poſitum in decreto,hortatur ſancta Synodus,in quo verbo admonitio, & non præceptum manifeſtatur.Sed hoc non obſtat,quia aliquando iniure,verba confundun tur quo ad ſuam ſignificationem, quia mando aliquãdo ponitur pręcando,ſeu hortando, ar.cap. mandaſtis. 2.q. 2.Vbi Epiſcopus mandat Papę ſicut etiam rogo,aliquãdo pręceptiue ſumitur.Vt.11.q.1.cap.rogo,ſequitur ergo quod ex verbo hortamur in pręſentiarum nõ poteſt certo colligi conſilium eſſe,& non pręceptum. Et mando in cap.priuiliſarius.24.q.3. Vti notat ibi gloſa ſolum exhortationem ſignificat.

¶*In contrarium eſt communis intelligentia, vt verbum hortamur,in ſua propria ſignificatione ſumatur.*

PRo ſolutione notandum,vt colligi poteſt ex S.Antonino.2.p.tit.4.c.2.Et ex Panor.in cap. clerici officia, de vita & honeſta.clerico. & gloſa geminiani in cap. vt animarum,de conſtitutionibus,in.6.& Ioan. Andre. in. cap.relatum de cleri. vel monach. dãtur nonnulla ſigna ad cognoſcendum,quãdo materia eſt pręceptiua,vt quia de neceſſarijs ad iuſtitiam, vel charitatem, vel diuinam reuerentiam,& ſic eſt pręceptum Si vero non conſtet de materia,& conſtet de voluntate inſtituentis,quod fuerit

Nota.
S.Antonin.
Panor.
Ioan. And.

præceptiua:erit præceptum. Quia intentio pręponderat verbis,& quando nullum istorum cõstare potest, ad pœnam,si imponitur transgressoribus est attẽdendum quia si imponitur excommunicatio late,vel ferende,pręceptũ est.11.q.3.c.nullus,&.c.nemo Episcoporum.Et de sña excõmunica.c.1.in.6. Et similiter si ponitur pœna suspensionis,depositionis,vel interdicti ; & similiter si indignationis omnipotentis Dei,& maledictionis. Patet de statu regularium,cap.vnico in. 6.

2.notandũ. ¶Secundo notandum , quod consilium a præcepto differt:per hoc, quod consilium non est de necessarijs ad salutem. Pręceptum sic.& consilium ordinatur ad præcetum,vt medium ad finẽ.De quo.S.Thom.quo lib. 4.q. 12.&.22.q.80.Et vide.12.q.99.arti.5.

S. Thom.

3.notandũ. ¶Tertio aduertendum , quod non omne, quod per verbum imperatiuum ponitur,importat præceptum. Quia fere omnia consilia Euangelica posita sunt per verbum imperatiuum,vt patet ex Matthęo. Omni petenti te tribue,& qui perciserit te in vna maxilla præbe ei alterã. Et si quis contendat,& petat tunicam da ei & paleum. &c.In quo deficit Abb. in cap. vestras de cohabitatione clericorum , & mulierum qui absolute contrarium dixit.Et quamuis in iure canonico diffinitum videatur , vt colligitur ex Clementina exiui de paradiso.§. cum autẽ, quod quæ statuntur in iure per verbum præcepti,aut æquipolentis præcepto ad mortale obligent non est sic intelligendum,in lege diuina semper,vt ad mortale obliget.Nam Christus Redemptor noster ab eo refectis discumbere pręcepit,& Apostolis iussit apponere,& curatis infirmis præcipit , vt nemini dicerent sed tamen non voluit Christus Redemptor noster ad mortale obligare, sed si obligatio,venialis videtur.

Matthæi.5. & 6. et.7.

Abba.

Marci.8.

¶Et

¶Et verbum oportet, aliquando dicit præcepti necessitatem, vt in.6.cap.de præscriptionibus, & aliquando cõgruentiam, & honestatem, vt.25.quæst.in cap.1.Quapropter non oportet recensere inter verba æquipolẽtia præcepto. Sicut adnotauit Alphonsus de Castro, in suo de lege pœnali. cap. 5. documento. 4. contra Ioannem de Medina in suo Codice de pœnitentia, quando de ieiunio fermonem fecit. *Castro.*

¶Prima conclusio, coniuges, ante solemnem coniunctionẽ in matrimonio, quę pręsente parocho, & testibus ex perscripto sancti concilij fieri debet, ad contritionẽ peccatorũ tenentur, sub mortali, si immortali sint. Probatur, hęc conclusio. Ad omnia sacramenta ecclesiæ iuste recipienda, quilibet ex pręcepto tenetur, sine obiece peccati mortali esse. Sed sacramentum matrimonij ecclesiæ sacramentũ est vnum de septem, in quo datur gratia digne recipienti, sicut in alijs sacramentis. Ergo sequitur, quod coniuges tenẽtur per contritionẽ se dispenere. Maior est axioma Theologicũ omnibus probatũ. Nam si ad vasa domini portanda, olim munditia requisita erat: a fortiori ad sacramenta digne recipienda, nam mundamini qui fertis vasa domini olim in lege dictum est. Et minor est notissima, & fide tenenda, & ab ecclesia sancita & expresse determinata in concilio Florentino, & diebus nostris in Tridentino, & licet olim ab aliquibus catholicis fuerit controuersum an matrimonium gratiam cõferret modo tamen nulli Catholico dubitare licet absque crimine hęreseos. Cum ergo ita res se habeat, & disponi homo (conscientiam mortalis habens) non possit, nisi per contritionem, quia nisi pœnitentiam egeretis simul peribitis, & in quacunque hora peccator ingemuerit peccatum suum, amplius non recor- *1. conclusio.* *Conci. Flore.* *Conci. Trid.* *Magist. sen.* *Luce.3.* *Ezechi. 18.*

Sot.in.4.d. 6.q.11.ar.7. recordabor,&c. Dixi per contritionem quę vere ſit contritio,vel exiſtimata talis., quia ſtat cum ſuſceptione ſacramenti ex atrito contritum fieri. Neque dubium eſt, ſacrilegum eſſe, hominem qui ſciens ad ſacramentū eccleſię recipiendum accedit cum conſcientia peccati mortalis. *Caietan.* Et ex hoc multi ſunt graues autores Caietanus & alij,vt contendant matrimonium per procuratorem cōtractum,ſacramentum non eſſe ea ratione qua gratiam cum conferat, requirat ſuſcipientes diſpoſitos, & ſcientes recipere. Quod in tali matrimonio per internūcium celebratum difficere conſtat. Cum dormientibus coniūgendis,vel in peccato mortali perſeuerātibus: aut altero ipſorum pernucium matrimonium perfici exiſtimabāt, contrarium opinantes. Quamuis modo per diffinitionē cōcilij huic contrauerſiæ finis ſit impoſitus. Maneat ergo pro certo diffinitum,coniuges ante matrimoniū percipiendum diſponendos per contritionem veram aut talem exiſtimatam. Et cum ſola attritione abſque ſacramēti ſuſceptione hominem in gratia conſtitui non contingat: dari niſi hoc demus dilectioni Dei ſuper omnia quę virtute peccatorum deteſtationem includit. Et martyrio in quo priuilegium ſingulare relucet,cum maiorem charitatem habeat nemo quam vt animam ſuam ponat pro amico. De quibus alias ſuo loco. Scio tamen a doctoribus Theologis differentiam poni in diſpoſitione requiſita ad baptiſmum,quod vere de directo ad peccata delēda inſtituitur,& ad regenerationem. Et ſacramentū pœnitētię,quod pro mortuis. Vt in iſtis duobus formalis dolu requiritur,quę tamen ratio par in alijs ſacramentis nō eſt, ſed ſuo loco hęc ex profeſſo tractāda: nam aliquibus hęc diffinita non placēt.

S.Tho.3.p.q. 68.ar.4.ad. 2.

2.concluſio. ¶ Secunda concluſio coniungendi in matrimonio, neq;

ante

Ante ſuſceptionem ſacramenti matrimonij, neque ante eius conſumationem : ex præcepto ad confeſsionẽ ſacramentalem tenentur. Probatur, quia ſi eſſent obligati maxime ex verbis decreti, & concilij citatis. Sed ex ipſis nõ conſtat tale præceptũ. Patet, ex verbis expreſsis non cõſtat, quia non eſt verbum præcepti, neque æquipolens; imo eſt verbum, quod conſilium importat, ſcilicet hortatur ſancta Synodus. &c. Vbi ergo conſilium, & adhortatio: non videtur præceptum, neceſſario affirmare.

¶ Secundo, ſi eſſet præceptum de confeſsione quãdo verbis conſtare non poſſet, oporteret id ex pœna appoſita intelligere: vt in principio notatũ eſt. Sed in decreto non eſt aliqua pœna appoſita tranſgreſſoribus, ſequitur non eſſe præceptum.

¶ Et valde conſiderandum, quod ad contritionẽ præuiã non eſt adhortatio imo nullum eſt verbum poſitũ, quod faciat mẽtionem de contritione. & de confeſsione cum ſit mentio, fit per verbũ hortatur, vt ſpiritus ſanctus per patres in concilio Tridentino loquens det nobis intelligere primum ſub præcepto compertiſsimum, vt explicatione non indigeat. ſcilicet, vt doleant de peccatis. Cõfeſsio tamen, quia ſub obligatione non erat, tanquam ſalutate conſilium eſt appoſitum.

¶ Tertia concluſio, ſi coniugati ſumere debent euchariſtiam, vocalis confeſsio, ex præcepto neceſſario debet præcedere. Probatur, hęc cõcluſio ex eccleſię determinatione in concilio Tridentino ſeſsione. 13. cap. 7. In hęc verba communicare volenti reuocandum eſt in memoriã eius præceptum probet ſeipſum homo. Eccleſiaſtica conſuetudo, declarat eam probationem neceſſarium eſſe, vt nullus ſibi conſcius mortalis pecati quantum vis ſibi cõtrictus videatur. Abſq; præmiſſa ſacramẽtali confeſsione, *3. concluſio.*

S.Tho.in.4. d.16.ar.17. q.3.ar.1.q. 4.

Scot. Dura. Palu.d.9.et 17.

Pano.

Ricardus.

Soto.

Thobiæ.8.

ad sacrum eucharistiam accedere debeat.&c.

¶ Et quidem ratio ad conclusionem sufficientissima, in concilio declaratur ecclesiastica consuetudo, quæ a tempore apostolorum emanasse videtur. Quod antiqui,& probatissimi sancti doctores probant.

¶ Hæc sic antiquorum Theologorum communis intelligentia est. Vt Caie. singularis videatur incedere in summa,& in. 3 p.q. 80.ar.4.& super illa verba.1. Corinth.11. Probet autē seipsum homo. &c. Et si ante Caie.Panor. extra de celebratione missarū.c.de homine,& Ricardus. d.17.ar.3.q.6.in.4.Idem affirmare videantur,sed tamen modo nullo pacto hoc defendi potest,cum per sanctum concilium fuerit prohibita talis defensio , & nullum prorsus remanet conclusionis dubium.

¶ Doctores qui pro veritate adduci possunt legat,qui voluerit apud magistrum Soto , in.4 .dist.12. quæst.1.ar-4.videat, & Castro,in summa de hæresibus,lib.6. verbo eucharistia hæresi.10. & si nimius videatur çamorensis, in Caieta.eum in cathalogo hæreticorum hæreticis annumerando.Nam sine nota hæresis ante ecclesiæ determinationem potuit illam suam , quantum vis singularē opinionem Cae. defendere.

¶ Manet ergo declaratum decretum concilij in hac parte,de præparatione requisita ante coniunctionem , hanc matrimonialem : in quo maxime fideles monendi,ne tā barbaræ , & insolenter , & irreuerētur, accedant,ac si sacramentum ibi non esset: & solum res ageretur prophanā,& non sacra.Ex quo & hęretici sui erroris ansam desumpserunt,& negandi sacramentum coniungij, & gratiam , quę ibi (si non ponatur obex)confertur,ex opere operato,sicut in ceteris sacramētis. Et ad memoriam reuocare liceat illud Thobie.8.

¶ Cum

¶Cum Thobias accepit Saram in vxorem, dicitur tunc hortatus virginem,dixitque ei Sara exurge,& de prȩcemur Deum hodie,& cras,& secundum cras,quia his tribus noctibus Deo iungimur. Tertia autẽ transacta nocte in nostro erimus coniugio. Filij quippe sanctorum sumus,& non possumus ita coniugi,sicut gentes quę ignorant Deum.Hęc Thobias,quibus verbis vnice instruũtur Christtani , quo pacto disponi debeant ante coniunctionem hanc:& orationibus sit agendum,& instandum: vt felicem sortiantur societatẽ.Vt scilicet Deo seipsos reconcilient(si conscientia mortalis sit)per dolorẽ de peccatis,propter Deum offensum.Vt si non sit contritio, sit tamen attritio existimata contritio. Et confiteantur sua peccata , vt si forte dolor perfectus non erat,sacramento perficiatur,& sacrosanctum eucharistię sacramentum sumant:& sic coniungantur sancti;vt filij sanctorum , & nõ velut ethnici,infideles qui extra ecclesiam sunt quorum damnatio certa est.

DVBIVM XIIII.

Dubiũ. 14.

DVbitatur.14.Circa illa verba decreti discernit sancta Synodus,vt huiusmodi decretum in vnaquaq; parochia suum robur post triginta dies habere incipiat.A die primę publicationis in eadem parochia facta, numerandos.

¶Dubium inquam est, an hoc sacrosanctum decretum a die constitutionis obligauerit, sed tamẽ a transgressione fuerint liberi,qui nihil audiuerunt.

¶Et videtur, quod sic,nam lex diuina euangelica a Christo lata,& de baptismo,& de alijs sacramẽtis.Itẽ de reuocatione matrimonij ad pristinũ statũ,vt vna vnius esset,

S.Tho.12.q. 103.ar. 4.

& repudium nullatenus concederetur, vt in lege scripta, statim a passione Christi vim habuit obligandi. Quãuis transgressores per ignorantiam excusemus. Vt patet de baptismo qui fuit obligatorium statim a promulgatione. Et patet in cap. gaudemus. de diuortijs, vbi si infidelis conuertitur ad fidem, primã quam habuit debet sibi copulare. Etiam si eam repudiauerat, & non nisi vnam retinere potest, quod non esset si lex nõ haberet vim obligandi ante promulgationem, quia pono modo veniat in notitiam infidelis lex Christi, & statim audito prẽconio Christi conuertitur. &c. Vt late disputatur in. 2. p. huius operis.

¶ Secundo, quia si non obligat vsque ad promulgationẽ in parochia propria. Fidelis qui apud infideles est, vbi nulla facta est huius decreti promulgatio, etiam si alias non ignoret decretum, poterit sine parocho, & testibus matrimonium contrahere, dummodo alias nullum sit impedimentum. Quod tamen videtur falsum, vt supra in dubio proprio disputatum est.

¶ Item, tertio eodẽ modo, si lex, hæc de matrimonio nõ
3 habuit vim statim. Quando est condita, sed obligatio est dilatata, vsque ad promulgationem in parochia: ergo fidelis non ignorans statutum, quia scilicet erat prẽsens tridenti quando canon conditus: veniens postea in patriam suam, vbi non est facta promulgatio, posset non obstãte concilio contrahere, vt ante, & teneret sine testibus, & proprio sacerdote. Sed hoc videtur inconueniens ergo.

¶ *In contrarium sunt verba decreti aperta.*

1. nota. S.Tho.12.q. 90.ar.4 & 11.4 d.3.ar. 5.q.3.

PRo solutione dubij notandũ, quod ad vim legis inter alia requisita vnum est, quod promulgetur patet ex cap. in istis. d. 4. Nam cum lex regula sit actionum nostrarũ oportet applicetur regulandis, quod per promul-

tio-

tionem contingit, vnde.l.leges. C.de legibus. & conſul. dicitur leges ſacratiſsime quæ conſtringunt hominum vitas,intelligi ab hominibus debent,& patet in.c. ad hęc de poſtula.prelatorum,& de conſtitu .c.cognoſcentes.

¶ Secundo notandum,quod ad promulgationem , cum primo eſt promulgata in curia,vel regni metropoli,obligat vniuerſos licet a culpa ignorantes excuſari poſsint,& quod Cęſarea lex in ſingulis prouintijs diuulgari debeat, & Romana ſufficiat Romę,aſſerit Panor,in.c.nouerit de ſententia excommunicationis,& Silueſter, in verbo lex. q.6.Hoc tamen intelligitur quãdo lex ipſa tempus obligandi non adducit. Omiſsis ergo alijs quę in propria materia tractari ſolent ad dubium. *2.notan.* *panor.* *Silueſter.*

¶ Prima concluſio,huiuſmodi decretum, tum quantum ad illa quę ſeruanda ſunt, quę non ſunt de eſſentia contractus: tum quantũ ad illa, quę de eius ſubſtantia ſunt: & alias contractus irritus , & nullus:vim obligandi non habuit ſtatim cum primum Tridenti in concilio a patribus ſtatutum eſt. Patet ex verbis expreſsis eiuſde decreti,vbi ait quod poſt.30.dies ab eius publicatione habeat robur ergo non habuit vim & robur ſtatim cum primo canon eſt conditus. *1. concluſio.*

¶ Secunda concluſio,poſt promulgationem factã in prouintia in cathedrali eccleſia,licet vicinos ſeu parochianos ipſius cathedralis obligat poſt.30. dies,non tamẽ obligat per omnes eccleſias dioceſis. Hęc dubia eſſet ſi verba expreſſa in decreto non eſſent, vt ſcilicet ſufficeret promulgatio in prouintia in cathedrali eccleſia. Nam ſi ſufficeret Romę promulgatio quando lex eſt Papalis,& in loco concilij quando ſtatutum eſt,a fortiori ſufficeret niſi i cathedrali eccleſia in aliqua dioceſi ſolemnis publicatio facta eſſet.Sed tamẽ non ſic de iſto ſtatuto. Eo quod ſunt *2.concluſio.*

verba expreſſa, quod ſolum habeãt vim obligandi poſt 30. dies, a die promulgationis facte, in eadem parochia. Ergo ante non habet vim.

3. concluſio. ¶ Tertia cõcluſio, decretũ hoc (de matrimonio) tam ſolẽne conditum in concilio Tridentino, tũc ſolum obligat quãdo publicatum eſt ſeorſum, in parochia, poſt. 30. dies a publicatione facta. Hęc patet ex expreſsis verbis ſtatuti. Voluerunt patres concilij, huius legis ſufficientiſsimã promulgationem fieri: & non confuſe, neque in generali. Sed particulariter, vt ad omnium aures veniret ſtatutum: nam & ſi in legibus non irritatorijs ſufficeret, illa ſolẽnis promulgatio Romę: & tunc obligare, vt Panor. docet in cap. cognoſcentes de conſtitutionibus. Tamen quando irritatio graduum eſt, vel perſonarum, vt in matrimonijs, periculoſum eſſet, ſi ſtatim vim haberent obligandi, ante ſufficiẽtem promulgationem. Obid per quã ſanctę in concilio tempus diffinitum, poſt quod obliget

Panor.

Corrolariũ. ¶ Ex iſtis inferre licet, quod ſi quis Tridenti, cum eſſet notuit quidem ſtatutum: poſt tamen in patriam reuerſus contraheret clandeſtine, matrimonium non eſſet irritũ. Patet quia nondum promulgatio facta eſt. Et ſimiliter, ſi quis certo ſciret in cathedrali eccleſia diuulgatum ſtatũ: nõ tñ in ſuo oppido, neque in ſua parochiali eccleſia, etiam poſſet ſe habere illo modo quo ante. Quia nondum habet vim obligandi, neque perſonę ſunt inhabiles ad ſic clam contrahendum ante publicationem. Imo etiam facta publicatione in parochia, intra diem. 30. adhuc nõ eſſet irritus contractus. Patet ex verbis ſtatuti quibus ſtandum. Quia cum ſit lex quę irritat, & valde odioſa, cum rigore, & ſtrictiſsime intelligi debet.

Iuris regul.

ad primum. ¶ Ad primum in contrarium libere concedimus legem Chriſti, quia vniuerſalis legiſlator eſt Chriſtus, ſtatim habuiſſe

buiſſe vim legis, & obligandi rationem & per ignorantiam excuſatur ante promulgationem. Secus eſt de lege humana, maxime quando ſunt verba expreſſa in lege ex quibus conſtat de intentione legiſlatoris. Et ſimiliter, ſi Chriſtus Redemptor noſter tempus in ſuis legibus apponeret, ante quod neminem vellet obligare, nõ obligaſſet lex: niſi ab illo tempore.

¶ Ad ſecundum, quod difficultatem habet ſuperius ex propoſito dictum eſt. Dici poſſe, talem nullomodo teneri ad ſtatutum. Et ſi probabile appareat ſi notitiam habuit, quia non poteſt in parochia fieri promulgatio obligari, quando notitiam habuit decreti, rationi conſentaneum videtur, & iuxta verba ſtatuti probabiliter dictũ non obligari magis quam, ſi tale decretũm inſtitutum non eſſet, quia patres in concilio qui potuerũt legem cõdere, & modum potuere imponere, quomodo ligare, & quando deberent obligare. Et quia huic, promulgatio facta non eſt ſtatuti: quandiu non ſuerit ſubſecuta promulgatio, manet deobligatus. Et eo modo contrahere poteſt alijs ſeruatis quomodo poterat ante concilium Tridentinum, ſine parocho. Quia habere non poteſt, & ſine reſtibus, ſi adhibere nolit hoc deber intelligi, ſi non fuit quando promulgatio facta eſt in parochia apud fideles. Quia talis ſi poſt captiuus eſſet apud Thurchas maneret ſine remedio in matrimonio. *ad ſecundũ.*

¶ Neque mirum cum etiam maneret ſine alijs ſacramentis neceſſarijs: nam neque poſſet confiteri. Neque euchariſtie ſacramentum ſuſcipere, neque confirmari. &c.

¶ *Ad tertium ſolutio ſatis conſtat ex dictis.*

¶ Hic

Claudius speceus in proprio tracta. Iacobus naclãtus.

HIc finis est expositionis totius decreti de cldãestinis matrimonijs. Esset hic quęstio mouẽda & amplissima, amplissime tractãda. An ecclesia potuit iure suo tẽs hui usmodi pſonas, alias habiles & legitimas, illigitimas reddere, ad hc clandestine contrahendum. Verum & si a multis viris doctis & reuerendissimis Episcopis in concilio existentibus, id fuerit dubitatum, & contrauersum, iam ab ecclesia diffinitum & determinatum, ita est. Vt catholico dubitare non liceat, neque in controuersiam adducere vnde in canone. 4. in sessione. 24. Hęc verba habentur. Si quis dixerit ecclesiam non potuisse instituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in ijs cõstituendis errasse, anathema sit. Ecce qualiter diffinitum est, & quod potest impedimenta apponere matrimoniũ dirimentia, sicut potuit inhabiles reddendo persõnas ad occulte contrahendum, irritando, & annullando tale matrimonium: cum ante hanc determinationem esset matrimonium clandestine contractum, ratum, & legitimũ sicut ab eodem concilio diffinitum est, in principio, in. c. 1. non ergo ecclesia catholica errauit in hoc neque errare potest, quia spiritum sanctum habet gubernatorem. nec hoc faciens ecclesia mutationem facit, circa substantiam sacramenti: quia sicut & nouum sacramentum instituere non potest, quia talem potestatem non habuit a Christo. Sic nec substantiam mutare, sed tamẽ habet potestatem in aliqoud sacramento prævium, & cum persõnę que cõtrahere debẽt matrimonium, aliquid sit pręuiũ: & quod pallam fiat, & non in occulto etiam de pręuijs sit, potest ecclesia. & cõgruentissime. Hoc ecclesię datum est, vt discernere posset inter persõnas quę deberent contrahere, & modũ quo nam, cum in matrimonio sit obligatio nõ ad horã, vel annũ sed perpetuo vsq; ad mortem vinculũ indi-

S. Tho. 3. p. q. 60. ar. 2.

in dissolubile, consentaneũ fuit hoc maturo iudicio, perpendendum, & non temere contrahi debet. Sicut, & in voto solemni etiam perstringit, quomodo & quando vinculum teneat indissolubile, quia traditio non ad tempus, sed vsq; ad mortem est. Et quia in alijs sacramentis a matrimonio, hæc non militat ratio cõuenientissime de matrimonio tam peculiaris, & vsq; ad minima quęque ab ecclesia ratio habita est. Et quia ctõractus est humanus. Quod vt diximus in alijs sacramentis non est.

DE COGNATIONE SPIRITVALI.

Appẽdix ad illa quæ de cognatio. spirituali ab arti. 55 per nũ- nullos arti. dicta sunt in 1. p. specul.

STATVIT sancta Synodus, vt vnus tãtum, siue vir, siue mulier, iuxta sacrorum canonum instituta, vel ad summũ vnus, & vna baptizatum, de baptismo suscipiant. &c.

¶ Quę ergo sunt de nouo consideranda, & iuxta concilij decretum addenda, vel mutanda, vel restringẽda ad illa, quæ antiquitus de cognatione spirituali, & a nobis adducta in proprio loco, in prima parte. ar. 56. sunt hæc.

¶ Primum sancta Synodus statuit, vt in baptismo solum sit vnus, siue vir, siue fœmina, qui de fonte leuet, quem patrinum vocamus, & ad summum vnus, & vna. 1

¶ Itaque sancta Synodus non amittit plures patrinos, viros, vel mulieres: quia si duo adhiberi debent, vnus debet esse vir, & alter fœmina.

¶ Secundum, quod ait est, quod inter huiusmodi suscipiẽtem, vnum vel duos, inter baptizatum, & patrem, & matrem baptizati, & suscipientem, sit cognatio spiritualis, 2

¶ Hæc non sunt de nouo, sed secundum iura antiqua ita dispositum est, vt patet in proprijs titulis in decretalibus & in. 6.

3 ¶ Tertium, quod inter baptizantem, & baptizatum patremque, & matrem eius, ſit etiam cognatio ſpiritualis, hæc etiam ſunt ſecundum ius commune.

¶ Sed quod addit nouum eſt, quia dicit tantum, ita quod non eſt fraternitas, quæ ſolebat eſſet inter filios baptizantis, & leuantis, & ipſum baptizatum. Sed ſolum ille primus gradus cognationis ſpiritualis manet: & cæteri amplius excluſi ſunt. Et obid nullum ad contrahendum matrimonium impedimentum eſt.

4 ¶ Quarto, quod ſtatuitur eſt. vt parochus antequã baptizet, ſciſcitet ab eis, ad quos expectat. Quẽ eligãt ad ſuſcipiendum in baptiſmo, ſeu ad leuãdum de fonte vel in patrinum, quod idẽ eſt, & vnũ, vel duos ſi eligãt ſolũ ad ſuſcipiendum in baptiſmo admittat: alijs ſecluſis.

5 ¶ Quintum iniungit, vt parochus in libro deſcribat nomina eorum qui leuãt. De fonte, & baptizatũ. & eos doceat cognationẽ ſpiritualem quã contraxerunt. vt nulla ignorantia excuſari valeant.

6 ¶ Sexto ſtatuit ſancta ſynodus. Quod ſi alij aſsiſtentes baptiſmo attigerint, vel tetigerint baptizatum, ob hoc nulla cognatio ſpiritualis inſurgat, neq; aliquod oritur impedimentũ pro matrimonio contrahẽdo. Quia tales non habẽtur, vt patrini, ſed ſolum ille vnus, vel alter, qui fuerunt ſelecti a parocho ante quam ad baptiſmum procederet. Et hoc diffinit ſanctum concilium, non obſtantibus, quibuſcunq; in contrarium conſtitutionibus.

7 ¶ Septimo ſtatuit, quod hæc ſeruentur. Et ſi parochi negligentia ſecus fuerit factum, ad arbitrium ordinarij talis parochus puniatur.

8 ¶ Octauo ſtatuit ſancta Synodus ſimile, in cõfirmationis ſacramento. vt cognatio ſpiritualis quę in confirmatione oriri ſolet, nõ ſe extẽdat amplius niſi ſolũ ad confirmãtẽ, & con-

& cõfirmatũ, illiuſq; patrẽ & matrẽ, ac tenentẽ ad confir mationẽ. Hæc in.c.2. & addẽda veniunt ad ſupradicta, vt diximus tanquam de nouo reſtricta, & ordinata.

¶ Eſt hic etiam aduertendũ, q; & ſi cognatio ſpiritualis olim extendebatur ad vxorẽ cognitã carnaliter, vt patet extra eod.ti.c.martius, & in.6.eod.ti.c.vnico. Vt late pro batũ eſt in ar.56.in.1.p.ſpeculi.poſt conci.Tri. nõ extẽdi tur. Quod patet eo quod ſanctũ conciliũ voluit reſtringe re gradus cognationis ſpiritualis: & cũ ſolũ expreſſa fiat mẽtio de cognatione inter baptizãtẽ, & baptizatũ, & pa trẽ & matrẽ eius, & inter leuãtẽ, & baptizatũ. &c. Et nul la fit mẽtio de vxore cognita. Nõ eſt talis cognatio extẽ ſa ad eã. ibid, & ſi Petrus leuãs, vel baptizãs cognatus ſit leuantis ſeu baptizati: non tamẽ vxor eius. Et quia iſta in fauorem matrimonij poſita ſunt oportet, ſic ampliare.

Nota.

¶ Etiã eſt ſingulariter notãdũ q; S. Pap. Pius. 5. ãno. 1566. anno. 1. ſui Põtificatus ad dubiũ quodam propoſitũ. An ſcilicet perſonę quę contraxerant ante concilij confirma tionem, in gradu olim prohibito, indigerent diſpenſatio ne poſt confirmationẽ concilij, cum ante non valeret ma trimoniũ. Summus Pontifex in quodam proprio motu declarauit, quod tales licite manebant in matrimonio ſi ne alia diſpenſatione, dummodo eſſent coniuncti, in illis gradibus cognationis ſpiritualis, qui modo excluſi ſunt in quibus poteſt matrimonium ſtare. Vt ſi. V. G. filius tenentis in baptiſmo, contraheret cum tenta ſeu baptiza ta a patre. Etiam ſi ante confirmationẽ cõcilij Tridẽtini, nullum erat matrimoniũ. Vult ſummus Pontifex, quod abſq; diſpenſatione aliqua, poſt confirmationem concilij, maneant in matrimonio. Eo quod ille gradus modo prohibitus non ſit.

Pij. Quinti declaratio.

Appendix ex cõci. Tri. ad illa quæ de publica honeſtate olim.

¶ *Ad illa quæ de publica honeſtate, in iure olim diffinita, & late tractata per nonnullos articulos, a. 51. articulo incipiens in prima parte eſt addendum.*

IN cap. 3. ſeſsionis prædicte. 24. de publica honeſtate loquens. Iuſtitię publice honeſtatis impedimentũ, vbi ſponſalia quacunque ratione valida non erunt, ſancta Synodus prorſus tollit.

¶ Vbi ſponſalia valida ſunt, ſancta Synodus diſcernit impedimentum publice honeſtatis, non extendi vltra primum gradum.

¶ Hæc ſunt notanda: nam olim in ſponſalibus contractis poſt ſeptennium, inter conſanguineos, vel affines, qui impedimentum ignorabant: etiam ſi nulla eſſent, orieba tur prædictum impedimentum. Vt patet ex cap. vnico, in. 6. de ſponſalibus, vt a nobis probatum eſt, in articulo 52. Modo eſt ablatum, itaq; etiam ſi iuris præſumptione valida ſint ſponſalia, non oritur impedimentum, ſi modo nulla ſint ſponſalia, & vbi oritur impedimentum, in veris ſponſalibus, nõ vltra primũ gradũ progreſſus eſt. Cum olim, vt ex iure cõſtat, ad quatuor gradus erat extenſio, vt in conſanguinitate, & affinitate.

¶ Hic oritur Dubium an hæc reſtrictio, quo ad publicã honeſtatem, vt ſolũ in primo gradu, an etiam intelligatur in matrimonio de prẽſenti nõ conſumato. Cum etiã impedimentum ex eo cauſatum publica honeſtas vocetur: an ſolum in ſponſalibus de futuro teneat.

Solutio. ¶ Reſpondetur, quod hoc erat dubium ſed anno. 1568. 8. Kalendas Iulij, a ſanctiſsimo Papa Pio quinto declaratio, facta eſt. Vt reſtrictio facta in concilio Tridẽtino, in ſeſsione. 24. cap. 3. circa impedimentum publice honeſtatis, vt non ſe extendat vltra gradum primum, ſit intel

ligen

ligenda ſolum in ſponſalibus de futuro, & quando matri monium de præſenti contractum eſt manent gradus, ſicut olim vſque ad quartum, ſicut in affinitate.

¶ *De impedimento affinitatis.*

CIrca impedimentū affinitatis, quod oritur ex copula illicita, etiam facta eſt reſtrictio in hęc verba, in. c. 4. ¶ Præterea ſancta Synodus ex grauiſsimis cauſis adducta. Impedimentum, quod propter affinitatem ex formicatione contractū inducitur. Et matrimonium poſtea factum dirimit: ad eos tantum, qui in primo, & ſecundo gradu coniunguntur, reſtringit.

¶ In vlterioribus vero gradibus ſtatuit huiuſmodi affinitatem, matrimonium poſtea contractum non dirimere, hæc ex concilio.

¶ Ecce quo pacto cum olim ante concilium Tridentinū, ex equo currerent gradus affinitatis prohibiti, per legitimum matrimonium, & copulam illicitam: modo tamen reſtrictio facta eſt in contracta affinitate per copulam illicitam, vt ſolum ad duos gradus.

¶ Sed hic oritur dubium circa verba ſancti concilij, quia ibi reſtrictio fit in gradibus affinitatis ortis per formicationem. An etiam ſit intelligendum in gradu oborto ex adulterio: nam cum impedimentum oriatur ex omni copula illicita, ita oritur ex adulterio, ſicut ex formicatione, vt. 35. q. 1. cap. Nec ea, & cap. diſcretionē, extra de eo qui cog. cōſang. vxo. ſuę, & c. tuę fraternitatis, vt in prima p. arti. 47. late.

¶ Non ſatis mihi compertum eſt, quid ſit diffiniendum: nam pro vna parte eſt, quod patres in concilio voluerūt huiuſmodi gradus ex illicita copula reſtringere, & vltrā ſecundum non extendi. Cum non amicitiæ, ſed inimicitię ortum habeāt, ex illicita copula. Et ſic in vniuerſum

Appendix ad affinitate adilla que ab art. 47. dicta ſim in ſpeculo per nōnullos articulos.

1

2

Dubium.

Solutio.

videatur facta restrictio, siue ex fornicatione, siue ex adulterio, vt vltra secundum, non extendatur.

¶ Ex alia parte est, quod sancta Synodus solum ex fornicatione ortam affinitatem restringit: & cum fornicationis copula distincta sit, ab illa quæ adulterij est: videtur quod affinitas orta propter copulam adulterinam, maneat in eisdem gradibus, sicut ante concilium. Et solum restrictio facta sit quando fornicaria est copula. Hęc cum sint odiosa, quia contra commune ius restringẽda, & nõ ampliãda sunt. Quapropter videtur dicendum, quod restrictio solum facta sit in affinitate, contracta ex copula illicita fornicaria, & non quæ ex adulterio. Nam species genus includit directe, cum ex genere, & differentia constet. Et in homine animal intelligitur, non tamen in genere includitur species. Nam qui animal dicit nõ statim hominem, vel Leonem dicit. Sic etiam cum sancta Synodus solum de fornicatione loquatur, quę videtur tanquã genus esse ad adulterium. Nõ sequitur, quod eo, quod ex fornicario coitu, ablatus sit gradus, sit ex adulterio.

¶ Qui vero affirmaret ibidem in fornicatione intelligi, etiam affinitatem ortam ex adulterio, etiam habet pro se rationem. Quia vbi adulterium, & fornicatio est. Nã non potest intelligi adulterium, sine hoc, quod illicita copula fornicationis intelligatur. Et adhuc apponitur circunstantia, quæ in speciem aliam mutat, quia ad alienã est accessus. & obid in adulterio duplex reperitur malitia & fornicationis, & iniustitię, quia ad alienam accedit. Quapropter si restricti sunt gradus affinitatis contracti per fornicationem: & etiam manent restricti, illi qui per adulterium. Quia in adulterio fornicatio etiam est.

Et hoc videtur tenendum, scilicet, quod per fornicationem, sancta Synodus omnem illicitam copulã intellexit

ad

ad luxuriam expectantem. Neque hic modus loquendi est alienus,a diuinis literis: nam Thobias filio suo consulẽs ait. Attẽde tibi filij mi,ab omni fornicatione vbi per foricationẽ omnẽ intellixit luxuriã, adulteriũ,stupũ,& incestũ. &c. Et Matth.5. qũ Chꝛus redemptor nꝛ docuit non esse relinquendã vxorem, excepta fornicationis causa.&c. Ibi per fornicationem intellexit adulteriũ , vt notum est,etiam ad Ephe.5.& ad Colloce.3. & actuum. 15. & in multis alijs locis fornicatio generaliter, pro omni illicito concubitu sumitur.in præsentiarum, Ergo ita dicendum,& sentiẽdum,vt verbum illud fornicario,significet illicitam copulam. Sic quomodocũque affinitas sit orta per illicitam copulam : extendi nõ debet vltra duos gradus. Quamuis illa quæ per licitam,mancãt sicut ante per quatuor gradus prohibita.

Thobiæ. 4.

Matthæ. 5. & .19.

In fornicatione ndulterium intelligitur.

¶ Hic etiam erit adnotandum , quod & adduximus de cognatione spirituali,quod summus Pontifex Pius Papa 5.anno.1566.anno primo,sui Pontificatus declarauit , q, ili qui ante confirmationem concilij Tridentini contraxerũt in gradu affinitatis,ex illicita copula causato. 3. vel 4.quod possint esse & manere in matrimonio post confirmationem concilij factam,absque aliqua alia necessaria dispensatione.

Summi Pontifex declaratio.

¶ Hæc sint notata propter aliquos viros doctos, qui putauerunt legem antiquam in matrimonio, quo ad gradus prohibitos,hic in affinitate, & in cognatione spirituali, in publica honestate:solum fuisse quantum ad vim dirimẽdi vt scilicet contractum in eis non sit dirimendum, sed tamen habere vim talem antiquam prohibitionem quantum ad vim impediendi:ita vt necessaria sit dispensatio ad contrahendum,in illis gradibus. Nos vero dicimus huiusmodiviros deceptos,& gradus ablatos a cõcilio

sic semotus esse, vt per inde sit, ac si non fuissent olim & quantum ad vim impediendi, & dirimendi, & nullã esse necessariam dispensationem post concilij Tridentini cõfirmationem. Et hoc est, quod sanctissimus Papa Pius quintus declarauit in citata extrauaganti exemplum ponens in gradibus affinitatis, ex copula illicita contractis, & in gradibus cognationis spiritualis. Et idem dicendũ de gradibus impedimento publice honestatis. Et idem respõderet summus Pontifex de publica honestate, si ab eo fuisset quęsitum sicut respondit de affinitate, & cognatione.

¶ *De impedimento raptus sancta Synodus aliqua nouiter disposuit quæ merito veniunt examinanda, & declaranda, ait in hæc verba.*

Appendix ex cõci. Tri. ad illa quæ de raptu in ar. 25. in. 1. p.

DEcernit sancta Synodus inter raptorem, & raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit: nullum posse consistere matrimonium.

1 ¶ Hoc est nouum, nam olim iure canonico prohibitum non fuit, quod raptor virginem raptã, sibi copulare posset. Extra de raptoribus, c. 1. & de adulte. c. 1. &. c. placui, &. c. d puellis. 6. q. 2. Vt late probatũ est in speculo, in. prima parte. ar. 25. Quod intellige de raptore virginis solute. Nam raptor aliene sponse ducere non poterat. 27. q. 2. c. statutum. Modo tamen in concilio diffinitum. Vt inhabiles iudicentur, & raptor, & rapta ad matrimonium: non simpliciter, sed quandiu raptor, raptam in sua habuerit potestate. Nam eo modo quo de clandestine contrahentibus dictum est: a concilio fuisse sancitum, vt sint inhabiles ad sic, clandestine contrahendum: non simpliciter sed ad sic. Eodem modo diffinitur de raptore, & rapta, vt quandiu rapta fuerit in potestate raptoris, nõ possit consistere matrimonium.

Maio. in. 4. d. 29. q. 2. Couar. in. 2. p. epito. in. 4. cap. 3.

¶ Se-

¶Secundum, quod dicit ſanctum concilium eſt. Quod ſi rapta a raptore ſeparata, & in loco tuto conſtituta, & libero, voluerit raptorem habere in maritum, poterit, raptor eam ſibi copulare: ecce quo pacto non fuerunt ſimplicitet in habiles declarati a ſancto concilio. Sed ſolum quandiu non fuerat poſita in loco tuto, & libero. 2

¶Tertium ſancta Synodus dicit de raptoribus, quod raptor ac omnes illi conſilium, aut auxilium, & fauorem prębẽtes, ſint ipſo iure excommunicati. Ac perpetuo infames omniumq; dignitatum incapaces, & ſi clerici fuerint de proprio gradu decidant. 3

¶Hic conſiderandum hanc pœnam incurrere, quicunq vere fuerit raptor: ſiue rapiat virginem, ſiue ſolutam, ſiue nulli deſponſatam, ſiue alteri deſponſatam. Quia cũ generaliter loquatur ſancta Synodus, de omni raptore, cum raptor dicatur qui non ſuam rapit, ſiue illa virgo ſit ſiue non, ſiue coniuncta alteri, ſiue ſoluta, ſequitur talem raptorem ipſo facto excommunicatum. Et non ſolum ipſum ſed omnes qui conſilium præbuere, auxilium, aut fauorem, ſunt ipſo iure excommunicati. eſt enim canon late ſententtæ, & non ferendæ.

¶Verũ animaduerſione dignũ eſt, quod rapere importat violentiam: ſicut rapina indicat. Quapropter qui violentiam non intullit fœminę, etiam ſi a domo parentum ipſis neſcientibus egrediatur, & ad præces, vel perſuaſiones, vel ad dona viri mota puella, libere ſequatur virum ſuadentem. Non erit talis proprie dicendus raptor, neq; ipſa eſt rapta. Quia non fit ei iniuria ſi volens, & ſciens, parentes deſerat, & ſuadentem ſequatur. Quare talis vir, qui præcio, vel prębibus puellam ſolicitaret, vt e domo parentum egrederetur, ſi egrediatur, & eum ſequatur: nõ videtur, quod ipſo facto talis ſit excommunicatus, neq;

qui consiliũ auxiliũ,aut fauorẽ,ad hęc dederunt: nã si raptor nõ diceretur alicuius alterius rei,neq; rapinã cõmitteret.Si ab aliquo præce,vel præcibus extorqueat, quod habet in sua potestate.Similiter in proposito. Quauis ex alia parte furtũ dicatur cõmittere:quia iniuriose contra volũtatẽ parentũ:puellam secum portat,quæ sub parentum cura posita:de seipsa deliberare non deberet, parentibus in consultis.Itaque & si talis de quo sermo est aliũde grauiter peccare dicatur. Raptor tamen dicendus nõ est:nisi puelle,vel parentibus vim inferat,& puellam rapiat:& sic excommunicatus ipso facto non esset.

¶Consequenter etiam dicendum videtur, quod ille qui puellam solicitauit,præce,vel pręcio, per se,vel per interpositam personam,& puella eum sequatur, clam patre, & matre: poterit eam ducere.Si modo fiat pręsente paro cho,& testibus,iuxta diffinita d̃ clãdestinis matrimonijs.

Nota. Quis dicatur raptor.

Neque opus est ad hoc,quod possit consistere matrimonium,quod rapta ponatur in loco tuto,&libero,quia illa prohibitio seu interdictũ,solũ intelligi debet quando raptor vere raptor est,& dicitur.ad ille qui suasione atraxit raptor non est.Et quod ad raptũ proprie necessario violẽtia debet inferri,vel ipsi puelle,vel parentibus grafice, vt

S.Tho.22. q.154.ar.7.

solet explicat doctor.S.22.quæst.154.arti.7. Vbi asserit ad raptũ oportere,vt violentia concurrat:alias si violẽtia non sit,non erit raptus,neque talis dicetur raptor.

¶Ecce quomodo qñ nõ est proprie raptus matrimoniũ stare põt.& post conci.Trid.quia ante conciliũ dubiũ nõ est. Quod si quis esset raptor,solute virginis,vel vidue,poterat eam habere in vxorem, & quamuis esset impedimentum quod contrahendum impediret,non tamen dirimit contractum. Vt a nobis in articulo 25. in prima parte dictum, & elegantissime doctor Sanctus,in loco citato 22.q.154.arti.7.in solutione ad. 3. argumentum.

¶ Cõprobatur ex dictis error Martini d Magistris in suo de temperantia qui ausus est affirmare, quod raptus sic erat impedimentum ad contrahẽdum, vt etiam dirimeret contractũ. Et nititur id probare ex multis capitulis. .36.q.1.&.2. Et ad probandum adduxit, quod raptor esset ipso facto, excommunicatus, & consequenter incapax sacramenti, obid non poterat esse matrimonium. Proba tur ex.c. si quis,&.c. si autem,&.c.eos.

Q. de rapto error Martini de Magi.

¶ Sed tñ fatue locutus est Martinus: nã raptus nõ est, ex illis quæ impediũt & dirimũt, vt oẽs doctores affirmãt, & doctor. S. in solutione ad.3. in loco citato,& secũdũ q̃ affirmat est falsum quia raptor olim ante conci. Trid. nõ erat ipso facto excõmunicatus: licet esset excõmunicandus. Quia incitatis capitulis habetur, quod talis raptor postquã fuerit probatus talis excõmunicetur. Vt patet in cap. placuit,&in.c. si quis. Ad illud quod dicebat, quod excommunicatus esset inhabilis ad recipiendum sacramentum: verum est, quod aliqua sacramenta recipere non potest. Sed tamen de matrimonio non est verum.&c.

¶ Relicta ergo opinione Martini, reuertentes, vnde summus digressi, sit pro certo habendum, quod raptus, violẽtiam requirat:& qui vere raptor, est inhabilis, quousque rapta in loco sit tuto,& libero, & ipso facto est excõmunicatus per concilium Tridentinum,& ante non erat. Si vero nullam intullit vim fœminæ, neque parentibus: nõ est proprie raptus. Neque vir dicendus est raptor, neque concilij determinatio cum eo loquitur.

¶ Sed offert se vnũ dubiũ: an id quod de raptore dicitur, q̃ sit inhabilis.&c. Et ipso facto excõmunicatus, possit intelligi de fœmina, si rapiat aliquẽ virũ, de domo pñna, vt ei cõiugatur in matrimõio. Hoc rarũ est fateor sed tñ cõtingere potest virũ concilium se extẽdat ad fœminã.

Solutio.

¶ Respondetur,quod nõ est idem intelligendum de puella,si virum trahat,vel rapiat. Primo quia in iure non est expressum,&nunquam fœmina,pœna raptoris punitur. Item quia raro contingit propter imbecillitatem sexus, & pudorem,quod puella virum rapiat.Item quia raptus, est velut medium ad strupum, at vir nõ est strupi capax passiue,sicut fœmina est.Obid quę indecreto posita sunt de raptore: non sunt extendenda ad puellam.

4 ¶ Quartum,quod in sancto concilio de raptoribus puellarũ additur:tenetur raptor, Puellam , siue eam duxerit siue non dotare decenter arbitrio iudicis.

¶ Hic aduertendum,quod & si secundum probatos doctores,puellam consentientem,strupator,in foro conscię tię dotare non teneatur,quia volenti,& consentienti iniuria non fit.Si tamen iniuriam infert violenter corrumpendo,obligatur in foro animæ ad iniuriam resarciendam,& ad dannum illatum ob omissam integritatem. Verum sanctum concilium Tridentinum in foro exteriori loquens raptoribus pœnam apposuit, de dotatione puelle.Vbi non attendit, si volens, vel violentia,fuerit a raptore cognita: neque attendit , si rapta virgo erat , vel corrupta,quia dicit mulierem raptam tenetur dotare, & tenetur dummodo sit raptor . Sed quia hoc pœnale est ante condemnationem non tenetur. Et quantum assignabit pro dote,ad arbitrium iudicis erit. Quia ei relinquit iudicandum sancta Synodus, vt patet ex verbis expressis. De quo vide doctum iuris Peritum Ludouicum Messiam Pontium de Leon,in suo illo tractatu explicationis prærnaticę de taxatione tritici cõcl. 9. nu. 18.

Ludouicus Messia.

Nota.

¶ In calce vnum considerationedignum duxi,quod sanctissimus Pius Papa quintus,proprio motu decreuit, qđ in literis dispensationum,super aliquo gradu consanguinitatis

nitatis, vel affinitatis, aut alias prohibito ponatur clauſula, ſi mulier rapta non fuerit, & ſi ſcienter. &c. ſunt hæc notanda.

¶ *Sancta Synodus volẽs remedium apponere circa matrimonium illorum, qui vagi ſunt, & certas ſedes non habẽt.*

Præcepit parochis in hæc verba.

Primum.

SAncta Synodus parochis præcipit, ne vagantium matrimonijs inter ſint. Niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint.

¶ Ecce quo pacto ex præcepto tenetur parochus ad diligentem inquiſitionem, antequam vagi homines admittantur ad matrimonium. Et cum in omni matrimonio, etiam non vagantium, teneatur parochus iuxta declarata in principio, de publicatione, & inquiſitione impedimentorum illorum, qui ſunt in matrimonio coniungendi, ad maiorem tenetur cum extraneis, & alieni genis, & ignotis. Obid graue peccatum eſſet, ſi parochus tales admittat abſque examine exactiſsimo.

¶ Et ſi vbicunque locorum, hæc conſiderare decet miniſtrum, maxime in nouo orbe neceſſariũ eſt. quia experiẽtia docuit huiuſmodi homines vagos inquietos, facicile quocunq; ventus ſpiret mobiles, duas acipere in matrimonio, affirmantes ſolutos eſſe ab vxoribus, cum tamen fallacia deprehẽdatur. Obid magna cum difficultate, & raro admittendos eſſe cenſeo. Et in antiquo orbe, & Hiſpania veteri teſtis ſum occulatus: me vidiſſe publice pœnitẽtiam agere ab inquiſitoribus damnatum obid. Qui non ſemel atque iterum viuente propria, & prima vxore aliam duxerat, ſed ſepties in diuerſis locis aliam, & aliam in facie eccleſiæ, ſibi copulauerat.

¶ Secundo, ſancta Synodus circa matrimonium ſuorum

qui vagantur. Ait, vt re delata ad ordinarium, & declarata ab eo licentiam obtineant, coniungendi huiusmodi vagos homines.

Nota. ¶ Est consideratione dignum, non esse relictum in voluntate parochi, vt vagos homines in matrimonio iungat: etiam quantumcunque exactissimam fecerit diligentiã. Sed adhuc inquisitione sufficienti peracta necessarium est licentia obtinere ab ordinario. Et quidem sub præcepto, id est. Quia sub illo verbo præcepit sancta Synodus continentur, vtrunque: & diligentem inquisitione facere antequã assistat matrimonio Hominis vagantis & ignoti, & quod causa cognita, deferat ad ordinariũ, & ab eo habeat licentiam. Itaque, & si parochus habeat facultatem ab ordinario ministrandi sacramenta suis subditis, & cognitis. Casus hic reseruatis est Episcopo, coniungẽdi vagos in matrimonio. Et sine licentia ordinarij nõ potest id peragere. Quamuis si fiat dummodo alia seruẽtur quæ necessaria sunt, vt coram testibus, & præsente proprio sacerdote, verum erit sacramentum.

¶ Attendendum videtur, quod etiam si vnus eorum, qui matrimonio copulandus venit, sit norus & incola, & propriam habeat sedẽ, & subditos parochi. &c. Si tamen alter sit vagus, & aliegena, non obid poterit absque licentia ordinarij, parochus, matrimonio assistere. Quia cum periculũ cui obuiare intendit sancta Synodus, eque maneat quando alter solum est aliegina, sicut si vterque. Cũ quando vterque est vagus, tenetur licentiam ab ordinario obtinere, & tenebitur quando solum alter vagus est.

¶ Quod dictum est de licentia ordinarij requisita intelligatur, vel eius officialis, qui prouisor dicitur, quia idem tribunal est, vt supra diximus.

¶ Sed

¶Sed offer se se, Dubium pro religiosis in nouo orbe quibus ex speciali concessione datum est, a sanctissimo Papa Pio quinto, qui nunc ecclesia gubernat Catholicam, vt supra adduximus posse assistere matrimonijs incolarum noui orbis, Dubium inquam est. An vagos homines quorum numerus non exiguus est. Ibidem compulare possint in matrimonio, & assistere, facta inquisitione diligenti de impedimentis. &c. Sine licentia ordinarij. An possint ipsi religiosi virtute priuilegij absque alia licentia id facere licite. Et augetur dubium: An possit religiosus in nouo orbe virtute prædicti priuilegij etiam non sibi subditos, & commissos illos qui sub nullius sunt peculiari cura, sed tanquam destituti. ministro sunt, & velut vagi habentur, copulare: & eorum matrimonijs interesse, absque licentia aliqua particulari ordinarij, vel alterius.

¶PRO Dubij resolutione considerandum prius videtur. Quod vagos huiusmodi possumus considerare multipliciter in rigore illi vagi sunt qui nullum habent domicilium proprium, sed hac & illac vagantur. Alij sunt vagi, qui quamuis illius loci non sint indigine, tamen habent sedem, & domicilium, & admodum incolarum se habent quiete morantes. Alij dici possint vagi respectu ministri, quia nullum habent determinatum ministrum, qui ipsorum curam gerat: quantumuis ipsi tales pacifice, & quiete viuant. Vt sunt plures in nouo orbe, qui ministerium habent, & consequuntur, a Religiosis, qui ad tempus perambulant bene faciendo, & prædicando, baptizando, & cætera sacramenta ministrando, ad locum perueniunt, vbi minister proprius non est.

Vagus homo multipliciter consideratur.

¶Sunt loca hæc distantia, & non satis congrua pro ha-

pro habitatione religiosorum quæ de visita vocantur nõ certa,& determinata:sed vbi diuersi ministri ex diuersis locis egredientes ad tẽpus solent ministrare.

¶ Alio modo large dici posset, quis vagus,quando & si habeant ministrum, proprium absens tamen est,& transitum habet,alius minister, qui in alio loco suum habet certum ministerium,& proprias sibi subditas oues:quibus ex officio solet ministrare.An talis possit matrimonio illorum assistere,in consulto proprio parocho,vel ordinario.

1.propositio. ¶ Prima propositio vagos secundo modo, qui indigine cum non sint,proprium habent incolatum:religiosus in nouo orbe,diligentia facta,& inquisitione,poterit in matrimonio copulare ob priuilegium sibi concessum. Hæc est clara:nam cum possit sibi subditis prouidere,& ministerium impendere ex officio, & hic(qui quamuis alias alienigena,incolatum habet proprium sit subditus)poterit matrimonij sacramentum ministrare, si nihil obstet aliud.

2.propositio. ¶ Secunda propositio,vagos , primo modo, qui proprie vagi sunt,& inquieti,qui nullum habent domicilium,religiosus,ex priuilegio ministrans,& volens tales coniungere,ex præcepto tenetur iuxta decretum concilij inquisitionem diligentem facere, & peculiarem: verum (hac facta)non videtur ordinarij,vel sui officialis,particularis necessaria licentia.Hæc propositio cum duas habeat partes,quo ad primã nullam patitur difficultatem , quia ex equo currunt quilibet parochus,& religiosus.

¶ Quo ad secundã in qua est difficultas probatur. Quia religiosus minister in nouo orbe,ex priuilegio,& speciali licentia ministrat ordinarij : (quia ex speciali licentia summi Pontificis , vt patet in priuilegio,qui primus , & prin-

principalis totius eccleſiæ catholicæ eſt,& hoc quantum ad miniſteriū,vt hactenus fieri ſolitum erat ante concilium Tridentinum:ſed ante concilium Tridentinum ex ſpeciali priuilegio Leonis.10.& Adriani.6. Poterant huiuſmodi matrimonijs aſsiſtere,ergo, & modo poſt concilium poterunt: ſine aliqua alia ſpeciali licentia ordinarij. ¶Ratio confirmatur ex verbis expreſsis in priuilegio nuper conceſſo a ſanctiſsimo Papa Pio quinto, vbi dicitur, quod miniſtri in ſacramentis conferendis, & matrimonijs coniungendis ſe habeāt,vt ante, ordinarij,vel cuiuſque alterius licentia minima requiſita. Si ergo licentia neceſſaria eſſet ordinarij. Iam nihil importaret priuilegium in illa parte,cū tamen neceſſario aliquid debeāt importare,patet in.c.Abbate de verb.ſignificatione.

¶Habent religioſi in nouo orbe virtute priuilegij aliquid vltra miniſtros parochos,quibus ab ordinarijs comiſſa poteſtas eſt.Quibus & ſubiecti ſunt inmediate.Obid parochi,huiuſmodi vagos homines,non poterunt coniungere,etiam facta diligenti inquiſitione,ſine ſpeciali licentia ordinarij.Religioſi tamen poſſunt, quia ſpecialiter videtur conceſſum,a ſummo Pontifice in priuilegio.

¶Tertia propoſitio.Vagos,tertio modo qui nullum habent determinatum miniſtrum, ſed a diuerſis,indiuerſis temporibus,miniſterium ſuſcipiunt. Poterunt religioſi in nouo orbe,virtute priuilegij Pij quinti coniungere.Patet quia ſi non poſſent cum ipſi vere ſint incole, & quiete viuentes in ſuis domibus,maxime eſſet,quia non ſunt deputati tales,tanquam oues proprie,quibus ſit miniſtrādum:Sed hoc non obſtat. Rario quia licet in priuilegio, ſit conceſſum miniſterium, vbi contingit miniſtratio deputatis,manet tamen ex alia parte clauſula , & conceſsio priuilegij(ſicut hactenus conſueuiſtis)& quia ante conci- *3.propoſitio.*

lium Tridentinum, ex amplissima concessione,& Leonis decimi,& Adriani sexti,religiosi in nouo orbe poterant,prædictis ministrare, & eorum matrimonijs assiste re, & poterunt modo. Et adde, quia alias si religiosi non possent,manerēt destituti tales,ministerio:quod dicendum non est. Ergo absque alia licentia quando contingat, iterfacere, poteret religiosus sine aliaqua alia licentia,sicut alia sacramenta,& matrimonium ministrare.Et de hac nō videtur dubium.Item quia in priuilegio conceditur expresse,vt possint matrimonijs assistere, vbi contingat religiosos esse,de licentia suorum prælatorum.

4. propositio ¶ Quarta propositio,vagos quarto modo, quos large dicere possumus:(in proprie tamē) qui ministrum habent certum deputatum,siue regularem, siue secularem,quāuis præsentem non habeant. Religiosus in nouo orbe, etiam peractis necessarijs præambulis ad matrimoniū: coniungere non potest. Patet primo, quia est de directo contra verba sancti concilij, quæ in aliam partem interprætari non possunt:vt scilicet nullus nō proprius sacerdos sub pœna suspensionis assistat,vel benedicat nubentes. cum ergo talis religiosus proprius sacerdos non sit: quia proprium habent, vt suppono sequitur quod non poterit.

¶ Secundo si posset, forte esset ex virtute priuilegij concessi,a Sanctissimo Papa Pio quinto.sed nō potest ex virtute illius,quia ibi dicitur de religiosis,qui habent officiū animarum in locis signatis, vel de simili licentia,signandis a suis prælatis. Sed locus vbi contingat religiosum transitum facere (vbi habent proprium ministrum)etiā absentem,non est ei signatus:sequitur ergo quod non potest religiosus,talis coniungere sine licentia proprij. Et si ali-

aliquis id faceret suspensus esset, & incideret in pœnas appositas a sancta Synodo Tridentina.

¶ Et quamuis ante concilium Tridentinum, quando loca non erãt signata religiosis, ob paucitatem ministrorũ fuerit, aliquãdo vsus virtute amplæ concessionis Leonis 10, & Adriani. 6. Quia currebat pia interpretatio ratihabitionis respectu omnium religiosorum: modo tamen post celebrationem concilij, vbi tam expressa mentio de modo, quo celebrandum est matrimonium, & post concessionem priuilegij Pij quinti, vbi in locis signantis, potestas conceditur, & signandis, & non vbi sunt alij ministri signati, non poterit religiosus assistere licite, matrimonijs eorum. Et dato in transitu sacramenta necessitatis ministrare possent nõ sibi subditis. vt baptizare periclitantẽ extremę laborantium confessionem audire, nõ tamẽ posset in necessitate, etiã extrema matrimonio copulare: etiam alijs adhibitis necessarijs vt supra diximus. Quia hoc sacramentum necessitatis nõ est. vt supra duo dicta, scilicet baptismus, & pœnitentia: hæc obiter sint dicta latius alibi ex proposito dicendum erit. Pro nunc tamen hoc tenẽdum videtur, quod supposito priuilegio summi Pontificis Pij quinti, concesso ad instantiam Regiæ Maiestatis, Philippi Secundi Regis Hispaniarũ, pro religiosis in nouo orbe, attendentes ad verba, vt sonant, & ad petitionem, supposito, etiam quod fere per nouam Hispaniam, loca vbi fratres habitant sunt distincta, & quæ proxime adiacent, etiam videntur signata. Et est ac si per parochias populi, diuisi essent. Videtur in quam, quod religiosi ministerium, solum poterunt licite adimplere, absque licentia diocesani, vel cuiuscunque alterius; in locis illis quæ pro suo districto sunt signata; & non amplius. Et si contin-

Nota.

Considerandum.

gat miniſterium exercere vltra caſum neceſsitatis in ſacramento baptiſmi, & pœnitentiæ licite,non poſſe fieri ſine ſpeciali licentia proprij,vel dioceſani,quia priuilegiū nuper conceſſum,non videtur ad id extendi in noua Hiſpania,ſecus eſſet in prouintijs,vbi non eſt miniſtradorū facta & ſignata diuiſio , & cuilibet datur ex prælatorum licentia,munus prædicandi,& ſacramenta miniſtrādi,vt olim a principio in nouo orbe.

appendix ad illa quæ in. 9.articulo dicta ſunt.

¶ *Sancta Synodus prouidere volens illis qui libertatem non habẽt in matrimonio, ſub iſtis verbis ait.*

PRæcepit ſancta Synodus omnibus cuiuſcunque gradus dignitatis,& conditionis exiſtant,ſub anathematis pœna:quam ipſo facto incurrant, ne quovis modo directe,vel indirecte,ſubditos ſuos,vel quoſcunq; alios cogant, quominus libere matrimonia contrahant. Hæc in cap 9.

¶Hic multa ſeſe offerunt declaranda,maxime illud anathema,quod ipſo facto incurrendum declarat, quid importet.

¶Quæritur ergo an anathema idem ſit quod excōmunicatio,&videtur,quod ſic.Quia anathema ille dicitur qui ſegregatus eſt ab hominum conſortio,ſed excommunicatus eſt huiuſmodi.

¶In contrariū eſt, quia in concilijs diuerſe cum ſint voces, excommunicare , & anathematizare,quem excōmunicat aliquādo,& ſimul anathematizat:& aliquando anathematizat,& non excommunicat:& aliquando excommunicat.& non anathematizat.Vt eſt videre in concilio Tridentino,& in hac ſeſsione.24. Vbi raptorem ipſo facto excommunicat,& non anathematizat.Et hic quādo

præci-

præcipit,vt nullus vim inferat copulandis in matrimonio,anathematizat:& non excommunicat. Et in alijs locis ſæpe poſt excõmunicamus,eſt,& anathematizamus, patet in cap.excommunicamus,primo,& ſecundo de hæreticis,& in.c.cum non ab homine, de iudicis.&c.

¶Pro ſolutione dubij notandum vocem hãc anathema, vt docet pater Auguſt.ſuper nume. cap.41. & in epiſtola 178.Greçam eſſe,& anathema idem eſſe, quod deteſtabile aliquid,& abominabile videatur. Et ex Paulo id videtur conſtare.Vbi Corinthos docẽs, ait. Qui nõ amat dominum ſit anathema.1.maledi&tus.Et Chriſoſt.hom.16. ſuper epiſtolam ad Roma.exponendo, quid anathema ſit ait. Quçmadmodum anathema donumque,id quod Deo oblatum dedicatur,nemo eſt qui temere manibus contingere audeat,neque ad id proprius accedere. Sic & eum qui ab eccleſia ſeparatur ab hominibus abſcindens atque tanquam longiſsime abducens hoc nomine a contrario,ſcilicet appellat,magno cum terrore omnibus interminatus,ab eo,vt ſeparentur,& pedem referant. Anathemati enim,honoris gratia appropinquare nemo audebat,ab eo autem qui ab eccleſia abciſſus erat, ex oppoſito omnes ſententia, ſeparabãtur. Quapropter ſeparatio quidẽ tunc hæc,tum illa ex equo,a vulgo alienatio erat, ſeparationis vero modus non vnus, ſed illi contrarius. Ab illo enim abſtinebant tanquam Deo dicato: ab hoc autem diſcedebant tanquam adeo dicato, ab hoc autem diſcedebant tanquam adeo alienato, & ab eccleſia abciſſo. Hęc Chriſoſt. idem fere Athanaſius ad Romanos.8.

Auguſt.

Chriſoſto.

Athanaſi.

¶Hieronymus dictionẽ anathema Hebreã putauit cap. primo in Commentarijs epiſtolę ad Galatas. Et de hoc plura notatu digna,vide apud Couarru,in.c.alma mater

Hieron. *Caſtro.* *Couarru.*

de sententia excõmunica. par. 1. §. 8. Et vide Alphonsum a Castro, lib. 2. de iusta punitione hæreticorum. c. 20.

1. conclusio. ANathema ab excõmunicatione maiori, certum est differre, quoad solemnitatem. Patet ex. c. debet. 11 q. 3. Vbi Gratianus ponit solemnitatẽ anathematis, distinctã, ab excõmucatione maiori. Nã debent Episcopũ anathematizatem. 12. Sacerdotes circunstare, atq; lucernas ardẽtes in manibus tenere: quas in fine anathematis, proicere debent in terram, & pedibus conculcare: atque post epistola, per parochias mittitur, contineus excommunicatorum nomina, & causas.

Differentia inter anathema, & excõmunicationẽ maiorem.

2. conclusio. ¶ Secunda conclusio, anathematizare solis Episcopis videtur cõpetere, & nõ alijs inferioribus. Hęc probatur ex *Gratianus.* tex. allegato Gratiani. Probatur etiã ex glosa cõmuniter recepta in. c. cũ ab ecclesiarũ prælatis de offi. ordi. & probari põt ex cõsuetudine in cõcilijs, vbi nomẽ anathema, & anathematizamus, frequentissimum est.

3. conclusio. ¶ Tertia conclusio, & si anathema, ab excõmunicatione minori distingui sit manifestum. Interdũ videtur, quod anathema ab excõmunicatione maiori nõ distinguãtur. Prima pars est apertissima: nam maius vinculum, & maiorem execrationẽ, & aliam a communicatione hominũ separationem, anathema importat, quam minor excommunicatio: quæ cum solo veniali peccato, incurri est frequentissimum: & aqua, quilibet sacerdos qui a peccatis absoluit potest absoluere.

¶ Secunda pars conclusionis, quod aliquando ab excommunicatione maiori, non distinguatur, ex cap. engeltrudam. 3 quęst. 4. constat. vt intelligit doctissimus Couar. in loco citato, & vt infra dicemus, in hoc decreto concilij, distincte capitur.

Quarta

¶ Quarta concluſio, cõmuniter anathema aliquid ſumpra excommunicationem maiorem, videtur ſuper addere. Quando ſimul ponitur in concilijs ſeu Pontificum ſanctionibus. Patet quia ſi idem penitus importaret excommunicatio, & anathema non poneretur ſub coniunctione vnum poſt a liud. quia eſſet quid ſuperfluum, & nugatio, quæ improprietas abſque euidenti ratione concedenda non eſt. Quod ſuperaddat proba ri poteſt Quia vbicunque duo iſta verba excommunicamus, & anathematizamus, iunguntur poſteriori loco ponitur anathematizamus. Vt notauit Caſtro in loco citato. Et quod ſuperaddat, etiam terrorem, vel ſolemnitatem quandam, probat doctiſsimus Couarruuias ex cap. cum non ab homine, de iudicis. Vbi Panorm. nu. 23. & Decius. num. 13 Barba. Abba. in cap. cum ab eccleſiarum Prelatis, de officio ordinario, in terrore, & ſolemnitate differre dicunt, & ſi quo ad effectum equiparentur. In quo ſenſu intelligendus venit Sylueſter, titulo excommunicatio primo. quęſt. vltima quãdo dicit idem eſſe excommunicationem maiorem, & anathema. Quamuis Caſtrenſis in loco citato, Sylueſtrum Erraſe dicat. Sed modeſtius agẽdum videtur, ob autores graues citatos, qui in effectu eſſe idem putent, quamuis aliquid ſuperaddat. *4. concluſio.* *Sylueſter.*

¶ Quinta concluſio, quia prorſus idem non ſunt excommunicare, & anathematizare, cum ſaltem, vel ſolemnitatẽ, aut terrorẽ, amplius importet anathema. Diffunctus a viuis, põt anathematizari, nõ ſic tñ põt excõmunicari proprie: quia filij ſolẽt interdũ anathema dicere ſuis parẽtibus diffunctis, deteſtãtes, & abominãtes, quia forte parẽtes dũ viuerẽt, fuerũt ſuarũ rerũ prodigi. Et tamẽ nõ excom- *5. concluſio.*

excommunicantur, neque excõmunicari possunt. Imo neque qui haberent authoritatem excõmunicandi, possent diffunctum excommunicare, cum tamẽ anathematizent. Patet in concilio Constansiensi anathemazitatur, vbi Clef. hæresiarcha diffunctus, &.6. Synodus plures maledixit,& male inprẽcatuest iam mortuos damnatos:& ecclesia aliquando diffunctos, si anathematizando excommunicat. Non id facit, vt sententiã proferat excõmunicationis in diffunctos. Sed eos declarat excommunicatos decesisse, vt suffragijs non adiuuentur fideliũ qui in vita non fuerunt declarati, tales. de quo in. 4. d. 22. q. 2. ar. 2. in fine. Et sic quando alicui dicitur in concilio anathema sit illi. Ibi anathema pro maledicto debet capi. vt in cap. si quis Episcopus extra d̃ hẽreticis. Et huius cap. exactam declarationem qui voluerit videat in Castro de iusta punitione hẽreticorũ. c. 20. lib. 2. Quamuis quidam non pœnitendus autor in suo de indulgẽtijs disputatione. 7. conetur probare, ecclesiã aliquando diffunctum excommunicare, sed alibi suo loco latius.

Michael de Medina.

6. conclusio. ¶ Sexta conclusio, in loco citato, quem sumpsimus declarandum de illis, quæ cogunt aliquem ad matrimonium, ibi anathema: non pro excommunicatione maiori sumitur, sed pro maledictione, seu excommunicatione. Probatur, quia vt supradiximus ista duo differũt excõmunicatio maior, & anathema, & si non semper, vt in plurimũ, & aliquid importat vnum, supra aliud. ergo non semper pro eodem. Ergo oportet ex coniecturis agere. quando alias non constat, quando sit distinctio, sed quod sic sit. Patet quia in eadem sessione concilium cum ipso facto raptorem dicit excommunicatum. c. 6. in c. 9. de cogentibus ad matrimonium, anathema dicit. si ergo excõmunicatos vellet non distinctis vteretur verbis. Sed eisdem,

vt

vt magis constaret. Quapropter mihi persuasum habet ibidem esse execrationem, & maledictionem. Et quod talis sit alienus a consortio ecclesiæ. Et quod solemniter sit talis maledicendus. Hæc sint addita ad illa, quæ ex proposito de coactione, tractata sunt iuxta nouum decretũ sanctæ Synodi Tridentini.

¶Hæc videbantur addenda, ad illa, quæ in articulo. 8. in hac. p. 5. de coactione, quo ad matrimonium quæ in sancta Synodo Tridentina sunt apposita.

¶ *Sancta Synodus Tridentina circa tempus in quo nuptiarum solemnitas fuerat olim interdicta, nonnulla moderatur. cap. 10. in eadem sessione in hæc verba.* *Appendix ad. 14. arti. p. Primum.*

AB Aduentu domini nostri Iesu Christi, vsque ad diẽ Epiphaniæ, & a feria. 4. cinerum, vsque in octauam paschæ inclusiue, antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones diligenter, ab omnibus obseruari, sancta Synodus præcipit.

¶In alijs vero temporibus nuptias solemniter celebrari permittit quas Episcopi, vt ea qua decet modestia, & honestate fiant curabunt. Sancta enim res est matrimoniũ, & sancte tractandum. 2.

¶Hic nulla sese offert, intelligẽdi difficultas, quippe qui apperte concedat, quod olim erat prohibitum, vt late ex iure probatum in arti. 14. primę partis, in hoc speculo coniungiorum: nam cum ante, a tempore. 70. esset interdictum nuptias celebrare. Sancta Synodus concedit licite fieri posse, etiã in Septuagesima, vsq; ad feriam quartam cinerum. Et cum tempore rogationum, etiam esset interdictum, vsque ad octauam Penthecostes. Etiam donat, vt illo tempore possint celebrari. Et obid antiquam tollit prohibitionem, hæc solum addenda erant.

Appendix ad ar. 49. de dispẽsatione.

§ Anctissimus Papa Pius quintus, proprium motum dedit, & suam mentem declarauit in dispensationibus, in gradibus prohibitis in matrimonio, in hæc verba. Sacramento, & libertati matrimonij, quãtum cum Deo potest faueri statuit, & ordinauit. Quod de cętero, in quibuscunq; dispensationibus, quas pro matrimonijs cõtractis, aut contrahendis, inter viros, & mulieres, inuicem diuersis prohibitis, consanguinitatis, seu affinitatis, aut mixtis, ex communi seu, ab eodem stipite surgentibus, quicunque illi sint, dummodo. Primum quoquomodo non attingãt, cũ in eo sanctitas sua, nunq; dispensare intẽdat, gradibus coniunctos, ab eadem sanctitate sua, & pro tempore existẽte Romano Pontifice, aut sede Apostolica impetrari, vel alias concedi contingerit, ac literis cõmissionibusq; de super euã locorũ, ordinarijs faciendis gradus remotior attẽdatur, trahatq; secũ propinquiorẽ, ac obid sufficiat remotiorẽ, tantũ gradũ exprimere, obtẽtis tamẽ postea super propinquiore literis declaratorijs, iuxta Grego. & Clem. prędecẽ. Huiusmodi cõstitutiones, quas quoad hoc inouauit, & inuiolabiliter obseruari mãdauit, dispensationes, seu dispensandi cõmissiones, ac desuper confectas literas, & processus habitos, per easdẽ dispensatis seu his, cũ quibus dispẽsare mãdatur, propter proximioris gradus, huiusmodi non expressione de surreptionis, vel obreptionis vitio, seu intẽtionis defectu notari non posse, sed in omnibus, & per omnia suffragari, perinde ac si in literis, seu cõmissionibus, huiusmodi de proximioris seu, vtroq; gradu specialis, & expressa mẽtio facta fuisset. sicq; per quoscunque iudices, & commissarios, etiam sanctæ Romanę ecclesiæ Cardinales, sublata eis, quamuis aliter iudicãdi, & interpretãdi facultate. &c. Anno. 1566. die. 20. Augusti, anno primo Pontificatus. &c.

¶ Pro

¶Pro declaratione,huius est aduertẽdũ extra de consan. & affi.in.c.cũ dilectio.Fuisse diffinitionẽ olim Celestini. 3.summi Pontificis.Vt quãdo dispensatio fit in gradibus prohibitis consang. & affinita.quãdo distantia ab stipite est in propinquo , & in remoto gradu,non sufficiat fieri mentionem,de magis distãti gradu in dispensatione:sed opus sit,etiam meminisse gradus propinquioris.

¶Et etiã est aduertendũ in.c.fi. eiusdẽ tituli ex Greg. 9. haberi,q; inter duos,qui nõ equaliter distãt ab stipite tãta fit distãtia inter eos,quãta est illius,qui magis a cõmuni parẽte distat.E quibus iuribus est orta cõtrouersia:an sufficiat in dispensationibus mentionẽ fieri,de gradu magis distanti,& quidẽ secundũ determinationẽ Celestini, in cap.citato,cum dilectio non sufficit,sed tamẽ ex determinatione Greg. 9.in cap. finali allegato sufficeret.

¶Sũmus Põtifex,ergo hãc tollit controuersiã Pius quintus dicendo sufficere in dispensationibus memoriã fieri gradus distãtioribus,& allegat,& prædecessoris Greg. 9. determinationẽ,quia illa est distãtia,quę est illius,qui magis distat,&etiã Clemẽtis Papę 6.quę determinat,q; hic S.Pius.5.& si nondum typis sit excussa verũ eã citat constitutionẽ Caldermus cõsilio.1.de consanguinitate. Et ad textum citatum.c.cum dilectio.Respondendũ . Ibi verũ tenere in alia prouintia,vbi talis erat consuetudo,intelligẽdi dispensationes,in gradibus prohibitis in matrimonio,vt non sufficeret meminisse gradus distantioris , nisi etiam fieret mentio propinquioris.& ita glo. Abba. in c. prædicto,cum dilectio,& alij. Quẽ textum dicit singularem.Felin. in cap finali colum.fina. de symonia,& eũ allegat in cap.postulasti de rescriptis.num. 9.&. 13. ex eo aduertens dispensationem ex iurecommuni intelligendam esse, nisi consuetudo eam strictius interpretetur,

hæc Felinus, & id etiam probat doctiſsimus Epiſcopus Segobienſis Couarru.in.2.p.Epitom.cap.6. nu.12.

¶ Tamẽ circa illa verba Pontificis ſummi Pij quinti, vbi dicit literas declaratorias, fore neceſſarias propinqui gradus. Eſt notandum diſpenſationem in caſu, duplicibus literis fieri ſolitam. Primo enim literæ dantur, ſuper gradu propinquiori, non diſpenſatoriæ, quia ſufficit diſpenſatio facta, in gradu remotiori; cum tanta ſit diſtantia, & non maior. Sed ſicut literę declaratorię, vt docet Philippus probus in rubrica de cognatione ſpirituali, in.6. Et expreſſa ſunt verba ſummi Pontificis, vt modo ſic debeant fieri, obid ſic tenendum.

¶ Qui vero defendunt ad literam textum ſeruandum, cũ dilectio. Vt mentio fiat, vtriuſq; gradus moti ſunt, quia in diſpenſationibus quę odioſe ſunt, mixtum ſub ſimplici non debet contineri, ſecundum communem opi.in.c. ſing. de ſymonia, &.l.2.in principio.ff.de verbor.obliga. & in caſu, remotior gradus, ſimplex non eſt. Sed mixtus ex propinquiori, ergo diſpenſatio nõ ſufficeret. & ſic glo. in regula cancella.29. dictum text. intellixit.

¶ Falſa eſt huiuſmodi intellectio, quia mixtum, hic non reperitur, vt docte Epiſcopus Segouienſis in loco citato. Obid ſufficit mentio fiat, de gradu magis diſtante, vt dictum eſt.

Appendix ad art. 15. 1. par. pag. 88.

HIc ſeſe offert vnum dubiũ diſcuſsione dignum, circa illa, quę in ſpeculo in hac.p.prima, ar.15. Sunt diffinita de impedimento voti ſimplicis, quod non dirimit contractum, ſed impedit contrahendum. Quadoquidem cõtrahens poſt votum, ſi diſpenſationem nõ habet, mortaliter peccat. Et quamuis nos ibidem dubium tetigimus, quid eſſet reſpondendum quęrenti: an debeat contrahere matrimonium modo dubium eſt, an ſi quis poſt ſimplex

plex votum commiſſum non conſulat. Sed petat a ſuo parocho, vt aſsiſtat ſuo coniugio ſeruatis omnibus illis quæ ſecundum iura antiqua ſeruanda ſunt. Et etiam illa quę in concilio Tridentino decreta ſunt, an teneatur parochus non obſtante, quod ei conſtet de voto ſimplici aſsiſtere matrimonio eius, & coniungere tales nubentes, vel poſsit repellere, certo ſciēs talem mortaliter peccare poſt votum ſimplex, etiam ſi non ignoret matrimonium validum fore, ſemel contractum.

¶ Videtur, quod parochus teneatur petentem ſacramentum coniungij ei dare, & quod non poſsit eum reppellere, etiam ſi conſtet ei de voto ſimplici emiſſo. Qui debitor eſt alicuius tenetur, ex iuſtitia petenti dare, quod ſuū eſt. Sed parochus eſt debitor adminiſtrationis ſacramenti, ergo petēti tenetur dare. Maior eſt manifeſta, & minor conſtat, ex Paulo. Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros, & diſpenſatores miſteriorū. &c. Nam eo miniſter certus prędinitus, & conſtitutus, vt ad eum ſit acceſſus liber omnium fidelium, per cuius manus hęc prętioſa, quę *Deus* in eccleſia ſua poſuit, ſacramenta ſcilicet, Chriſti fidelibus communicari debent. *1. Corinth.*

¶ Secundo, ſi parochus volenti in matrimonio coniungi. 2
Dummodo alia neceſſaria ſint, denegat, facit ei iniuriā. Ergo peccat denegando, quod ſi peccat denegando, tenetur ei miniſtrare. Quod faciat ei iniuriam, patet quia liber eſt, & poteſt ſe ipſum alteri tradere in matrimonio, & non poteſt, niſi per hunc miniſtrum ab eccleſia conſtitutum. Quia ſic in concilio Tridentino eſt diffinitum. Ergo petendo, parochus, iniuriam ei facit denegando. Quia debitor eſt: alias hic maneret totaliter impeditus, quo ad ineundum matrimonium, quia nulla alia via poteſt, niſi per hunc miniſtrum.

¶ Tertio

3 ¶ Tertio, si minister posset denegare sacramentū matrimonij, & tanquam indignum hūc repellere eo esset, quia post votum simplex mortaliter peccat contrahendo, sed hoc non obstat: nā minister peccatori de quo cōstat ei, in peccato esse, quia impenitens, vel quia non vult recedere a peccato, tenetur sacramentū eucharistię porrigere etiā si sciat eum ad damnationem suscipere. Ergo eadē ratione, imo maiori, tenetur nō repellere a matrimonio: cum ad susceptionem eucharistię, maior dispositio, in suscipiēte requisita sit, quā in matrimonio: vt costat. Nam de sacrosancto Eucharistiæ altissimo sacramento, Paulus ait probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat. &c. Et hanc probationem sancta Synodus Tridentina declarat esse per contritionem, & confessionem peccatorum mortaliū, non tamen de matrimonio sic, sed libere dicit, qui vult nubere nubat melius est, enim nubere quāvri.

1. Corin. 11.

Sessione. 13. cap. 7.

2. Corin. 7.

Sequitur ergo, quod parochus petenti, post votū simplex ei ministrari sacramentum matrimonij tenetur. Nō obstante, quod talis mortaliter peccet nubendo.

In cōtrariū

¶ In contrarium est, quod Christus Redēptor noster, ait nollite sanctum dare canibus, neq; margaritas proijciatis ante porcos. &c. Sed dare peccanti mortaliter, in casu esset sanctū cani dare & sacramentū, quod sanctū est, & sanctificat indigno, & peccatori daretur in casu.

Matthæ. 7.

Primo. not.

¶ Pro decisione dubij considerandum, ꝙ minister qui sacramentū ministrare habet matrimonij, vel est proprius qui habet oues, sibi peculiariter cōmissas, & qui petit, est vna ex eis. Vel est sacerdos, qui ex cōmissione potest ministrare, vel ex licentia proprij, vel de licentia ordinarij, vel ex priuilegio ei concesso, ei qui petit.

2 ¶ Secūdo etiā notādū, ꝙ talis minister qui est proprius, vel habet facultatē a proprio, vel scit votū simplex emissam

sum abolẽte cõtrahere,&petẽte secrete,siue in cõfessione siue extra cãfessionem.Vel scit tale votũ emissum, etiã si sit simplex,publicũ esse,& notoriũ:eo modo quo publicitas,& notorietas,secundũ iura,& doctores requisita est.

¶ Tertio etiã notandũ,q, talis qui petit cõiũctionẽ in matrimonio,põt petere in secreto,vel põt petere in publico in secreto esset,si parochũ addiret, & duos adduceret secũ testes necessario adhibẽdos,post diffinitionẽ cõci. Tri. vel põt petere in publico,in ecclesia corã multitudine inter missarũ solẽnia,in quo tẽpore admonitiones publice, debent fieri iuxta prescripta in prædicto concilio. 3

¶ Quarto etiã considerãdũ venit,q, talis qui post emissũ votum simplex petit, vel dispensationẽ habet, & hoc fatetur ipse,vel non habet dispensationem, sed tamẽ dicit, velle contrahere non obstante voto. 4

¶ Prima conclusio,qui post simplex votũ, contrahere petit a sacerdote non proprio,penitus nõ est audiẽdus , sed reijciẽdus.Hæc est manifesta,quia sacerdoti nõ proprio, est interdicto matrimonio,assistere.Imo non solũ mortaliter peccaret,sed esset suspensus ipso facto,vt late probatũ est,supra qñ de matrimonio clãdestino tractatum est. Nõ enim est minister sacerdos, eo quod sacerdos sit,huius sacramenti matrimonij,etiã in extrema necessitate. Nã & si sacerdos quilibet in extremis existẽti,posset baptismi sacramẽtũ,& pœnitẽtiæ ministrare:quia hęc sunt sacramẽta necessaria.Nõ tñ posset in illa necessitate matrimonij sacramentũ ministrare , quia necessitatis non est,vt supra diximus. *1. conclusio.* *Nota.*

¶ Secunda conclusio,sacerdos(non proprius)quãuis sibi commissum a proprio,vel ab ordinario, vel a Põtifice ex priuilegio, petẽtem matrimonio copulari,post votũ simplex,siue preuia dispensatione,siue sit in secreto , siue in publi- *2. conclusio.*

publico,siue votum,sit secretum, siue publicum reijcere debet,& nullomodo in matrimonio cõiungere.Hęc plures habet partes,& facile probatur.Patet,quia quicunq; alicui prębet peccati occasionem,vel fauet,aut fouet peccatum,peccat,sed minister qui proprius non est,si petentem post votũ simplex, audiret, occasionem daret,& faueret,& foueret peccatum,quia talis contrahens mortaliter peccat.Sequitur,ergo quod sacerdos non debet audire,siue secrete, siue publice petat. Patet quia si teneretur audire esset,quia habet licentiam a proprio: sed hoc non obstat,quia licentia non est ad dissipationem,sed ad edificationem.Neq; ea vti debet, sed potest reicere, quia si oculus tuus, vel pes tuus scandalizat te, proijce abste, docet Christus.Cum ergo scandalizet in casu, talis licentia:cum cooperatur peccato mortali alterius, sequitur, quod est reijcienda :nam damnatione digni sunt,non solum,qui faciunt,sed qui consentiunt facientibus.In casu enim potius mortem subire debet. Quam proximo in mortali fauere.

Matthæi.5.

Paulus ad Romanus.1.

¶Item,quia si talis sacerdos non posset reicere petentem esset,quia ei tenetur,& debet reddere,sed talis,vt suppono non tenetur, quia non est proprius.Etiam potest non vti licentiã concessa a superiori,vel proprio.

¶Dixi siue petat in occulto , siue in publico,quia absque scandalo actiuo,potest ad proprium remittere, & nõ acceptare licentiã,vel commissionem factam, quod si scandalum oriretur esset acceptum, & non datum Phariseorum,quod vitare nullus tenetur.

Matth. 13.

¶Dixi supposito non sit talis dispẽsatio, quia si esset, tũc forte esset peccatum non audire petentẽ maxime in publico,quia tũc audiẽs,nõ esset proximo occasio peccãdi, cũ post dispensationẽ peccatũ non esset,contrahere.

¶Tertia

¶Tertia conclusio, proprius sacerdos,petentem matrimonio coniungi post votum simplex, ante dispensationem:si id sit secretum,& in secreto petat,etiam corã duobus testibus,potest reijcere,&non tenetur audire. Probatur.Quia si teneretur, eo esset,quia talis petit ius suum. &c.Sed hoc nõ obstat,quia talis indignus est, & incapax pro tũc,illius quod petit,quia indigne,in peccato.Et obid a ministro fideli cui commissa cura est talis ouis,repellendus est ne peccet, & informandus. Neq; scandalũ sequitur,quia potest rationẽ facti dare ipsis duobus adductis testibus,vel ingeniose detrectando. Dummodo nõ mentiatur, vel si opus est aperte dicendo de impedimento, dummodo id sciat extra confessionem, quia si in confessione scit, de voto coram duobus testibus petenti non liceret denegare,ne esset reuelator confessionis. *3. conclusio.*

¶Quarta conclusio,proprius sacerdos sciens votum simplex emissum apetente matrimonium secreto, vel corã duobus,testibus,solum ipso negante,tale emisisse votum tenetur audire,& si non sit aliud impedimentum, & addibita sunt necessaria,coniungere in matrimonio. Hæc probatur,quia in tali casu qui negat votum feciſſe est audiendus,& minister tenetur ei fidem dare, quia non potest probari tale votum,vt suppono.Et dato minister certo sciat eum emisisse, quia tamen potuit esse, quod non habuerit talem intentionem vouendi,seu obligandi, vel quod aliqua conditione fuerit emissum:eo affirmante nõ teneri,est credendus. Itaque differentia est attendenda inter hos duos,scilicet inter illum,qui cum secrete,vel solum coram duobus testibus,petit quidem post votum emissum,quod fatetur:de quo tertia conclusio loquitur. Vel petit,sed negat votum esse,de quo loquitur, hæc conclusio,quamuis ministro constet,quia videtur petere ius *4. conclusio.*

suũ secus esset, quando faretur votũ, quia tunc certo scit eum mortaliter peccare recipiendo sacramentum. Et obid denegare debet, in secreto.

5. conclusio. ¶ Quinta cõclusio, si quis post votum simplex emissum publice petat in ecclesia, corã multitudine in sacramẽto matrimonij coniungi, dũmodo alia necessaria sint adhibita. Si votum sit secretum, & hoc cõstet ministro audiẽdus est, & non reijciendus. Patet quia ille petit ius suum, & probare, id potest, & minister non potest eum, tanquã indignum reijcere, neq; indignitatem probare, quia secretũ est. Ergo sequitur, ꝙ minister tenetur ei ministrare.

¶ Item minister tenetur proximi, famã illesam seruare, & eum non scãdalizare. Sed infamaret, & scandalizaret, si in casu posito, in publico denegaret: ergo tenetur ei ministrare, hæc conclusio, etiam dubia non est.

6. conclusio. ¶ Sexta conclusio, si quis post votum simplex publicum, de quo constat, petat a proprio sacerdote copulationem in matrimonio, etiam si nullum sit alias impedimẽtum, & interueniant alia necessaria, si tamen dispensationem nõ habet reijciẽdus est, & nullo pacto est in matrimonio copulandus. Probatur ad proprium parochum expectat ex officio, omne mortale peccatum vitare, quantum in se est, & eius occasionem in sibi subditis. Sed admittendo, sibi subditum in casu, ad matrimoniũ, non vitat occasionem mortalis. Ergo tenetur vitare non admittẽdo, & sic reijciendus est. Quod talis post publicum votum simplex, contrahendo, mortaliter peccet. Si dispensationem non habet, nullus est qui neget. Maior est manifesta, & minor. Et confirmari potest ex Paulo, digni sunt morte non solum, qui ea faciunt, sed qui consentiũt facientibus. Minister tenetur sub mortali, non solum, non perpetrari peccatum, sed neq; consentire facienti. Sed si admitteret.

Ad Rom. 1.

Qui

Qui matrimonio vult coniungi post votum simplex cõsentiret facienti. Ergo tenetur sub mortali nõ admittere, & obid reijciendus est, quousq; habeat dispensationem.

¶ Item, si proprius sacerdos teneretur, hunc petentem admittere, maxime esset, quia proprius minister est, & quia ius suum petit: sed ex hoc non tenetur: nam quia proprius minister tenetur, quãtum in se est vitare peccatum mortale sui subditi. Quod vitat denegando, & non admittendo. Neq; quia ius suum petit, quia ad mortaliter peccandum ius non habet petendi, quia iniuste facit, imo ius violat diuinum. Et iniuriose petit. Neq; sibi debitum petit: quia cum non possit suscipere sine peccato illicite petit, & interdictum est ei petere. Neque magis tenetur minister dare, quam si gladium apud me depositum in custodia ad defensionem reipublicæ, quis peteret ad eius destructionem: hæc sint manifesta.

AD primum ex dictis solutio constat, nam & si proprius sit minister, tamen a Deo constitutus, vt debite ministerium exequatur, & ad salutem, & non ad condemnationem. Et est minister, & debet quando iuste petatur ministerium. In casu tamen iniuste petitur, obid. *Ad primũ.*

Non tenetur, neque potest licite, si secretum, sit impedimentum, & secrete petat. Vel si publicum, & publice petat. Nam si alicui qui voto simplici obligatus est, si petat ab aliquo: an si post votum contrahat matrimonium tenebit non est respondendum, quod tenebit, neq; contrarium, vt placet Hostiensi, ne talis summat occasionẽ peccandi, vt nos late adduximus, in articulo. 15. speculi in prima parte a fortiori licitum non erit, de facto in matrimonio copulare, habentem tale votum, antequã habeat dispensationem. Nõ tanti pericli est dicere quod verum est. Quantum est actu cooperari peccato ejus. *Hostien.* *Abulesuper nu. 30. q. 63.*

Ad. secũdũ. ¶ Ad secundum dictũ est, in conclusionibus, quod in casu minister denegans, & reijciens a coniunctione matrimonij iniuriam non infert: quia qui petit post simplex votum iniuste petit. Ideo illicite exequetur, scilicet cum peccato mortali. Et dato sit minister deputatus, & absq; eo celebrari non possit matrimonium, iuxta prædiffinita, in concilio Tridentino: tamen habet in se impedimẽtum, & sicut licite denegat ei, qui in gradu prohibito affinitatis, vel consanguinitatis vellet coniungi ante dispẽsationem, etiam ei qui post votũ simplex petit, quia impedimentum habet, eoquod sine mortali contrahere nõ possit; quamuis si de facto contraheret matrimoniũ valeret. Quia ministro incumbit, non solum attendere ad impedimenta, quæ contractum dirimunt, sed etiam ad id, quod impedimentum præstat ei, qui petit alteri in matrimonio coniungi.

Ad. tertiũ. ¶ Ad tertium, etiam patet solutio ex dictis, quia petenti sacramentum eucharistię in peccato, si sit secretum, & secrete petat, licite denegatur. Quia iniuste petit, & sic qui post votum simplex nubere vult. Et similiter sicut peccatori occulto, in publico petenti, denegari non debet a proprio parocho ob scandalum vitandum, & infamia petẽtis. Etiam, vt dictum est petenti in publico, si votum est secretum, non est denegandum, ad tollendam infamiam. Et sicut publico peccatori, publice petenti, eucharistia denegãda est. Et obligato voto simplici, publice de quo cõstat, si publice petat ad nuptias transire, denegandum est. Quia non sequitur scandalum, neque infamia, imo vitatur, & sibi imputet, & quærat dispensationem, & poterit iuste petere, & minister tenebitur ei dare.

¶ Et quidem de impedimento in confessione cognito quid Theologi loquantur non ignoramus: & communi

senten-

sententia omnium probatur. Quod confessio nullo pacto est reuelanda. Et casu quo quis in confessione impedimentum cognouit, quo stante matrimonium stare nõ potest: vt quia cognouit consanguineã vxoris. &c. Et petit quis matrimõio copulare. Palude ait, & sequũtur omnes, quod si nõ est proprius parochus, nullomodo debet iungere in matrimonio ne videatur cooperari peccato. Sed si parochus sit Palude ait, quod etiam si posset declinare sine suspitione reuelationis confessionis non debet, quia ille petit ius suum. Sed tamen probati, & non pœnitendi autores putant, quod etiam si a parocho petatur cõiunctio in matrimonio, qui impedimentum scit in confessione, quod si potest parochus denegare sine infamia, & periculo detectionis confessionis, debet facere, ne cooperetur peccato illius. Et materiam de sigillo tractant doctores, in. 4. d. 21. & aliqui, dist. 18. & vide Medinã in codice de pœnitentia, in. quæst. de sigillo, & Adrianum, in. 4. in. q. de sigillo, qui casum adducũt de parocho, qui nouit in confessione impedimentum, quomodo se debet habere in illo, qui vult contrahere. Et respondent, quo pacto in secreto debet declinare. Et in publico, ne sit scandalũ, & confessionis reuelator, debet eos coniungere. Ex omnibus istis ergo aperte colligitur veritas illorum, quæ diximus in dubij resolutione, quo pacto qui impedimentum voti simplicis cognouit, & non in confessione, sedebet habere reijciẽdo petentem matrimonium celebrari, ne videatur cooperari mortali peccato volentis contrahere, post votum simplex, sine dispensatione.

Palude.

Soto in relemicne mẽb. 3. q. 4.

Maio in 4. d. d. 21. q. 3. in. 7. argum.

HIc potest esse dubium quandoquidẽ in concilio Tridentino, circa matrimonium multa sunt inouata, & clandestinum, quod sine testibus, & proprio ministro fit irri-

Appendix ad ar. 8. vbi de coactiõe.

irritum est,& nullum. Et de coactione loquentes diffinitum est,quod matrimonium metu contractum,qui iustus dicitur,& cadens in virum constantem , iure naturæ nullum est. Dubium inquam potest esse. An etiã sit irritum,& nullum,si coactio sit ex parte ministri, vel ex parte testiũ,vt si quis metu mortis cogeret parochũ assistere suo matrimonio,vel cogeret testes,qui nollẽt adesse.

¶ Videtur quod matrimoniũ , sit nullũ & irritum patet: exequo de essentia matrimonij sunt contrahentes. Minister proprius,& testes:ita vt vno istorum deficiẽte nulliũ sit matrimoniũ. Vt patet ex determinatione concilij , in sessione.24.c.1. Sed si sit coactio, metus cadẽtis inconstãtem virũ,respectu contrahentiũ est matrimoniũ irritũ, & nullũ:vt patet ex late dictis , & ex iuribus citatis,ergo etiã si sit coactio ex parte ministri,vel ex parte testiũ erit irritũ,& nullum,patet quia eadẽ videtur esse ratio.

¶ *In contrarium ex veritas.*

1 PRo dubij solutione oportet aduertere,quod finis, vel intentio patrum concilij in diffiniendo irritas esse cõiunctiones conubiales clã celebratas: ea ratione, fuit qua testimonio deficiente,facile diuerti potest a vero,&legitimo coniungio.& obid sancta Synodus potestate,sibi tradita a Deo,illegitimum declarauit conubium sine testibus celebratum, & parocho, vel alio ministro,de eius licentia.

2 ¶ Secundo etiam considerandum hanc restrictionẽ factã adeo fuisse odiosam, vt & si videatur ex vna parte in fauorem matrimonij factam , vt modo dicebamus , & ex hac parte ampliari habeat,& ample intelligi. Iuxta iuris regulam fauores ampliandi. &c. Ex alia parte constat odiosam esse restrictionem , quia illa conubia,quæ ante iure naturę,videbantur rata & firma,sunt irrita,& nulla

& ipsis

& ipsis contrahẽibus quodammodo, sit ablata libertas, quominus libere possint seipsos alijs tradere in matrimonio : quapropter restringi debet, cum & odia restringenda veniant.

PRima conclusio, coactio seu metus leuis illatus parocho, vel testibus nõ facit irritum matrimoniũ si alia sint omnia requisita. Hæc est clara: nã si talis metus leuis non annullat matrimonium ex parte ipsorum contrahẽtiũ, vt late probatur in ar. 8. Ergo nec erit nullum, si metus leuis sit ex parte ministri, vel testium. *1. conclusio.*

¶ Secunda conclusio, metus cadẽs inconstantem virum, qui secundũ iura irritum facit matrimonium illatus contrahentibus, non irritat, si sit ex parte ministri: vel testiũ, dummodo sufficienter testimonium peribere possint Hæc probatur, si irritum, & nullum esset, si metus, sit ex parte parochi, vel testium, maxime esset, eoquod sancta Synodus modo ad essentiam matrimonij, & assistentiã ministri requirat, & testium, sed non ex hoc probatur irritum. Patet, quia sancta Synodus testes requirit, & ministrum, vt testimoniũ peribeant, & constare possit ecclesiæ de tali matrimonio, sed etiam quãdo est metus cadẽs inconstantẽ virum, ex parte ministri, vel ex parte testiũ: potest constare, & possunt ferre testimonium, vt manifestum est. Sequitur ergo quod non est irritum. *2. conclusio.*

¶ Confirmatur, quia hoc est odiosum ergo restringendũ & non ampliandum, sed secundum iura antiqua nõ erat irritum, quando metus ex parte testiũ, vel ministri, quia requisiti non erat, neque modo sancta Synodus Tridentina disponit, & determinat. Sequitur ergo, quod id, quod de contrahentibus dicitur, non potest extendi ad ministrum, & testes. Manet, enim ius tam naturæ, quã humanum, in suo vigore, vt ante concilium Tridentinum.

¶ Tertia

3. conclusio. ¶Tertia conclusio,si tanta esset violentia illata ministro, vel testibus,vt ea ratione pręsentes non essent moraliter, vt testimonium peribere possent de contracto matrimonio irritum,& nullum faceret matrimonium. Volo dicere in conclusione,quod & si iura antiqua,quo ad coactionem non diffiniant de ministro,neque de testibus, quandoquidem non erant de substantia matrimonij: tamen post decretum concilij Tridentini, vbi determinatũ est ad substantiã matrimonij,& proprium ministrum,& testes assistere,si violentia talis esset, vt attentionem tolleret ministri,vel testium,ita,vt testimonium peribere non possent,non esset validum matrimonium. Patet ad validationem contractus matrimonij,præsentia ministri, & testium requisita est. Non quæcunque,quia si dormiẽtes adessent,vel ebrij,aut pœnitus ad alia conuersi nõ esset, præsentia moralis:& humana quę requiritur.Sed qñ per coactionem testimonium ferre non possunt,neq; intelliguntur,quæ fiunt, neque de mutuo consensu testificari possunt;non est præsentia quæ requisita est. Sequitur ergo,quod matrimonium esset nullum, vt diximus quãdo de præsentia testiũ,& ministri loquuti sumus. Hęc enim clara est.

¶Neque impedimentum in casu eueniret,quia metus, vel coactio est,sed quia est obstaculum ad testificandum, & obid,si absque coactione simile contingeret, vt demẽtati,vel demonum operatione,vel alia via,testes & minister,non perciperent quæ fierent,& testimoniũ ferre non possent irritum,& nullum esset matrimonium,ex determinatione concilij Tridentini.

Ad argumẽtum. AD argumentum in principio positum ex dictis solutio clara est. Nam & si in sancta Synodo ad substantiam matrimonij requisitum esse ministrum,& testes sit diffi-

diffinitum:ſed non eadem ratione, quia in contrahentibus requiſita eſt plena libertas, quæ ſecundum iura, ita eſt neceſſaria,vt impediat matrimoniũ: obid coactio ſeu metus cadens inconſtantem virum,irritum facit, ex parte contrahentium. Modo requiſita eſt miniſtri,& teſtiũ præſentia,non vt plena ſit libertas in eis, ſed vt teſtimonium peribere poſsint de cõtractu:quapropter ſi id poſſint præſtare, coactio,vel metus, non impedit.

Appendix ad.19.ar.v-bi de cõditionibus appoſitis.

DVbitatur circa illa quę dicta ſunt de matrimonio cõtracto,ſub conditione futura:an modo ſit licitũ poſt concilium Tridentinum contrahere,vel de præſenti, vel de futuro,clam ſub conditione,verbi gratia ſic,ego duco te in vxorem,vel ducam, ſi Papa diſpenſet in impedimẽto.&c.Ratio dubitandi modo eſt poſt concilium Tridẽtinum, eoquod matrimonium,ad eſſentiam requirat,& miniſtrum,& teſtes,quod olim non erat.

¶Videtur quod non liceat,ſic contrahere,neque de præſenti,neque de futuro,patet,quidquid fit contra legem iuſtam receptam.&c.Illicitum eſt,ſed contrahere clam,eſt prohibitum iuſta lege.&c.Ergo maior eſt manifeſta, & minor probatur expreſsis verbis ſancti concilij,in ſeſsio. 24.cap.1.Vbi ſancta Synodus præcipit, quod contractus matrimonij non fiat, niſi præſente miniſtro proprio, & teſtibus,& alias contrahentes inhabiles prorſus ad ſic,cõtrahendum declarat Sequitur ergo quod non licet aliomodo contrahere.

¶In contrarium eſt,quia ius naturæ ablatum nõ eſt, per conciliũ Tridentinum,ſed ius naturæ habet,vt quis poſſit ſe alteri tradere,omni ſecluſo impedimento.ergo id poterit, ſed in tali promiſsione ſub conditione contingit ergo.

¶Pro decisione dubij notandum est, quod impedimẽta ad matrimoniũ contrahendũ, quę non solum impediũt ne contrahatur,sed etiã dirimunt contractum,sunt in duplici differentia. Nã quędam sunt,in quibus,& si possit Papa dispensare,raro vel nunquam dispensat. Vt in primo gradu cõsanguinitatis,in linea transuersali,& in primo affinitatis. Alij sunt gradus,in quibus Papa dispensare solet, maxime cum magnatibus, & potẽtibus, vt est in secundo gradu consanguinitatis, inter filios duorum fratruum. &c.

¶Secundo notãdum,q̃,quod supposito possit cẽtractus celebrari sub conditione,si Papa dispenset. Potest esse dubiũ:an dispensatione facta,sub mortali teneatur qui promisit,stare matrimonio:an possit recedere sine peccato, sicut etiam promisit,sine peccato.

1. conclusio. PRima conclusio absolute considerando, quãdo est impedimẽtum,quod dirimit contractum matrimoniũ, neq; de futuro,neq; de prẽsenti, neque secrete, neq; publice, licet contrahere, etiã apposita conditione, si Papa dispenset.Patet quia absolute considerando inhire contractum, contra legem iustam,non licet,sed lex iusta est de impedimẽtis,quibus existẽtibus matrimonium ratũ esse non põt,ergo contra talẽ contrahere,absolute loquẽdo,illicitum est ,sicut & illicitum est absolute loquendo in diebus ab ecclesia prohibitis, carnes comedere, & in die ieiunij cœnare. Nõ alia ratione,nisi quia contra legẽ iustam absolute loqudẽdo agere,illicitum est. Cum ergo sint impediti,huiusmodi contrahentes,ob impedimentũ non poterunt aliquo modo contrahere.

2. conclusio. ¶Secunda conclusio, ex iusta aliqua causa contrahere, etiam occulte,sub cõditione si Papa dispenset,in casibus illis,in quibus contingit dispensatio:licitum est. Vt si cõueniat

ueniat inter nobiles ob bonũ pacis, vel propter aliquod bonum, etiã si vniuersale nõ sit, sed particulare, alicuius familię:& est impedimentum, vel consang. vel affini. in quibus Papa,non solum potest dispensare,sed & solet.Ex aliqua rationabili causa poterunt tales, pactum sub conditione celebrare.Patet,in aliquo casu est licita,talis coniunctio,imo,& poterit esse necessaria. Et ipsa cõiunctio, absque dispensatione fieri non potest. Ergo & dispensatio poterit esse iusta,imo & necessaria,tam ex parte dispẽsantis,quam ex parte contrahentium.&c. Sed non posset esse talis contractus, neque talis dispensatio,nisi præcedat tale pactum,vel promissio de futuro matrimonio, ergo licita erit.Maior est manifesta,&minor,etiã cõstat:nã si non sit conuẽtio inter eos,& alloquutio de futuro matrimonio,& promissio,quod fiet Papa dispensante: nunquã sortiretur in perpetuum suum effectum, talis copulato. Ergo licitum erit pascisci de eo ante. *S.Thom.22. q.63.ar.4. ad.2.*

¶ Et probatur,a simili licitũ est,vbi aliqua necessitas occurrit,& si nõ sit tã sufficiẽs,& vrgẽs,ad comedendũ carnes:in die prohibito,addire superiorẽ,&ab eo petere licẽtiã,& idem defractione ieiunij, ergo & simili licebit conuenire de matrimonio, si Papa dispensęt. Dixi in casibus in quibus Papa põt,& dispensare consueuit, pro quo sit.

¶ Tertia conclusio in casibus prohibitis,in quibus Papa dispensare nõ consueuit,quacunq; causa etiã iusta existẽte videtur,ꝙ nõ licet talia pacta celebrare, aut cõtractus de matrimonio.Si liceret maxime ex causa iusta, & honesta,quę facit ipsam dispensationẽ iustã,& dispensantẽ redit in munẽ a peccato,& dispẽsatũ tutũ in cõsciẽtia. Sed in casu ista nõ possũt iustificare tale pactũ,quia est in illis in qbus nõ cõtingat dispẽsatio. Et ea nõ existẽte frustra sunt tales pactiones,& cõuẽtiones,& cõsequẽter illicite. *3. conclusio.* *Couar.in.4. decr.p.2.c.6.*

S. Tho. 12. q. 97. ar. 4. Bernar. epis. 271. Caiet. 22. q. 78. ar. 4. Et Bern. lib. 3. de consideratio. ad eugē.

Quia & illicite petiuntur, & non absque scrupulo concedūtur, & dispensatus non manet tutus. &c. Et tandem ex eo constat conclusio, quia medium hoc, scilicet cōtractus sub conditione, bonitatem oportet sortiatur a fine, scilicet a dispensatione habentis potestatem. Sed talis nō potest sancte stare, vt supponimus. Ergo, neq; medium licitum erit, imo frustra, vt dictum est. Dixi videtur, quia probabile est, posse celebrari contractum, cum tali conditione: quāuis in tali casu, pro certo tenendum, promittentem non obligari, & posse recedere a promissis absq; peccato. & in hoc casu optime Soto in. 4. dist.

4. conclusio.

¶ Quarta cōclusio, iuxta prædicta in secūda conclusione, qui sic promitteret adueniente dispensatione, siue fuerit promissio clam, siue publice, sub mortali adimplere tenetur. Patet, quia vt probatū est licita fuit promissio, & spolitiū. Et cum omne promissum, sit debitum, tenetur adimplere, si potest: sed facta dispensatione potest adimplere. Ergo, & debet, & cum sit res grauis, mortale erit frangere fidem.

¶ Secundo probari potest, quia si non teneretur facta dispensatione, adimplere eo esset. Quia tūc erat impedimētū, nō poterat adimplere, quia ei interdictū erat, sed hoc non obstat, quia promissio tunc temporis facta, fuit licita, & non fuit facta pro illo tunc, sed quādo ablatum esset impedimentū. Ergo vere fuit promissio ex illo, quod pręstare poterat, & in tempore in quo potuit adimplere, quod est quando facta est dispensatio. Et nulla lege est irrita, talis promissio, suo tempore in futurum adimplēda. Sequitur ergo, quod talis sub mortali, tenetur stare promissis.

¶ Dixi siue clam, siue coram testibus, fuerit promissio facta. Quia testes nō sunt, qui eum obligant, sed conscientia

de re-

de re iuſte promiſſa,& ab alio acceptata.

¶ Et confirmari poteſt hoc ex ſupradictis, quod ſi quis promiſsit in ſecreto, poſt concilium Tridentinum matrimonium, tenetur ſub mortali adimplere, vt ſupra probatum eſt: quia licet irritum, & nullum ſit matrimoniũ de preſenti, quando fit ſine teſtibus, & miniſtro. Tamẽ promiſsio non eſt irrita: & manet in iure naturæ, vt ante concilium. Et quia qui promiſsit, adimplere poteſt publice contrahendo, vt diſponit ſanctum conciliũ: obligatur adimplere. Sic in propoſito, qui promiſsit, adueniente diſpenſatione, cum adimplere poſsit, & nullum ſit impedimentum, poteſt & debet adimplere, & ſtare promiſsis.

QVomodo licite, & qñ poſsit fieri diſpenſatio in his quæ ſunt de iure humano, & qñ diſpenſatus erit tutus, in conſcientia, late diſputat Epiſcopus Segobienſis Couarruuias, in ſuo. 4. decretalium. 2. p. c. 6. num. 8. & vide Caie. 12. q. 97. & alibi, & Soto. lib. 1. de Iuſtitia & iure. q. 7. ar. 3. de quibus alias ſuo loco, latius. In aliquo caſu licita eſt ergo ſponſio, ſub conditione, ſi Papa diſpenſet, & tunc neceſſario adimplenda eſt promiſsio, facta diſpenſatione: quia hoc non eſt contra determinata in concilio Tridentino, ſi in illis, ſit in quibus contingit diſpenſatio, ſecus in alijs, vt dictum eſt: nam quod poſsit eſſe caſus, in quo talis diſpenſatio, & tale matrimonium ſit neceſſariũ, eſt manifeſtum, & non poteſt celebrari, niſi talis promiſsio, ſit obligatoria: ergo obligat in tali caſu.

¶ Et adhuc probari poteſt, quia ſi quis extreme laboraret, & a medicis deſtitutus voueret religionem, ſi Deus ei conferat ſanitatem, quam naturaliter acquirere non poteſt: talis manet obligatus voto, ſi ſanitatem recipiat. Quamuis per potentiam ſupernaturalem, conditio ſit adimplenda. Ergo etiam in præſentiarum, quamuis per

Papam, sit conditio adimplenda dispensando, manebit talis obligatus. Similiter, si fidelis cum infideli cõtrahat, sub hac conditione, si ad fidem conuertatur, quãuis erãt illegitime personæ, si conditio superueniat: quod infidelis conuertatur, fidelis, tenetur adimplere promissum.

Couar. in. 4. decre. p. 2. c. 3. num. 7.

¶ Hanc opinionem sequitur Adrianus, in. 4 q. 10. de matrimonio cõtra communem opinionẽ iuris Peritorũ. c. super eo, de cõditionibus oppositis, vt in casu posito illud pactum sub conditione, si Papa dispensat, habere vicẽ spõsaliorum, & adueniẽte cõditione obligari ad promissum adimplendum. Et quod contractus fuit licitus patet. l. in tempns. ff. de hære. insti. Magister Soto, in. 4. d. 29. q. 2.

Soto.

arti. 1. lętissime disputat, & probabiliorẽ reputat opinionem contrariam. Scilicet ex pacto illo sub conditione in futurum, si sit inter personas illigitimas, & alias inhabiles, ad contrahendum, nullam oriri obligationem per aduentum conditionis, & absq; peccato quemlibet posse recedere a promissio, licite. Non solum ante aduentũ dispensationis, sed etiam post dispensationem. Sed tamẽ ne videamur damnare, huiusmodi pacta, quę frequenter inter magnates, & alios nobiles fiunt, etiam cum intentione, vt vicem habeant sponsaliorum: diximus esse probabilẽ. Quod certe sequeretur, si vera esset contraria opinio. Videtur ergo tenẽdum, quod licite fiant huiusmodi stipulationes, quãuis consensus, necessarius sit post adepram dispensationem. Et interim dum nõ adimpleta est conditio: oscula, & cætera alia (quæ possent esse sine peccato, inter sponsos: qui alias legitime cõtrahere possunt) peccata esse affirmamus.

Inno. et Abba. ca. super eo.

Sylvest. verbo. matrimonium. 3. q. 3.

Loazes tract. de matrimo. 12. dubi.

¶ At si post dispensationem siue ignorent, siue sciãt. Huiusmodi cognati, carnaliter misceantur affectu coniugali dubium non est, in quacunq; opinione matrimoniũ fieri

validum

validum, & indissolubile, id quod fatetur ibidē magister Soto, quia copula consumata, post spōsalia matrimoniū facit, non solum, quia sponsalia præcesserunt, sed eoquod sponsalia testimonium præstant, quod affectu coniugali cōuenerint. Et quia in casu posito, pactum seu stipulatio, quod præcessit inter habentes impedimentum, manifestat eos conuenisse tali intentione. Cum nullum sit impedimentum, matrimonium est validum. Et a fortiori tenē tes, vt probabile reputamus, vicem habere sponsalium, & teneri ad promissum adimplendum: per copulam subsecutam, matrimonium legitimum est pactum, & in casu ille affectus habet locum consensus. Sed hæc olim vera, modo tamen post concilium Tridentinum ad essentiā matrimonij, requisitum est, quod sit præsens minister, & testes, & consensus intelligatur. *Soto.*

Ad argumē tum.

AD argumentū in principio positū, ex dictis patet solutio. Nō enim est cōtra conci. Trid. stipulationē fieri, inter cognatos de contrahēdo matrimoniū, si Papa dispenset, in illis gradibus in quibus cōtingat dispensatio. Obid, & clā, & corā testibus iniri pōt pactū, & posita conditione, obligatio manet. Ac si essent sponsalia inter personas alias legitimas, ad sensum in conclusionibus explicatum. Esset promissio nulla, & recedere possent a promissio, si fieret inter cognatos, in primo gradu aut inter psonas plebeas, quia id difficulter haberi potest: vt in sancta Synodo Tridentina est declaratū. Et similiter, si quis sacris initiatus, matrimonium promitteret, si Papa dispē set. Quia, & si aliquando sit dispensatum, vt in nostris diebus vidimus. Id tamen raro, & tam rarum, vt fere nunquam fieri dicatur. Et vt diximus in tertia conclusione, ab huiusmodi pactis abstinendū omnino est. Atq; in istis magister Soto est audiendus. &c. *Soto.*

Quod

Instantia. ¶ Quod si forte, quis contra prædicta obijciat illos, qui sic stipularentur,& adinuicem fidem darẽt de matrimonio futuro,si Papa dispensset, in excommunicationem incidere latam contra eos,qui scienter in gradibus prohibitis conttahũt.&c ex Clem. vnica de consangui. & affini.

Solutio. Solutio est tales non incedere,quia solum est contra eos, qui contractum celebrant simpliciter, & absolute in gradibus prohibitis.Secus quando sub conditione,vt in casu disputamus,& sic intellixit Adrianus,in loco citato,& Couarru. in dicto. nu. 7. & Soto in loco supradicto.

Appendix ad arti. 15. in prima par.

CIrca illa,quę in articulo. 15. dicta sunt,quod ille qui cõtraxit post votum simplex mortaliter peccat consumando matrimonium,ea ratione,quia seipsum impossibilitat ad implendum votum,quia posset post contractum matrimonium,ante consumationem adimplere,religionem ingrediendo, & profitẽdo, & esset matrimoniũ dissolutum. cap. presbyteris. d. 27. &. c. insinuante qui clerici,vel vouentes. Verum,& si concluſio, simpliciter ab omnibus concedatur,quãtum ad hoc, quod ille qui post votum contrahit,mortaliter peccet, quoad consumationem, tamẽ sunt qui distinctionem faciant. Nam si votũ simplex religionis sit,videtur quod non solum, qui post huiusmodi votum religionis contraxit,mortaliter peccet contrahendo,sed etiam mortale,sit consumare, at si solũ votum sit simplex castitatis,velvotum sit initiãdi sacris, quamuis mortale sit contrahere,post huiusmodi votum, non tamẽ videtur mortale,consumare. Et ratio discrimenis,hęc est. Quia iste qui vouit solum castitatem post cõtractum matrimonium consumando,ideo peccaret mortaliter: quia potest adhuc votum adimplere,ingrediendo religionem, & profitendo. Et quia ponit obstaculũ con-

Soto in. 4. d. 38. q. 2. ar. 1.

suman

ſumãdo peccat mortaliter,ſed non videtur , quod talem & tam grauem,teneatur ſubire pœnam ingrediendi religionem contra voluntatem,quia licet ſit Deo ſeruire(& conſequẽter regnare)quo ad ſeculum grauis ſeruitus exiſtimatur.Et ſimiliter,ꝙ non teneatur ſacris initiare, qui vouit ordinari . Sed ſat ſit pœnitere de contracto matrimonio.

¶Et quidem rationabilis ſatis,hęc conſideratio videtur, & non tam abſolute.Verum in vniuerſum exiſtimandũ conſumare matrimonium,poſt ſimplex votum,mortale eſſe,vt communiter doctores affirmant,& adducit Sylueſter,in verbo matrimonium.7.q.5.Et obid quę nos diximus de conſumatione matrimonij,poſt votum ſimplex, de voto ſimplici religionis,intelligi volumus , quia talis poſt contractum matrimonium poteſt ingredi, antequã conſumet , ſed qui ſolum caſtitatem vouit,non videtur, ſic obligatus ad ingrediendum religionem , & profitendum,quia nimis graue eſſet.

Quãdo non eſt mortale conſumare matrimoniũ poſt votum ſimplex.

¶Ex iſtis ſummi poteſt argumẽtum ad opinionem propoſitam fulciendam,vt poſito quis conſumat matrimonium,poſt ſimplex votum,non ſolum reddere debitum poſsit,vt in cap.quidam,& cap.placet de conuerſione cõiugatorum , ſed etiam poſsit exigere , vt ex iuris Peritis Hoſtien.& Cardinalis,& glo.in.c.ſi quis poſt votum.27.q.1.Nam & ſi theologorum opinio communis in contrarium ſit, Iuriſperitis in interpretatione ſacrorum canon, maxime fides adhibenda eſt , & pie amplecti hanc opinionem decet , & vt alias dictum eſt, etiam ſi opinio communis(quę Theologorum eſt) vera ſit,vt petere nõ poſsit,qui obnoxius voto ſimplici eſt. Per Epiſcopumdi penſari poteſt,vt petere valeat, ſicut & reddere , & quod qui poſt votum ſimplex religionis,vxorem ducit poſsit

Sot. vbi ſup.

exigere ſicut,& petere omnes fatentur etiam Theologi, quia ad caſtitatem,ſolum tenebatur in ſtatu religionis,& non alias,vt dictum ex ſupra.

Dubium. VNum tamen leue dubiũ ſeſe effert poſito vera eſſet contraria opinio,quæ tenet poſt cõfirmationé matrimonij non poſſe petere,abque mortali dubium inquam eſt,an in tali caſu ſi exigat, an alter ſciens,huiuſmodi votum,& putans in exigendo mortaliter peccare,teneatur, ei reddere.

¶Videtur,quod non poſsit,neq; debeat reddere,quia cuilibet mãdauit Deus,de proximo ſuo,& quilibet tenetur non cooperari alteri ad peccatum,quia digni ſunt morte non ſolum qui mala faciunt,ſed etiam,qui conſentiũt fa-
Ad Ro.1. cientibus,ſed qui redderet iniuſte petenti,cooperatur ad id,ergo non debet reddere.

Ad dubiũ. REſpondetur,nihilominus in caſu, dato, quod Petrus, poſt ſimplex votum religionis contraxit, & conſumauit,& peccauit contrahendo,& conſumando,& peccat exigẽdo,licet reddere teneatur,tamen Maria eius legitima coniux,reddendo debitum huic petenti non peccat,quamuis ipſe Petrus peccet petendo,probatur. Quia per matrimonium ratum,& firmum,& conſuma-
1.Cor.7.& tum,tranſlatio corporum,ad inuicem facta eſt. Vt teſte
ad Rom.7. Paulo vir non habeat poteſtatem ſui corporis, ſed fœmina,& econtra fœmina,non habeat poteſtatem ſed vir. Quia ſunt iam duo in carne vna. Si ergo tranſlatio facta, eſt Maria denegare non poteſt Petro petẽti. Nam ſi denegare poſſet. Ergo ſui iuris eſt,& ſuum corpus in poteſtate habet, & vera tranſlatio corporum facta non eſt. Quod eſt contra veritatem: ſequitur,ergo quod ei negare non poteſt.

¶Secundo,ſi ab aliquo depoſitũ, quod apud ſe habet petatur

tatur reddere tenetur iure naturę,quia petit,quod ſuũ eſt ſed Petrus petens ab vxore debitum, quod ſuum eſt,& apud Mariam depoſitum,petit. Ergo ſequitur,quod nõ poteſt ei denegare:& tenetur reddere.

¶ Tertio,ſi vxor, ſic iniuſte exigenti,poſſet denegare eo eſſet,quia & ſi petat,quod ſuũ eſt,iniuſte petit: & ad malum petit.Sed hoc non obſtat, patet ſi quis depoſitam pecuniam apud alium peteret ad prodige conſumẽdũ, vel cũ meretricibus,vel alias male expendendo. Teneretur depoſitarius ei pecuniam reddere, etiam ſi male vſurum certo ſciret.Ergo etiam in præſentiarum.Minor manifeſte probatur,quia liberi arbitrij eſt, & in manu conſilij ſui relictus eſt,& ſi hæc ratione prælationis,vel alia peculiari obedientia ei commiſſum non eſt, non expectat ad depoſitarium ea ratione negare, quia malum vſum ſcit certo,quia vitare id non tenetur ex officio.&c.Secus ſi depoſitum peteret ad interficiendum,ſe vel alium.&c.

VErũ cõtra prædicta poſſet, quis obiecere ſi ſciret vir quod redditio d̃biti eſſet in detrimẽtũ ſalutis corporalis,poſſet vxori petẽti debitum denegare: ergo poterit a fortiori quando certo ſcit, id eſſe in detrimentum ſalutis ſpiritualis.Cum maiori vinculo teneatur, quis ad illa, quæ animam concernũt,quam id illa,quę ſolum corpus. Maior eſt nota,& cõmuniter tenent doctores,vt eſt quãdo eſt timor lepre,vel alterius infictionis.&c. *Obiectio.*

¶ Huius argumentationis conſecutio negãda eſt, quia in caſu quando nocumentũ corporale eſt, nõ tenetur, quis cum tali iactura debitum reddere. Quia ſic copiã ſui fecit per matrimoniũ,ſalua ſalute proprij corporis in carne vna,& id mediũ eſt proportionatũ, ſcilicet debitũ denegare in caſu,illi fini, ſcilicet ad ſanitatem proprij corporis conſeruandam. Sed ad detrimentum ſpirituale *Solutio.*

quod interuenit ex eo, quod quis iniuſte petit. Non eſt debitum medium, denegare debitum. Imo eſſet aliorum malorum cauſa, & incentinum. Obid quantumuis peccet, in exigando alter coniugum: poſt ſimplex votum. Qui reddit petenti, non peccat: ſed dat, quod apud ſe depoſitum fuerat, & ſibi impuet, qui male agit exigendo. Et hoc eſt, verum ſuppoſito etiã ſit votum caſtitatis emiſſum, ex vtriuſque conſenſu.

Ad argum. AD id, quod in principio adductum eſt ſolutio cõſtat ex dictis, quia etiam ſi cooperari peccato, ex apoſtolo non licet. In caſu, qui reddit debitum petenti, non cooperatur. Quia eſt exigens, quod apud alium depoſitum erat, & ſuum petit, neque volens ceſſerat iuri ſuo, neque incumbit alteri coniugũ, cura vitãdi peccãti in alio, quia non eſt medium ordinatum ad id, denegare debitũ. &c.

Appendix ad arti. 53. de publica honeſtate.

¶ *Circa illa quæ in cap. 3. Huius. 24. ſeſſionis de impedimento iuſtitiæ publice honeſtatis, occurrit dubium graue quidem.*

AN publica honeſtas oriatur ex matrimonio rato nõ conſumato, ſicut oritur ex ſponſalibus, an tale impedimentum dicendum ſit affinitas, vel non.

¶ Videtur impedimentum, quod ex matrimonio ratõ oritur non conſumato, affinitas dicẽda non ſit, patet quia affinitas eſt, quædam amicitia naturalis, ortum habens a carnali copula, ſed in matrimonio rato, non conſumato carnalis copula non eſt. Ergo, neq; affinitas erit, maior eſt manifeſta, ex Ariſto. 8. Ethicorũ. c. 12. & ibidẽ. S. Tho. lectione. 12. Et probatur ex Paulo. 1. Corinth. 6. Et ex. c. nec ea. 35. q. 1. &. c. diſcretionem de eo, qui cognouit conſang. vxoris. &c.

¶ AD

AD DVBIVM.

PRima concluſio, per matrimonium ratum non con- *1. concluſio.*
ſumatum, impedimentum cauſari, eſt certiſsimum.
Patet quia in iure diffinitum, vt late in ſpeculo probatũ eſt. Et ratio ad concluſionẽ eſt: quia ſi ex ſponſalibus vbi ſolum futuri matrimonij promiſsio, vinculum, quod publica honeſtas dicitur, oritur, a fortiori ex coniunctione rata, & firma, ortum habebit. Hæc conclu. apud nullum dubia eſt, quapropter inmorandũ non eſt in probatione.
¶ Secunda concluſio impedimentum, quod ex matrimo- *2. concluſio.*
nio rato nõ conſumato, oritur, affinitas vocari poteſt, ſicut & vocatur quando conſumatum eſt. Probatur, quia in tali matrimonio eſt quædam amicitia naturalis, vt diximus ex Ariſt. & affinitas id importat, vt docet. S. Tho. & alij, ſequitur ergo, quod & nomẽ poterit retinere.
¶ Secundo, maior coniunctio, & amicitia eſt, per matrimonium ratum non conſumatum: quam ſit illa, quæ ſolum ex ſponſalibus de futuro. Ergo & maius vinculum erit. Et conſequẽtur maius erit impedimentum. Et non videtur, quod alium, niſi affinitas cum medium locũ teneat inter conſanguinitatem, & iuſtitiam publice honeſtatis. Sequitur, ergo quod ſic vocari põt. Diſcurſus manifeſtus eſt, & maior, & minor vere ſunt, ergo, & cõcluſio.
¶ Et hac rationi moti graues authores, huiuſmodi impedimentum, quod ſurgit ex matrimonio rato non conſumato, affinitatem vocauerunt. Doctor Sanct. in additio. q. 55. ar. 4. in ſolutione ad ſecundum dicitm, atrimonium affinitatẽ cauſat, non ſolum ratione carnalis copule, ſed etiam ratione ſocietas coniugalis, ſecundum quam etiã matrimonium naturale eſt. Vnde affinitas contrahitur, ex ipſo contractu matrimonij per verba de præſenti ante carnalẽ copulã. Et ſimiliter ex ſponſalibus in quibus

S. Thom.

Abulen.

sit quædam pactio coniugalis societatis: contrahitur aliquid affinitati simile: vt publice honestatis iustitia. Hæc S. Thom. Idem Abulen. Matth. 18. q. 90.

3. conclusio. ¶ Tertia conclusio impedimentum, quod ex matrimonio rato non consumato oritur. Iustitia publice honestatis vocari potest. Hæc conclusio probatur: nam ex sponsalibus de futuro, tale impedimẽtum ortum, sic vocatur. Vbi consideratur honestas, & decentia, vt eo modo videatur inter consanguineos sponsi, & sponsæ cũ altero ipsorum, ac si essent consanguinitate coniũcti. Ergo a fortiori, & hæc eadem iustitia honestatis, considerabitur in matrimonio rato, etiam non consumato. Nam propter vnũ quodque tale, & illud maius. Sed sponsaliorum honestas, ob ipsum matrimonium contrahẽdum pensatur; & hoc modo vocatur: doctor, sub in. 4. d 41. & consentit Palude ibidem, & Panor. Et Iurisperiti communiter, sic impedimentum, ex matrimonio rato non consumato, iustitiã publice honestatis vocant.

4. conclus. ¶ Quarta cõclusio, & si quęstio de nomine videatur, quo pacto vocari debet impedimentum ex matrimonio rato

S Tho. in. 4. nõ consumato ortũ. Cum oẽs in re conueniant proprius

d. 41. q. 1. ar. tamen affinitas dicetur, quam publica honestas. Hęc pro

1. batur ea ratione, qua certum est oriri, maius vinculum in matrimonio rato non consumato, quam in sponsalibus de futuro. Cum hoc via sit ad illud, & minus, quam sit vinculũ, quod ex matrimonio consumato oritur, quod dicitur affinitas, sed inter publicam honestatem, & affinitatem, nullum datur impedimentum medium, sequitur vocandum proprius, affinitatis impedimentum: quã publica honestas. Quia magis propinquat affinitati proprie. Et autoritas. S. Thom. multum nos mouere debet in hac parte, cum ipse Theologorum Scolasticorũ princeps

Armilla in matrimoniũ §. 46.

Soto in. 4. d. 41. q. vnica ar. 2. in fine.

ceps merito sit. Subscribit etiam Abulen. in. 18. cap. Matthæ. quæst. 90. *Abulen.*

AD argumentum in contrarium ex dictis patet solutio: nam & si verum, sit affinitatem ortum habere ex coniugali copula, vt in iure deffinitum est, & vt docto res loquuntur, cum potestas, ad copulam in matrimonio rato non consumato, sit. Et maior contracta sit amicitia naturalis, quam in sponsalibus de futuro, ex hac parte habet, quod cum medium teneat impedimentum, quod in rato non consumato oritur. Quia talis magis accedit ad veram rationem affinitatis: & magis distet ab impedimento, quod solum sponsalibus oritur, quod publica honestas dicitur. Retineant nomen affinitatis proprius, quã publice honestatis. Et secundum hanc considerationem diuerse opiniones, quoad nomen differentes, concordari possint, cum medium, nomen extremorum retinere potest. *Ad argum.*

VErum nunc est magna difficultas in intelligentia capituli. 3. Sessionis. 24. concilij Tridentini, dubium inquam est, an restrictio, ibidem facta de gradibus publice honestatis ad primũ gradum, sit etiam in illo impedimento, quod ortũ habet ex matrimonio rato nõ consumato. ¶ Videtur, quod sic: patet ibidem de impedimento publice honestatis diffinitum est, quod vltra primum gradũ non se extendat, sed impedimentum, quod oritur ex matrimonio rato non consumato, in veritate publica honestas est, vt in præcedenti dubio est diffinitum, sequitur ergo, quod solum in primo gradu tenet. Hoc dubium, ita est dubium, vt merito sit a doctis dubitatum, & in diffinitũ relictum. Quapropter rationibus, & coniecturis agendũ est in dubij resolutione. *Appendix ad illa quæ & de publi honestate, et de affinitate dicta sunt. prima par.*

¶ Prima

1. conclusio. PRima conclusio probabile apparet in impedimento, quod oritur ex matrimonio rato non consumato (ꝙ publica honestas est) restrictionem factam in concilio Tridrntino, vt vltra primum gradum non se extendat. Quia ibi dicitur, in hæc verba iustitiæ publice honestatis impedimentum. Vbi sponsalia quacunque ratione valida non erunt. Sancta Synodus prorsus tollit. Vbi autem valida fuerint, primum gradum non excedant. Tunc est argumentum restrictio ad primum gradum, in impedimento publice honestatis facta est. Et non in affinitate, neque in consanguinitate. Sed impedimentum, quod ex matrimonio rato non consumato oritur consanguinitas non est, neque affinitas, proprie. Sed publica honestas vocatur. Ergo in tali impedimento est facta restrictio, ita vt si dissoluatur matrimonium ratum, per religionis ingressum. Possit relicta, ducere in virũ consanguineum, proprij viri, in secundo gradu, & econtra, si fœmina profitea tur religionem, vir relictus, possit consanguineam vxoris, ducere. &c.

2. conclusio. ¶ Secunda conclusio, probabilibus apparet, & merito tenendu mim, pedimẽtum ortum ex matrimonio rato nõ consumato, restrictum non esse ad primum gradum: sed manere in illo statu in quo erat ante concilij Tridentini determinationem. Probatur, si restrictio facta esset in hoc impedimento ad primum gradum, solum eo esset, quia concilium determinauit. Sed ex concilij verbis non probatur. Patet, quia ibi dicitur, ꝙ publica honestas, ex sponsalibus orta, restringitur ad matrimoniũ ratũ, non consumatum, sponsalia non sunt, neque dicuntur. Ergo de eis, non determinat sancta Synodus. Maior est nota, & probatur minor: quia sponsatio, futuram dicit coniunctionem: & non actu traditionẽ. Quæ traditio in matrimo-

trimonio rato non consumato intelligitur.

¶Secundo,sic potest firmari ratio , vbi sponsalia nõ sunt restrictio non est facta:sed in matrimonio rato non consumato,sponsalicium non est:patet quia nihil de futuro, sed est tradictio vera realis in presenti.Vt iam vir nõ habeat potestatem sui corporis,sed fœmina : neq; fœmina sui sed vir. Vt docet Paulus ad Roma.7.&.1. Corin.7.

¶Tertio odia sunt restringenda,& fauores ampliãdi iuxta iuris regulam , sed odiosissimum est ad primum gradum restringere, hoc impedimentum: cum ergo solum in sponsalibus loquatur restrictio,ad matrimonium ratũ extendi non debet.

¶Quarto,probatur ex ratione posita in concilio sic, vbicunque ratio legis cessat videtur , & lex cessare,cum ratio legis,sit anima legis. Sed ratio legis , cessat in matrimonio rato non consumato,patet quia ibi datur ratio restrictionis facte in concilio,quoniam in vlterioribus gradibus iam non potest, huiusmodi prohibitio, absque dispendio obseruari.Sed in matrimonio rato,in facie ecclesiæ contracto,constare potest,& gradus,facile cognosci possunt,quod non sic,in sponsalibus de futuro.Sequitur ergo,quod cum ratio legis,in matrimonio rato cesset,& non sic in sponsalibus.Quod restrictio facta in sancta Synodo,intelligenda est de sponsalibus de futuro:& non in matrimonio de præsenti,non consumato,per copulam carnalem.

C.de legatus l. non dubiũ &.l. cũ patet.&.c.generaliter. 16 q.1.et.c.post translationẽ de renunciationibus.

¶Quinto,quia si in sancto Cõcilio,talis restrictio posita, de matrimonio rato,intelligẽda esset, Absque dubio magna facta esset in ecclesia relaxatio.Quod indignum tanto cõcilio videtur , cũ ad ædificationẽ , & constructionẽ adeo data sit.Sed quod sequeretur patet,quia posset,quis vxorem patruelis sui absque dispensatione ducere,quod

in lege ueteri non permittebatur,vt patet, Leui.18.

3. concluſio. ¶ Tertia concluſio,quia & ſi hoc impedimentum , quod in matrimonio rato,nõ conſumato oritur: publica honeſtas dici poſſet.Cum proprius affinitas vocatur, vt ſupra probatum eſt.Manent gradus prohibiti , ſicut in affinitate propria,vbi copula carnalis præceſsit. In hac conclu ſione volumus ſupradicta,clarius explicare, vt intelligamus doctorem.S.& ei ſubſcribentes , ſapienter ſatis loquutos,quando hoc impedimentum(in matrimonio rato,non conſumato ortum eſt)affinitatem vocarũt:& nõ publicam honeſtatem,vt reſtrictio facta circa publicam honeſtatem,manente integra lege affinitatis (ex copula licita ſequuta)non de impedimento hoc intelligatur: ſed ſolum de ſponſalibus,quę mere ſponſalia ſunt:& per verba de futuro celebrantur.

¶ Et rationes factę ad ſecundam concluſionem probant eam.

4. concluſio. ¶ Quarta concluſio,exiſtis ſequitur intra quartum gradum,inter conſanguineos cõiugatorum,in matrimonio rato non conſumato,cum nullo coniuguum ſtare poſſe matrimoniũ abſq; ſummi Pontificis diſpenſatione . Hęc patet ex dictis:nam ſi verum eſt reſtrictionem in hoc impedimento in concilio Tridentino,non factam fuiſſe:ſed ſolum in ſponſalibus de futuro, manent gradus prohibiti,ſicut erãt ante concilium,ſed ante celebrationem concilij Tridentini,non poterant tales intra quartum gradũ copulari,abſque diſpenſatione.Ergo neq; modo poſſunt, Et ſic poſito Petrus cum Maria contraxit matrimonium per verba de preſenti,& diſſolueretur matrimoniũ. Nullus conſanguineus Petri,intra quartũ gradũ poſſet Mariam ducere,ſine diſpenſatione. Neq; conſanguineus Marię,intra quartum gradum poſſet Petro coniungi ſimiliter

ter. Secus esset si solum essent sponsalia de futuro. Hæc dicta sint vsque dum per ecclesiam, aliud sit diffinitum, aut declaratum.

Ad argumē tum.

AD argumentum in contrarium ex dictis solutio constat: nam & si impedimentum ortum ex matrimonio rato non consumato, stricte, & proprie affinitas non sit: maxime tamen ad eam accedit. Ex qua parte habet, quod sicut in affinitate contracta, ex copula licita, nō est, in sancta Synodo Tridentina restrictio facta: similiter nō sit facta in contracta, ex matrimonio rato non consumato. Et quia sancta Synodus solum restringit, vt ex verbis expressis apparet, impedimentum ortum ex sponsalibus: & matrimonium ratum, sponsalia proprie nō sunt: neq; vocantur (cum sponsalia futuram promissionem dicāt) sequitur in quam hoc impedimētum in matrimonio rato non consumato, manere eo modo, quo ante erat.

¶FINIS.

SEquuntur priuilegia ad literam, de quibus mentio expressa facta est, in hoc opere, concessa a Leone decimo & Adriano sexto, pro cōuersione Incolarum, noui orbis, & manu tenētia in fide Catholica, & vltimo ponitur cōfirmatio facta, per sanctissimum Papam Pium quintum ad instantiam potentissimi Regis. Hispa. Philip. 2.

Leonis. 10. priuilegium.

LEO decimus dilectis fi lijs Ioanni Glapio, & Franciſco de Angelis, Ordinis Minorum de Obſeruantia profeſſoribus, LEO Papa decimus, dilecti filij ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem, alias Fe.re. Nicolaus. 4. & Ioannis. 22. & Vrbans. 5. & Eugenius. 4. & alij R. Pontifices prædeceſſores noſtri, debita meditatione conſiderantes, quo veſtri ordinis munda religio, a Chriſto Domino exẽplis ac verbis Apoſtolicis a ſuis tradita, ac B. Franciſco eum ſequentibus inſpirata fuerit, ac quod nonnullos, eiuſdẽ ordinis profeſſores in Chriſti fidei, propagatione ad infidelium partes, cum iam apoſtoli, in orbe non exiſtant deſtinare, opus eſſe, prout, & B. Franciſcus ſuo tempore actualem fecit mentionẽ, vt in vinea domini fructuoſos palmites producerent, nonnulli veſtri ordinis, tunc expreſsis fratribus, vt in infidelium terris, tunc deſignatis exiſterent, quod Dei verbum proponere, & conſtitutis, ibidem non obſtante, ſi eorum alij excommunicationis cenſura ligati eſſent, quoſcunque ad vnitatem fidei Chriſtianæ conuertere cupiẽtes, recipere, baptizare, & eccleſiæ filijs aggregare, & hij ex dictis fratribus, qui in ſacerdotio cõſtituti eſſent, pœnitẽtię, Euchariſtię, extremę vnctionis, aliaq; eccleſiaſtica ſacramẽta pſonis pręmiſsis miniſtrare, & exercere, necnõ, & in caſu neceſsitatis, Epiſcopis, in prouintia non exiſtentibus confirmationis ſacramentũ, & ordinationem, vſq; ad minores ordines fidelibus miniſtrare, capellas, & altaria, calices, & paramenta eccleſiaſtica benedicere, & eccleſias reconciliandas, vel cimẽteria recõciliare, & eiſdem de idoneis miniſtris prouidere, eisque indulgentias, quas Epiſcopi, in ſuis dioceſis, concedere ſolent, impartire, & alia quæcunq; facere, quæ

ad aug-

ad augmẽtũ diuini nominis, & ad cõuerſionẽ ipſorũ infi delium populorũ,& amplificationẽ fidei orthodoxæ, & reprobationem,& irritationem illorum, qui ſacris tradditionibus,cõtradicũt, ſicuti pro loco,& tẽpore viderint expedire valeãt,& poſsint,necnõ vti oleo ſancto,& Chriſmatæ antiquis,vſq; ad tres annos, cũ in eiſdem partibus noum oleũ, & balſamum , ſine difficultate magna haberi nõ poſsit, libere,& licite valeant,nec non agregatos coſdem,vbi Epiſcopi nõ habentur clericale inſignire caractare,&ipſos ad minores ordines promouere liceret,& ſedis apoſtolice ſentẽtia excommunicationis irritos,abſolutionis beneficium,iuxta formã eccleſiæ impartire,& qui de gentibus ſciſmaticis, vel alias nouiter,eſſent conuerſi dandi licentiã, vt vxores ſuas cum quibusuis gradibus a lege diuina non prohibitis,contraxerunt, retinere valeãt, & de cauſis matrimonialibus,quas in partibus illis ad audientiam noſtram,deferre deberent,legitime cognoſcendi,& diſcordantes inter ſe concordare, ac etiam eiſdem fratribus,licitum eſſe omnium fidelium in terris prædictis,confeſsiones audire.Ipſis iniungere pœnitentias ſalutares, & vota commutare, & excommunicatos a canone,vel alio modo iuxta eccleſię formam abſoluere,dummodo iniuriam,aut damna partis, iuxta poſsibilitatem ſatisfacerent, vbi eos hoſpitari contigerit miſſa, & diuina officia,cum ſolita ſolemnitate celebrare,& ſi in eiſdem locis vitæ neceſſaria ieiuniorum tempore,commode haberi non poſſent,ad prædicta ieiunia, eoſdẽ fratres minime teneri declarare,cum eiſdem miſericorditer diſpenſantes,vt de ſuis laboribus fructũ reportarẽt. Fratribus prædictis vere pœnitẽtibus,& confeſsis, illã indulgentiam conceſerunt, quam proficiſcentibus in ſubſidiũ terrę ſanctę ſedis apoſtolica,concedere conſueuit, ac etiã

omnibus,vtriusque sexus fidelibus vere pœnitẽtibus,& confessis,qui ecclesias,& loca fratruum vestri ordinis,in partibus præmissis constituta,& in posterũ constituẽda, singulis diebus,quibus visitatare eas deuotionis, seu elemosynas faciendi,ipsis de iniunctis, sibi pœnitentijs centum dies misericorditer relaxarent, quique eisdem fratribus autoritate Apostolica concesserunt, vt in Ciuitatibus,& Castris,Villis,seu locis, quibuscunque ad habitandum domos,& loca, quæcunque recipere,seu hactenus recepta mutare, seu venditionis præmutationis, aut cuiuscunque donationis titulo, in alios transferre valerẽt, ac insuper,vt omnes, & singuli vestri ordines professores,qui eodem succensi zelo,ad ea loca cũ fratribus prædictis,transire voluissent omnibus,& singulis præmissis gratijs,& mãdatis gaudere,& libere possint, prout eisdẽ fratribus,& eorũ,cuilibet cõiuncti,vel diuisim pro prędictorũ vita, tũc pro tẽpore indultũ esse,vel cõcessum,nec non fugientes a seculo in ordine prædictũ recipere,ac omnia,& singula facere,quo ad ea quæ dicti ordinis cõcernerent professionem,& religionem, ac ministri generalis,& prouintialis,& officia,& indultis Apostolicis facere possint,prout in eorũ prędecessorũ desuper confectis literis latinis enarretur,cum aũt sic accepimus, vos,quorum zelus,Deo animas lucrum facere,& pro vestrę operationis industriam,&solicitudinem,diuina opitulante gratia adulterinas plantationes diuellere, ac inmese domini virtutes inserere, ac vitia, radicitus extirpare,& humanum genus,ad cognitionis,& salutis semitam reducere, ac Indianas insulas, aliasque prouintias. Charissimi in Christo filij nostri Caroli Hispaniarum, & Roman. Regis Catholici Imperatoris electi,dictioni subiectis,& illis propinquis terras, vbi homines veritatis fidei cognitionis

gnitionis carent conſideratis, & viſis verbum fidei ſemi nando huiuſmodi ſanctis actionibus vos exercere de ſuperiorũ veſtrorum, licẽtia intendatis. Nos tam ſancto, & hominibus, huiuſmodi pro eorum ſalute animarũ neceſſario opere deſiderio laudabiliter annuere volentes, motu proprio, & certa ſcientia, ac poteſtatis plenitudine vobis, & veſtrum, cuilibet, & ad vitã veſtrã, a vobis quatuor deputatis, vti potiri, & gaudere, prout ſupius explicatur libere, & licite valeatis concedimus, & indulgemus. Volumus aũt, quod ea quę ad Epiſcopalẽ ordinẽ, ad dignitatẽ dũtaxat pertinẽt, vigore preſentiũ, nullus vſum exercere poſsit, niſi in prouintia, vbi catholicus antiſtes nõ fuerit, in illis locis Põtificalia, ſolũ per Epiſcopos exercere valebunt, quo circa vniuerſis, & ſingulis, Patriarchis, Epiſcopis, Archiepiſcopis, cęterisq; prelatis in dignitate cõſtitutis, necnõ omnibus, & ſingulis, tã clericis, quã laicis ordinum, quoruncunq; profeſſoribus, ſub pœna excõmunicationis, latę ſentẽtię, maledictionis ęternę, a qua non niſi per nos, ſeu de noſtro, ſed dicti miniſtri cõſenſu, poſsint abſolui, firmiter inhibemus, ne vos, aut veſtrũ aliquem ad vitã veſtrã, ſeu deputandos fratres predictos a vobis, vel a miniſtro ordinis prædicti in prędmiſsis ſeu prędmiſſorũ, aliquid, directe, vel indirecte per ſe, vel per aliũ quouis, queſito colore impedire preſumat, quocunq; a quouis, aliter attentatum fuerit, etiam prętextu, quarumcunque literarum, apoſtolicarum, a ſede apoſtolica conceſſarum, ſeu ad futurum concedẽdarum, niſi in eiſdem literis preſentes, de verbo ad verbum inſertę fuerint ſpecialiter, vobis reuocari, irritum, ſit pœnitus, & inane, declaramus, & nunc pro extũc non eſſe noſtrę intentionis, nec in futurum fore in præmiſsis, dum illis ſanctę, pro tempore intenderetis vobis impedimẽtum, ſeu detrimẽ

tum

tum affine nō obſtante prohibitione.F.R. Bonifatij. P. prædeceſſoris noſtri,quo cauetur,ne aliquis,vel aliqui de fratribus prædicatoribus,& minoribus, & alijs mendicā tibus,quibuſcunque ſuper hoc priuilegijs muniti exiſterint,prædicta præſumat abſque ſedis Apoſtolicę licentia ſpeciali, plena expreſſa facerēt,de huiuſmodi prohibitione mentionem,necnon conſtitutionibus,& ordinationibus,ac decretis, tam a ſede Apoſtolica, quam a concilijs generalibus,quā ſpecialibus,& ſi in eis caueretur, quod ipſis derogari non poſsit, niſi ſpecialis, & expreſſa mentio de illis haberetur. Datis Romæ, apud S.Petrum,ſub annullo piſcatoris.die.25. Aprilis. 1521. pontificatus noſtri,Anno. nono.

Adriani.6.priuilagium.

Adriani. 6. priuilegium.

ADrianus ſextus chariſsimo,in Chriſto filio noſtro Karolo Romanorū Regi,& filij,Hiſpaniarū Regi Catholico Imperatori electo,Adrianus ſextus. ¶Chariſsime in Chriſto filius,in ſalutem,& apoſtolicam benedictionem,exponi nobis feciſti tuum flagrans,deſiderium, ad augmentum Chriſtianæ religionis,conuerſionisque fidelium illorum præſertim, qui Chriſto duce,tuę editioni ſunt ſubiecti,in partibus Indiarum:a nobis, quam inſtanter peti-ſti,vt ad effectum,huiuſmodi augmēti, & conuerſionis, & debitæ gubernationis animarum,quas Redēptor noſter,ſui prætioſi ſanguinis commertio redemit,prouideremus,quatenus ex omnibus religionibus fratruum mēdicantium,fratruū minorum præſertim,regularis obſeruantiæ,aliqui ad præfatas partes Indorum authoritate noſtra tranſmitterētur aliaſque in præmiſsis prouiderē-

tur

tur,ſicut in petitione nobis deſuper oblata, plenius cõtineretur ¶ Nos autẽ,qui ex inuicta nobis cura paſtorali, ad ea quæ attinent,ad ſalutem animarum intendere,ſuper omnia tenemur,quiquã feruentiſsimũ zelũ tuæ Cęſarię maieſtatis,ad augendã Rẽpublicã Chriſtianã, a teneris annis pleniſsime cognouimus:tã ſanctũ,ac laudabile opus in dño,cõmendãtes,& deſuper prouidere volentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati,tenore preſentium ordinis minorũ regularis obſeruãtię,a ſuis prelatis nominatis,qui diuino ſpũ ducti vltro,ac ſpõtevoluerint ad partes Indiarũ præfactarũ, cauſa cõuertendorũ,& inſtruendorum,in fide predictorũ Indorũ, ſe transferre, & libere poſsint,& valeãt,dum tñ ſint talis ſufficiẽtię in vita,& doctrina,quod tuę Ceſaræ maieſtati, aut tuo regali cõſilio ſint grati,ac tãto operi idonei. Superq; conſciẽtias ſuorũ ſuperiorũ,qui nominare,ac licetiare habẽt oneramus, ac vt ita in ſancto ope meritũ obediẽtię, non deſit,omnibus qui vt profertur, nominati fuerint,& ſe ſpõte obtulerint ad meritũ obediẽtię precipimus,vt preſactũ iter,& opus, ad exẽplum diſcipulorũ Chriſti dñi nri,exequuti,pro certo ſperãtes,vt ſicut in labore eos imitatĩ fuerint,ita, & in premio eis ſociabũtur,preſactisq; fratribus nram apoſtolicã benedictionẽ libentiſsime impartimur,ex nunc. Sed ne forte numerus fratruũ,huiuſmodi,ſit tãtus, vt pariat confuſsionẽ,volumus,vt tua ſacra maieſtas, aut tuũ regale Cõſilium aſsignet,& præfigat numerum fratruũ mittendorum tales,aũt fratres nominatos, ſeu licenciatos ab eorum ſuperioribus ſtricte præcipimus ſub excõmunicationis,pœna ipſo facto incurrẽda, ne aliquis inferior audeat,aliqualiter impedire,& ſi pro tũc eſſẽt in officijs confeſsionis,predicationis,lectionis,guardianatus cuſtodiatus,miniſteriatus,prouintialatus,aut commiſſariatus

tus generalis,quibus non obſtantibus tranſire poſsint, & debēt eligere duos,vel tres aut plures,qui in dictis terris eis preſsint,eo modo,quo eidem,ſeu maiori eorū parti,melius viſum fuerit, qui ſic electi per triennium, aut aliud maius, aut minus tempus,iuxta ſuas cōſtitutiones prout in Hiſpania fieri conſueuit, prelationes, huiuſmodi habeant,& non vltra,nec alias,obtineāt. Que omnes ſemper in obedientia generalis miniſtri,& capituli generalis, dummodo nil eis imponat in preiudicium dicti tranſitus, & conuerſionis infidelium: decernēs quicquid abſque noſtro mandato expreſſo,& aſſenſu ſuper his attētatum, nullius eſſe momenti. Et quia prefata terra Indorum valde diſtat a partibus,vbi miniſter generalis degere, & incedere conſueuit,ac propterea difficile foret ad eum recurrere,in caſibus ad eum pertinentibus,volumus ac tenore preſentium cōcedimus, vt fratres qui pro tempore aſumentur,ad regimen aliorum fratruū in predictis terris Indiarum,habeant in vtroq; foro ſuper fratres,ſibi commiſſos,omnem autoritatem,& facultatem. Quam generalis miniſter,ſub cuius obedientia ſemper manere debent, poſsit præfatam autoritatem limitare, ac arctare,prout ei viſum fuerit,& inſuper,vt melius prefata conuerſio fieri valeat, & ſaluti animarum in prefatis terris Indorum, pro temporum degentiū prouideatur volumus,vt tenore preſentium de plenitudine poteſtatis cōcedimus, vt prefati prelati fratruum,& alij quibus,ipſi de fratribus ſuis,in dictis Indijs commorantibus duxerint committendum in partibus, in quibus nōdum fuerint Epiſcopi creati,vel fuerint,tamen infra duarum dietarum ſpatium,ipſi vel officiales eorum,inuenire minime poſsint,tam quo ad fratres ſuos, & alios cuiuſcunque ordinis, ibidem fuerint, ad hoc opus deputati, ac

ſuper

super Indos ad fidem Christi conuersos,& alios Christicolas ,ad dictum opus eosdem committantes,omnimodam autoritatem nostram in vtroque foro habeant, tantam quantam ipsi , & per eos deputati de fratribus suis,vt dictum est iudcauerint oportunam,& expedientē pro conuersione dictorum Indorum,& manutensione,ac profectu illorum , & aliorum præfatorum, in fide Chatolica,& obedientia sanctæ Romanæ ecclesiæ: & quod præfata autoritas,extendatur etiam,quod ad omnes actus spirituales exercendos,qui non requirunt ordinem Episcopalem.Donec per sedem apostolicam aliud fuerit ordinatū,& quia vt accepimus,per præfatos prædecessores nostros Romanos Pontifices , aliqua indulta cōcessa fuerūt fratribus existētibus, euntibus,aut ire procurantibus,in dictis,& ad dictas Indiarum partes,nos omnia illa confirmando, ac quatenus opus esset,de nouo concedendo,volumus, vt præfati prælati fratruum protempore existentes,& quibus ipsi de suis fratribus duxerint concedendum.Omnibus prædictis indultis in genere,aut in spetiæ hactenus concessa,& in posterum concedenda. Vti potiri,& gaudere libere , & licite possint , & valeat.Habentes,omnia pro sufficienter expretsis , tanquam si de verbo ad verbum inserētur, non obstantibus constitutionibus,& institutionibus apostolicis prętertim Sixti quarti incipienti,& si dominici gregis.&c. Ac bulla cœnæ domini, cæterisque contrarium facientibus, quibuscunque.Datis Cæsarauguste sub annullo piscatoris , die nono Maij. 1522. Suscepti a nobis apostolatus officij, anno primo. &c.

PRIVILEGIVM PII Q VIN TI PONTIFICIS IN FAVOREM Ordinum habitantium in nouo Orbe.

AT ERGO CHARISSIMO IN CHRIsto Filio noſtro Philip. Hiſpa. Regi Catholico.

Intus vero.

PIVS Papa quintus chá riſsime in Chriſto fili noſter, ſalutem, & apoſtolicam benedictionem, exponi nobis nuper fecit tua Maieſtas Regia, quod iuxta ſacri æcumenici concilij Tridentini decreta, nulla matrimonia, niſi pręſente parocho, aut de illius licentia contrahi, nullusq; religioſus, abſque Epiſcopi licentia verbum Dei prædicare, ac ſecularium perſonarum, confeſsiones audire, Epiſcopi vero nouas parochias, in locis ab inuicem longe diſtãtibus cõſtituere poſsint. Quia tamen in partibus Indiarum maris Oceani religioſi. Propter præsbyterorum defectum, hactenus, officio parochi functi fuerunt, & id quod ad cõuerſionem Indorum attinet exercuerunt, & exercent. Ex quo non modicos, ſed maximos fructus, etiam verbũ Dei eiſdem Indis prædicando, & explicando, ac confeſsiones audiendo, ad fidei catholicæ propagationem fecerunt: dicta Maieſtas tua nobis humiliter ſupplicari fecit quatenus ipſis Religioſis, vt illi, ad vberiores fructus in dicta conuerſione Indorum, reportandum, incitentur, in locis eis aſsignatis, & aſsignãdis: officium parochi, matrimonia celebrando, & ſacramẽta eccleſiaſtica miniſtrãdo, provt hactenus conſueuerunt: exercendi, & ab eorũ

ſuperioribus in capitulis prouintialibus obtenta licentia: verbum Dei prædicandi,& ſecularium confeſsiones, de ſuorum ſuperiorum licentia audiendi, facultatem concedere,aliasq; in præmiſsis, opportune prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur.

NOS igitur,qui ſingulorum preſertim catholicorum Regum votis,ad diuini cultus augmentum, & animarum ſalutem tendentes,libẽter annuimus. Huiuſmodi ſupplicationibus inclinati. Omnibus, & ſinguliis religioſis,quorumcunque, etiam mendicantium ordinum in dictis Indiarum partibus, & in eorundem ordinum monaſterijs,vel de illorum ſuperiorum licentia, extra illa commorantibus. Vt in locis ipſarum partium eis, de ſimili licentia aſsignatis,& aſsignãdis, officium parochi, huiuſmodi matrimonia celebrando: & eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrando: pro vt hactenus conſueuerunt: (dummodo ipſi in reliquis ſolemnitatibus, dicti concilij formam obſeruent)exercere. Et verbum Dei,vt præfertur,quatenus ipſi religioſi Indorum illarum partiũ idioma intelligant. De ſuorum ſuperiorum licẽtia,vt preſertur,in eorum capitulis prouintialibus obtenta: prædicare ac confeſsiones audire. Ordinariorum locorũ, & aliorum quoruncunque licentia Minime requiſita, libere, & licite valeant:licentiam & facultatem autoritate Apoſtolica,tenore præſentium. ¶ Cõcedimus,& indulgemus,& inſuper,ne in locis illarum partium,in quibus ſunt monaſteria religioſorum, qui animarum curam exercent: aliquid per prædictos Epiſcopos innouetur, eadem autoritate,& tenore ſtatuimus,& ordinamus. Sic per quoſcũque Iudices, & Commiſſarios,quauis autoritate fungentes,ſublata eis,& eorum cuilibet quauis aliter iudicãdi, & interpretandi facultate,iudicari,& diffiniri debere.

Ac quidquid ſecus ſuper his,a quocunque quavis autoritate,ſcienter,vel ignoranter atenttari contingerit: irritum & innane decernimus. Mandantes nihilominus, dilectis fi ijs curiæ cauſarum camere Apoſtolicæ Generali auditori,& beatę Mariæ de Mercede, ac del Carmen, extra & intra muros Hiſpalenſis, monaſteriorum, per Priores gubernari ſolitorum, Prioribus: quatenus ipſi, vel duo,aut vnus eorum per ſe,vel alium ſeu alios: eiſdē religioſis impremiſsis,efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes,faciant:eis,& eorum quemlibet,conceſsione, indulto ſtatuto,& ordinatione, ac alijs præmiſsis, pacifice frui & gaudere.Non permittentes eos per locorum ordinarios,& alios quoſcunque contra præſentium tenorē quomodolibet moleſtari:perturbari,aut inquietari.Contraditores quoſlibet,& rebelles, per cenſuras eccleſiaſticas,ac etiam pecuniarias pœnas, eorum arbitrio moderandas,& applicandas: appellatione poſpoſita compeſcēdo. Ac cenſuras ipſas,etiam iteratis vicibus agrauando: interdictum ponendo,inuocato ad hoc,ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis Non obſtātibus præmiſsis ac quibusvis apoſtolicis,ac in prouintialibus, ac Synodalibus concilijs, æditis generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus,& ordinationibus,ac monaſteriorum,& ordinum prædictorum, iuramento confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis,ſtatutis, & conſuetudinibus priuilegis,quoque indultis,& literis apoſtolicis monaſterijs,& ordinibus prædictis eorumq; ſuperioribus,& perſonis,ſub quibuſcunque tenoribus,& formis,ac cum quibusvis clauſulis & decretis, in cōtrarium quomodolibet conceſsis approbatis,& innouatis. Quibus omnibus etiam ſi pro illorū ſufficienti derogatione de illis, eorūq; totis tenoribus,ſpecialis ſpecifica,& expreſſa mentio habenda

benda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruãda foret. Tenores huiusmodi,ac si de verbo ad verbum nihil pœnitus omisso,& forma in eis tradita obseruata: inserti forent.Præsentibus pro sufficienter expressis habentes: illis alias in suo robore permansuras,hac vice duntaxat, specialiter,& expresse derogamus. Cõtrarijs,quibuscũq; aut si aliquibus communiter,vel diuisim ab eadem sit sede indultum,quod interdici suspendi, vel excommunicari non possint,per literas apostolicas,non faciẽtibus plenam, & expressam , ac de verbo ad verbum,de indulto, huiusmodi mentionem.Et quia difficile foret,prẽsentes literas ad singula quæque loca in quibus de eis fides forsam facienda foret, deferre: etiam volumus,& eadem autoritate apostolica decernimus: quod illarum transumptis , manu notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personę in dignitate ecclesiastica constitute munitis, in iudicio & extra, vbi opus fuerit : eadem prorsus fides adhibeatur:quę ipsis præsentibus ad hiberetur , si forent exhibite ,vel ostense. Datis Romę , apud sanctum Petrũ sub annullo piscatoris,die vigesima quarta Martij.Anno millesimo,quingentesimo,sessagesimo septimo Pontificatus nostri.Anno secundo.

F.de Torres.

67-327
4.20.67
Bancroft
Hayes

Cedula Real para que con ſolemnidad ſe publique el priuilegio de ſu Sanctidad en los pueblos de los indios en nueua Eſpaña, y aſsi ſe concedio a las otras prouincias.

EL REY

PResidente y Oydores de la nueſtra audiencia Real, q̃ reſide en la ciudad de Mexico de la nueua Eſpaña, y otros qualeſquier nueſtras juſticias della, y a cada vno, y qualquier de vos, a quiẽ eſta mi cedula fuere moſtrada, o ſu traſlado ſignado de eſcriuano publico. Bien ſabeys, o deueys ſaber, como ſu ſanctidad, a nueſtra ſuplicaciõ, cõcedio vn breue, para q̃ los religioſos de las ordenes mendicãtes, de las nr̃as Indias puedã adminiſtrar los ſanctos ſacramentos, en todos los pueblos de Indios, ſegũ y de la manera q̃ lo hazian antes del ſancto concilio Tridẽtino. Y porq̃ al ſeruicio de Dios nr̃o S. y nr̃o, y para euitar diſenſiones y diſcordias, entre las dichas ordenes y los cleri gos q̃ en eſſas partes reſiden, y para q̃ los Indios naturales entiẽdan, q̃ ſin recelo ni temor, puedã acudir a los religioſos de las dichas ordenes, para los effectos en el dicho breue contenidos, cõuiene q̃ el dicho breue ſe publique en toda eſſa nueua Eſpaña. Vos mãdo a todos, y a cada vno de vos, q̃ luego q̃ eſta nr̃a cedula os ſea notificada por parte de alguno de los dichos religioſos d̃ las dichas ordenes, hagays publicar y publiqueys el dicho breue en las partes y lugares que conuiniere con toda ſolẽnidad, por pregonero y ante eſcriuano publico, de manera q̃ vẽga a noticia de todos, que en ello ſere ſeruido. Fecha en Galapagar, a. 15. de Enero. de. 1568. años. Yo el Rey. Por mandado de ſu Mageſtad. Franciſco de Eraſſo.

BA 571
A 454 a

KDEKOK
1500.00